

*Výklad Apoštolského vyznání víry,
totiž první část
Tridentského katechismu,
přeloženého do češtiny roku 1867,
upravena do moderní češtiny
v roce 2015*

Tridentský katechismus

První část:

O dvanácti člancích Apoštolského vyznání víry

Úvod k upravenému textu

Na 18. zasedání Tridentského koncilu bylo dne 26. února 1562 na návrh kardinála sv. Karla Boromejského rozhodnuto sestavit jednotný a všeobecně závazný katolický katechismus. Katechismus veřejně vyhlásil papež sv. Pius V. souběžně v latině a italštině v r. 1566 pod názvem *Catechismus ex decreto Concilii Tridentini ad parochos Pii Quinti Pont. Max. jussu editus - Katechismus z nařízení sněmu tridentského k pastýřům duchovním z příkazu Pia V., papeže římského, na světlo vydaný*. Českého vydání se text dočkal až v r. 1867 nákladem Dědictví sv. Prokopa. Od té doby už v češtině nevyšel.

Katechismus obsahuje úvod a 4 části:

1. O dvanácti člancích Apoštolského vyznání víry
2. O svátostech
3. O desateru Božích přikázání
4. O modlitbě všeobecně, o modlitbě Páně zvlášť.

V tomto dokumentu je text jeho první části – výkladu Apoštolského vyznání víry v současné češtině. Není to samostatný překlad, jen úprava toho původního z r. 1867.

Tridentský katechismus při výkladu Vyznání víry podrobně vysvětluje, co během díla našeho vykoupení konala Kristova Božská přirozenost, co lidská a co se vztahuje na obě jeho přirozenosti. Tím poutá naši pozornost na samotné centrum křesťanské víry, osobu Ježíše Krista.

Katechismus zdůrazňuje nauku o viditelné církvi, čímž oponuje protestantismu, který byl spojen s relativizováním objektivně platné a pro všechny závazné pravdy v náboženských a morálních otázkách. Tento relativizmus zplodil dnešní modernismus, tolik rozšířený mezi těmi, kdo se pokládají za katolíky. Dnešní „katolíci“ ve skutečnosti nevěří ve viditelnou církev. Pokud ale není jedna pravda platná pro všechny, anebo pokud tato pravda není všem dostupná, pak ani Boží

zjevení nejsou všichni povinni přijmout. To by znamenalo, že Bůh nežádá po každém člověku, aby náležel do církve založené Ježíšem Kristem. Tak to tvrdí a hlásá dnešní apostatická falešná církev na čele s vatikánským Františkem. Podle nich všechna náboženství vedou k „Bohu“, k míru a odpuštění.¹ Proto již není třeba, aby se pohané odvrátili od temnoty a model k Bohu živému a pravému. Již nemusejí poznat jediného pravého Boha a toho, kterého On poslal, Ježíše Krista. Pro toho, kdo takto myslí, ztrácí nauka o viditelné církvi předložená Tridentským katechismem smysl. Potom ale ztrácí smysl i samotná církev, protože jejím cílem je ukazovat a zprostředkovávat každému člověku a všem lidem spásu v Ježíši Kristu.

Viditelnou církev a její hierarchii s apoštolskými služebníky totiž Kristus ustanovil tak, že jsme povinni s nimi tvořit jednotu víry. Jsme povinni uznávat katolickou hierarchii, tu, která hlásá apoštolské učení. Tím, že ji uznáváme, máme účast na víře Apoštolů. Pokud jsme ale podřízeni knězi, biskupovi a papeži, kteří hlásají jiného Krista, potom s nimi máme společenství „víry“ na jejich falešném evangeliu a jsme mimo Kristovu katolickou církev.

Zvlášť úchvatným způsobem vykládá katechismus látku o vlastnostech oslavených těl a o nebeské blaženosti. V dnešní době můžeme nebeskou dokonalost vzkříšeného těla částečně pochopit pomocí přirovnání k „zázrakům“ moderní techniky. Ta nám umožňuje velmi rychle cestovat, komunikovat s lidmi, na druhém konci světa, dnes už dokonce jakoby „tváří v tvář“ pomocí telemostů apod. Můžeme bleskově vyhledat informace, o kterých se našim prarodičům ani nesnilo, „on line“ shlédnout nejskvělejší umělecké výtvořiny lidského ducha, klepnutím tlačítka spustit jakoukoli hudbu, prostřednictvím filmu prožívat nejrůznější příběhy skutečné i neskutečné. To vše, a cokoli dalšího moderní technika nabízí, je pouze chabým odstínem možností, které budou mít a užívat ti, kdo dosáhnou nebeské blaženosti. Tam to budeme mít vše v dokonalé plnosti, a především, tyto možnosti, dané Stvořitelem, nebude už zneužívat Boží nepřítel. To vše ale není ničím ve srovnání s tím největším dobrem, které nám náš Nebeský Otec připravil, a tím je blažené patření na jeho tvář.

To, co oko nevidělo, ucho neslyšelo ani na lidskou mysl nevstoupilo, se jistě nedá vypovědět žádnými slovy lidského jazyka. Snad proto o tom Tridentský

¹ Jan Pavel II. 27. října 1986 v Assisi Řekl: „*Mír je plodem modlitby, v níž všechna náboženství vyjadřují svůj vztah k jedné nejvyšší síle.*“

katechismus hovoří pomocí krasořečnických kudrlinek, aby nám připomínal, že je řeč o věcech přesahujících naše pozemské obzory. Z toho důvodu jsem se při přepisování do současnější češtiny místy přidržel starších výrazů. Zdálo se mi, že i v původním překladu z r. 1867 bylo krasořečnictví záměrem, a pravděpodobně to platí i o původním latinském textu. Mojí snahou bylo, aby záliba v pěkně znějících výrazech nepřekážela srozumitelnosti. Vždyť jenom pochopení Božích pravd otvírá lidskému duchu cestu k jejich přijetí a účasti na životě samotného Boha.

Vysvětlující poznámky

[...] To, co je v těchto hranatých závorkách, jsem doplnil pro lepší srozumitelnost.

Poznámky pod čarou jsou mým komentářem.

Poznámky v kulatých závorkách jsou přebrány z předlohy.

Předloha, kterou jsem použil, je dostupná zde:

<http://uloz.to/xYspvcS/tridentsky-katechismus-pdf>

Latinské znění zde:

[http://books.google.cz/books?id=Mv4MAAAAYAAJ&pg=RA1-](http://books.google.cz/books?id=Mv4MAAAAYAAJ&pg=RA1-PA859&dq=%22solum+Angeli,+sed%22&lr=&as_brr=1&redir_esc=y#v=onepage&q=%22solum%20Angeli%2C%20sed%22&f=false)

[PA859&dq=%22solum+Angeli,+sed%22&lr=&as_brr=1&redir_esc=y#v=onepage&q=%22solum%20Angeli%2C%20sed%22&f=false](http://books.google.cz/books?id=Mv4MAAAAYAAJ&pg=RA1-PA859&dq=%22solum+Angeli,+sed%22&lr=&as_brr=1&redir_esc=y#v=onepage&q=%22solum%20Angeli%2C%20sed%22&f=false)

o. Václav, UPŘKC v ČR, červen 2015

Apoštolské vyznání víry:

Věřím v Boha, Otce všemohoucího, Stvořitele nebe i země. I v Ježíše Krista, Syna jeho jediného, Pána našeho; jenž se počal z Ducha svatého, narodil se z Marie Panny, trpěl pod Ponciem Pilátem, ukřižován umřel i pohřben jest; sestoupil do pekel, třetího dne vstal z mrtvých; vstoupil na nebesa, sedí po pravici Boha, Otce všemohoucího; odtud přijde soudit živé i mrtvé. Věřím v Ducha svatého, svatou církev obecnou, společenství svatých, odpuštění hříchů, vzkříšení těla a život věčný. Amen.

Nicejsko-cařihradské vyznání víry:

Věřím v jednoho Boha, Otce všemohoucího, Stvořitele nebe i země, všeho viditelného i neviditelného. Věřím v jednoho Pána Ježíše Krista, jednorozeného Syna Božího, který se zrodil z Otce přede všemi věky: Bůh z Boha, Světlo ze Světla, pravý Bůh z pravého Boha, zrozený, nestvořený, jedné podstaty s Otcem: skrze něho všechno je stvořeno. On pro nás lidi a pro naši spásu sestoupil z nebe. Skrze Ducha svatého přijal tělo z Marie Panny a stal se člověkem. Byl za nás ukřižován, za dnů Poncia Piláta byl umučen a pohřben. Třetího dne vstal z mrtvých podle Písma. Vstoupil do nebe, sedí po pravici Otce. A znovu přijde ve slávě soudit živé i mrtvé a jeho království bude bez konce. Věřím v Ducha svatého, Pána a dárce života, který z Otce i Syna vychází, s Otcem i Synem je zároveň uctíván a oslavován a mluvil ústy proroků. Věřím v jednu, svatou, všeobecnou, apoštolskou církev. Vyznávám jeden křest na odpuštění hříchů. Očekávám vzkříšení mrtvých a život budoucího věku. Amen.

**Katechismus vydaný z nařízení Tridentského koncilu
adresovaný duchovním pastýřům.**

Úvod:

v němž se pojednává o potřebě pastýřů v církvi, o jejich moci a povinnosti i o nejdůležitějších článcích křesťanského učení.

Otázka 1

Člověk nemůže jen svou vlastní silou dosáhnout pravé moudrosti a bezpečných prostředků k dosažení věčné blaženosti.

I. Člověk s velikou usilovností a pílí vyzkoumal a poznal mnohé, co patří k poznávání Božských věcí. Ale povaha lidské mysli a rozumu je taková, že člověk osvícený pouze přirozeným světlem nemůže nikdy poznat anebo rozlišit podstatu toho, čím se dosahuje věčného spasení, totiž té věci², pro niž je člověk především stvořen k obrazu a podobě Boha. Apoštol sice učí, že: „*Neviditelné vlastnosti Boží, totiž jeho věčná moc a Božství, bývají od stvoření světa spatřeny skrze stvořené věci uchopené rozumem.*“ (Ř1,20)

II. Avšak „*tajemství ono, od věků a pokolení skryté*“ převyšuje lidský rozum v takové míře, že člověk by neměl žádnou naději dospět k této moudrosti, kdyby toto tajemství nebylo zjeveno svatým, jimž Bůh milostivě ukázal bohatství slávy tajemství tohoto mezi národy, jímž je Kristus. (Kol 1,26-27)

Otázka 2

Odkud se bere ten vzácný dar víry.

„*Víra je ze slyšení.*“ (Ř 10,17) Proto je třeba zdůrazňovat, jak velmi byla vždy k dosažení věčné spásy potřebná práce a služba zákonně ustanoveného učitele. Neboť je řečeno: „*A jak uslyší bez kazatele! A jak budou kázat, nebudou-li*

² Slovo věc zde není ve významu neživý předmět, ale prostě předmět, o němž bude řeč. To, čím nabýváme spasení, je Boží láska vlitá do našich srdcí skrze Ducha svatého, který nám byl dán, nebo také Moudrost Boží, tedy sám Kristus.

posláni?“ (Ř 10,14-15) Proto od samotného počátku světa nejmilostivější a nejdobrotivější Bůh nikdy neopustil své, ale: „mnohokrát a mnohými způsoby mluvil k otcům skrze proroky“ (Žid 1,1) a ukazoval jim jistou a přímou cestu k nebeské blaženosti, podle toho, jak si to vyžadoval čas.

Otázka 3

Kristus přišel na svět, aby hlásal víru, kterou potom rozšířili Apoštolové a jejich nástupci.

A protože předpověděl, že dá učitele spravedlnosti za světlo národům, aby byl jeho spasením až do končin země (Iz 59,6), mluvil k nám naposled skrze Syna. (Žid 1,2) A přikázal, aby ho všichni poslouchali a zachovávali jeho přikázání, když z nebe zazněl hlas z velebné slávy. (2Petr 1,17-18) Syn potom ustanovil některé za apoštoly, některé za proroky, jiné potom za pastýře a učitele, kteří by zvěštovali slovo života, abychom nebyli jako děti sem a tam unášeni a nezmítali se větrem každého učení, ale abychom spočívali na pevném základě víry a společně se budovali v Boží stavbu v Duchu svatém. (Ef 4,11-14)

Otázka 4

Jak se má přijímat slovo pastýřů církve?

Aby však nikdo nepřijímal slovo Boží hlásané služebníky církve jako slovo lidské, nýbrž takové jaké skutečně je – jako slovo Kristovo (1Sol 2,13), rozhodl Spasitel dát jejich učitelskému úřadu tak velkou moc a vážnost, že říká: „*Kdo vás slyší, mne slyší a kdo vámi pohrdá, mnou pohrdá.*“ (Lk 10,16) A jistě chtěl, aby se to vztahovalo nejen na ty, s nimiž chodil a mluvil, ale na všechny, kteří vykonávají učitelský úřad podle zákona posloupnosti. Vždyť slíbil, že s nimi bude po všechny dni až do skončení světa. (Mt 28,20)

Otázka 5

I když je pravda už zjevena, je i dnes zapotřebí, aby pastýři kázali slovo Boží.

I. Toto kázání slova Božího nemá v církvi nikdy přestat. V dnešní době je však potřeba s ještě větší horlivostí a svědomitostí pracovat na tom, aby věřící byli živeni a posilováni zdravým a neporušeným učením jako pokrmem života, neboť do světa vyšli mnozí falešní proroci (1Jan 4,1), o nichž Pán řekl: „*Neposlal jsem ty proroky a oni běželi; nemluvil jsem k nim a oni prorokovali*“; (Žid 13,9) aby různými cizími naukami sváděli myšlení křesťanů.

II. V této věci je jejich bezbožnost ozbrojena všemi ďábelskými chytrostmi a dosáhla až tak daleko, že se zdá, jako by se nedala zdržet skoro v žádných jistých mezích. Kdybychom nespoleháli na zaslíbení svého Spasitele, který nás ujistil, že svou církev položil na tak pevném základě, že ji ani brány pekel nikdy nepřemohou, (Mt 16,18) museli bychom se obávat, aby v tomto čase nezanikla, když je odevšad obklíčena tolika nepřáteli a zkoušena tolikými nástrahami a útoky. Kdybychom i opomenuli ty přeslavné kraje, které se dříve svědomitě držely pravého a katolického náboženství, které zdědily od předků; nyní však opustily pravou cestu, zbloudily a vychloubají se tím, že největší zbožnost vidí v tom, když se od víry otců co nejvíce vzdálí³ ... musíme říci, že již není žádná oblast, ani žádné vzdálené křesťanské místo, na něž by se tato nákaza nesnažila tajně proniknout.

Otázka 6

Katechismus se chce zabývat především způsobem, jakými heretici svádějí myšlení křesťanů.

Ti, kteří si položili za cíl zkazit myšlení věřících, jsou si vědomi, že nemohou mít se všemi bezprostřední kontakt. Proto se snaží dostat do jejich uší otrávenou nauku i nepřímo. Vytvořili proto plán jak by mohli účinněji a masověji šířit své bludy. Šíří proto nejen rozsáhlé práce, jejichž obsah je jasně kacírský, ale také

³ Ve výtisku, z kterého přepisují, chybí strany 4 a 5, odsud do začátku Otázky 10 je text jen dost zběžným překladem.

nesčetné menší knihy, které jejich bludy skrývají pod pláštěm zbožnosti. Tak se jim podařilo s obrovským úspěchem podvést přemnohé duše prostých věřících.⁴

Otázka 7

Svatý koncil šokován zhoubnými hlasy a spisy falešných proroků bezprostředně konal.

Otcové všeobecného Tridentského sněmu, rozechvělí tím velikým a zhoubným zlem, rozhodli, že musí být užit léčebný prostředek. Nebyli spokojeni s tím, co proti herezím naší doby ustanovili ohledně důležitých bodů katolické nauky přímo na sněmu. Chtěli, aby byl také vydán nějaký vzor pro poučení věřících, podle něhož budou ti, kterým je úřad pastýře a učitele zákonně svěřen, vyučovat ve všech kostelích.⁵

Otázka 8

Péčí ekumenického koncilu a nejvyššího velekněze je tedy pastýřům předložen nový katechismus o celé křesťanské nauce.

Je pravda, že dílo tohoto druhu již vykonali mnozí, kteří mají pověst veliké zbožnosti a učenosti. Otcové ale považovali za důležité, aby bylo vydáno dílo schválené koncilem, z něhož by mohli pastýři a všichni, kdo mají učit věřící, čerpat spolehlivou látku pro povzbuzení věřících. Tak tam, kde je jeden Pán a jedna víra, bude také jeden předepsaný způsob předkládání dogmat víry a všeho, čemu mají být křesťané vyučováni.

⁴ Katechismus zde poukazuje na plánovanou změnu celospolečenského paradigmatu, která tehdy probíhala na všech křesťanských územích. V této zhoubné práci pokračují nepřátelé Kristovy přes celý novověk až podnes.

⁵ Jedná se tedy o vzor myšlení, mluvení a života pro křesťany. Šířitelé herezí předložili křesťanskému světu zfalšovaný vzor křesťanství, který se bude dále šířit všude, kam evangelium přijde. Katechismus chce ukázat, v čem spočívá falešnost nových nauk a nahradit ten falešný vzor pravým.

Otázka 9

Nejsou zde vysvětlena všechna dogmata našeho náboženství.

A protože povaha věci předpokládá mnoho otázek, nelze očekávat, že by koncil předpokládal, že do jednoho svazku bude zahrnuto vysvětlení všech dogmat křesťanství. Takové podrobnosti lze nalézt v jiných pracích, napsaných těmi, kdo se plně zabývají obranou učení našeho náboženství. Byla by to přece skoro nekonečná práce. Koncil si ale přesto stanovil poučit pastýře, o těch věcech, které patří k jejich úřadu a odpovídají schopnostem věřících. Má to tedy být práce, která přispěje k zbožnosti a horlivosti pastýřů v plnění jejich povinnosti vyučovat, a při tom není nutné, aby byli plně obeznámeni s náročnějšími teologickými otázkami.

Proto dříve než přistoupíme k samotnému výkladu jednotlivých částí nauky, je třeba duchovní pastýře upozornit na několik věcí, kterým by měli věnovat pozornost, aby jich práce a úsilí směřovaly k jasnému cíli.⁶

Otázka 10

Pastýř, kterému se dostane tato instrukce do rukou, ať především zváží, jak se má svého úkolu zhostit.

I. Na prvním místě je třeba si uvědomit, že veškeré poznání křesťanů je zahrnuto v jejich Hlavě, jak to říká On sám, náš Spasitel: „Život věčný je v tom, aby poznali, tebe jediného pravého Boha, a toho, kterého jsi poslal, Ježíše Krista.“ (J 17,3)⁷

II. Proto práce církevního učitele bude spočívat především v tom, aby věřící zbožně a ze srdce toužili poznat Krista, a to ukřižovaného. (1Kor 2,2) Aby se s jistotou přesvědčili a upřímně s nejrůznější srdečnou nábožností věřili, že není pod nebem dáno jiné jméno, skrze něž bychom mohli být spaseni. (Sk 4,12) Neboť on je smíření za naše hříchy. Podle toho víme, že jsme ho poznali, když zachováváme jeho přikázání. (1Jan 2,3) Proto za druhé a v návaznosti na výše řečené musí duchovní pastýř také vysvětlovat, že věřící nemají trávit život

⁶ Nestačí tedy znát obsah katechismu, ale na prvním místě je třeba znát osobu Ježíše Krista.

⁷ Odsud pokračuji podle české předlohy z r. 1867.

v prázdnotě a zahálce, nýbrž že jako On chodil, máme i my chodit (1Jan 2,6) a ze vsí síly následovat spravedlnost, nábožnost, víru, lásku a ctnost. Neboť On se za nás obětoval, aby nás vykoupil ze všeho hříchu a posvětil za svůj vlastní lid, horlivý v dobrých skutcích. A Apoštol pastýřům přikazuje, aby takto mluvili a napomínali. (Tit 2,14-15)

III. Náš Pán a Spasitel nejenom řekl, ale také svým vlastním příkladem ukázal, že zákon a proroci se zakládají na milování. Apoštol potom potvrdil, že láska je koncem přikázání a naplněním zákona. (Ř 13,10) A nikdo nemůže pochybovat, že přední povinností je starat se, aby věřící lid byl povzbuzen a jakýmsi Božským zápalen roznícen a povznesen k milování nekonečného Božího dobrodiní vůči lidem. Ten kdo může s prorokem zvolat: „*Koho bych měl na nebesích? A na zemi v nikom kromě tebe nemám zalíbení.*“ (Ž 72,25); pocítí, že v přilnutí k tomuto svrchovanému a nejdokonalejšímu dobru je trvalá a pravá blaženost. A to jest ona vznešenější cesta, na kterou ukázal též Apoštol, když se při veškerém svém vyučování odvolával na lásku, která nikdy nepřestává. (1Kor 13,8) Ať se tedy cokoliv předkládá k věření, k doufání nebo k vykonávání, vždycky v tom máme vidět lásku našeho Pána; aby tak každý porozuměl, že všechny skutky dokonalé křesťanské ctnosti se zakládají na milování a k němu směřují.

Otázka 11

Nestačí, aby pastýři při vyučování hleděli na tyto dvě věci, ale jsou povinni se také přizpůsobovat schopnosti každého.

I. Při každém vyučování záleží nejvíce na způsobu, jakým se vyučuje, ale při cvičení křesťanského lidu je třeba pokládat to za nanejvýš rozhodující. Třeba mít na zřeteli věk posluchačů, jejich chápavost, mravy i stav. Aby tak ten, kdo vykonává úřad vyučování, všem se stal vším, aby všechny získal pro Krista (1Kor 9,19a22) a sám se prokázal jako věrný služebník a rozdělovatel (1Kor 4,1-2) a jako služebník dobrý a věrný byl nad mnohým ustanoven od Pána. (Mt 25,23) Ať se ale nedomnívá, že by lidé svěřeni jeho péči byli všichni jedné povahy. Nemůže tedy všechny věřící cvičit a vést k pravé nábožnosti stejným způsobem, jakoby podle nějakého předepsaného a určitého plánu. Nýbrž někteří jsou jako právě narozená nemluvnata (1Petr 2,2), jiní začínají prospívat v Kristu,

někteří zase jsou poněkud pevnějšího věku. Proto je nutné bedlivě zvažovat, kdo potřebuje mléko a kdo tužší pokrm; (Žid 5,12) a každému poskytovat při vyučování takový pokrm, který by posiloval jeho ducha; „*až bychom všichni dosáhli jednoty víry a poznání Syna Božího, a tak dorostli zralého lidství, měřeno mírou Kristovi plnosti*“ (Ef 4,13).

II. V této věci dal Apoštol všem za příklad sám sebe, když řekl, že je dlužníkem Řeků i jinozemců, moudrých i nemoudrých. (Ř 1,14) Ti kdo jsou povoláni k tomuto úřadu, mají proto pochopit, že při vyučování tajemstvím víry a pravidlům života, mají své učení přizpůsobit chápavosti a rozumnosti posluchačů. Když nasytí mysl těch, kteří mají vycvičený rozum, nesmějí mezitím nechat hynout hladem maličké, kteří prosí o chléb, a nebylo by, kdo by jim jej rozdával. (Pláč 4,4) A horlivost ve vyučování ať nepolevuje ani tehdy, když je třeba poučit posluchače o věcech, které se zdají být příliš malicherné a nízké; a zvláště těmi, jejichž duch přebývá a odpočívá v rozjímání věcí nadzemských, nebývají probírány bez nevěle.

III. Vždyť sama Moudrost věčného Otce sestoupila na zem, aby nás v ponížení našeho těla učila pravidlům nebeského života. Koho by tedy láska Kristova nedoháněla k tomu, aby se uprostřed svých bratří učinil maličkým (1Sol 2,7) a staral se o své bratry jako chůva a vyhledával jejich spásu tak horlivě jako Apoštol, jenž sám o sobě svědčí, že byl hotov darovat jim nejen Boží evangelium, ale i svůj vlastní život? (1Sol 2,8)

Otázka 12

Když nám Bůh odňal svou viditelnou přítomnost, mají jeho slovo pastýři čerpat z Písma svatého a z ústního podání.

Veškeré učení, které se má předkládat věřícím je zahrnuto v Božím slovu, které je rozděleno na Písmo svaté a ústní podání. Proto se budou pastýři dnem i nocí zaobírat rozjímáním těchto věcí, pamatujícíce na napomenutí sv. Pavla Timotejovi, které se týká všech, kdo jsou ustanoveni v duchovní správě: „*Ujmi se předčítání, kázání, vyučování.*“ (1Tim 4,13) Neboť: „*Všeliké písmo od Boha vdechnuté je užitečné k učení, k trestání, k napravování, k cvičení v spravedlnosti, aby Boží člověk byl dokonalým a způsobilým ke každému dobrému dílu.*“ (2Tim 3,16)

Pravdy Božího zjevení jsou ale tak mnohé a rozmanité, že není snadné je všechny mít v mysli, a i když je známe, není snadné je najednou udržet v paměti. Proto naši předkové celé toto spasitelné učení velemoudře rozvrhli na čtyři hlavní oddíly, aby bylo vždy pohotově po ruce to, co je třeba vyučovat, kdykoli se příležitost k vyučování naskytne. Těmi oddíly jsou: Apoštolské vyznání víry, svátosti, Desatero přikázání a modlitba Páně. Všechno co má obsahovat nauka o křesťanské víře se týká buď poznání Boha nebo stvoření a řízení světa nebo vykoupení lidského pokolení nebo odměn dobrým a trestů zlým, a to vše je obsaženo v učení o Vyznání víry. Všechno, co je znakem a nástrojem k dosažení Boží milosti, je obsaženo v učení o sedmi svátostech. To, co se vztahuje na přikázání, jejichž koncem je láska, je vypsáno v Desateru přikázání. A konečně, cokoli si člověk má přát, v co doufat a zač spasitelně prosit, to obsahuje modlitba Páně. Z toho vyplývá, že po vysvětlení těchto čtyř oddílů shrnujících nauku Písma svatého, nezůstane k poznání skoro nic z věcí, kterým se člověk křesťan má naučit.

Otázka 13

Jak mohou faráři spojit výklad evangelií s výkladem katechismu.

I. Proto se nám zdálo dobrým připomenout farářům, aby, kdykoliv budou mít vykládat některé místo evangelia anebo jakékoli jiné místo Písma svatého, povšimli si, že obsah tohoto místa, ať už je to kterékoli, spadá pod jeden ze čtyř oddílů, které jsme jmenovali, a tam se má obrátit jako k prameni učení o tom, co se má vykládat. Například, když bude třeba vysvětlovat evangelium první adventní neděle: „*Budou znamení na slunci a na měsíci atd.*“, tak, co se této věci týká, je vysvětleno v článku víry: „*Přijde soudit živé i mrtvé.*“ Toto si pastýř vezme a bude tím zároveň vysvětlovat i evangelijní znamení.

II. Proto při každé příležitosti vyučování a výkladu bude se držet toho obyčeje, spojovat všechno s těmi čtyřmi oddíly, o nichž jsme řekli, že se na ně vztahuje veškeré učení Písma svatého. Při vyučování bude pak dodržovat takový pořádek, který se bude zdát přiměřený osobám a času. My jsme však pokládali za potřebné vyložit nejdříve to, co se týká víry. Tím následujeme příklad otců, kteří

zasvěcovali lid Kristu Pánu a vzdělávali jej v jeho nauce, přičemž počínali od učení víry.

První část katechismu vydaného z nařízení Tridentského koncilu:

Hlava I.

O víře a Apoštolském vyznání víry.

Otázka 1

O jaké víře zde mluvíme a jak je jí třeba ke spasení.

I. V písmech svatých má slovo víra více významů. Zde mluvíme o té víře, jejíž mocí přijímáme přesvědčení o tom, co je od Boha zjeveno. Tato víra je potřebná ke spáse. Není o tom důvodu pochybovat. Vždyť je psáno: „*Bez víry není možno se zalíbit Bohu.*“ (Žid 11,6) Cíl blaženosti, který byl člověku určen, je vznešenější než vše, co může být vystiženo bystrostí lidské mysli. Proto poznání tohoto cíle nezbytně potřebujeme přijmout od Boha. A toto poznání není nic jiného než víra, jejíž moc působí, že máme za pravdu vše, o čem vydal hlas svatě matky církve svědectví, že je to zjevení Boží. Není žádného důvodu, aby věřící pochyboval o věcech, jejichž původcem je Bůh, který je sama Pravda. (J 14,6)

II. Z toho vidíme, jak veliký je rozdíl mezi vírou, kterou věříme Bohu, a tou, kterou přikládáme spisovatelům lidských dějin. Víra má nejen veliký rozsah, ale i různé stupně co do velikosti a důstojnosti. Tak je psáno: „*Malověrný, proč jsi pochyboval?*“ (Mt 14,31) A jinde: „*Veliká je víra tvá.*“ (Mt 15,28) A zase: „*Dej nám více víry.*“ (Lk 17,5) A také: „*Víra bez skutků je mrtvá.*“ (Jak 2,20) A nebo: „*Víra, která se projevuje láskou.*“ (Gal 5,6) Přeci ale je víra vždy tatáž svým druhem a způsobem a při každém stupni víry působí ta samá moc. A jak je plodná a jaký z ní přijímáme užitek, o tom bude řeč při výkladu článků víry.

Otázka 2

Kdy a proč složili Apoštolové dvanáct článků víry?

Křesťané se mají v první řadě držet toho, co svatí Apoštolové jakožto vůdci a učitelé víry z vnuknutí Ducha svatého rozvrhli na dvanáct článků víry. Oni přijali

od Pána rozkaz, aby místo něho šli do celého světa a jako jeho poslové kázali evangelium všemu stvoření. (Mt28,10) Rozhodli se složit k tomu účelu jakýsi vzor křesťanské víry, aby totiž všichni stejně smýšleli a mluvili, (1Kor1,10) a aby mezi těmi, které přivedou k jednotě víry, nebyly roztržky, ale aby byli dokonalí v jednotě myšlení a mínění.

Otázka 3

Odkud je název „symbol víry“?

Toto vyznání křesťanské víry a naděje nazvali Apoštolové symbolem (pečetí, odznakem). Je totiž složeno z jednotlivých výroků, které, každý z nich po jednom, dohromady složili a používali ho jako jisté znamení. Podobně jako střepy pocházející z jedné nádoby, jsou složením dohromady jistým znamením, tak i symbol víry je znamením, podle něhož šlo snadno rozeznat odpadlíky a vloudilé falešné bratry, kteří svými bludy porušovali evangelium od těch, kteří se ke Kristově korouhvi zavázali pravdivou přísahou.

Otázka 4

Potřeba symbolu víry a jeho rozdělení.

I. V křesťanském náboženství se věřícím předkládá mnohé, v co je třeba věřit pevnou a jistou vírou, a to jednotlivě nebo aspoň všeobecně. V první řadě třeba věřit v jednotu Boží podstaty a rozdílnost tří osob a také v jejich skutky, které jsou jednotlivým osobám zvlášť připisovány. O tom nás sám Bůh poučil jakožto o základu a jádru víry. Duchovní pastýř má učit, že nauka o tomto tajemství je stručně obsažena v Apoštolském symbolu [snesení].

II. Již naši předkové, kteří se tomuto předmětu nábožně a pečlivě věnovali, upozorovali, že Apoštolské vyznání víry je rozvrženo na tři díly. V prvním se popisuje první Božská osoba a podivuhodné dílo stvoření; v druhém druhá Božská osoba a tajemství vykoupení lidského pokolení; a v třetím dílu třetí Božská osoba, která je zřídlem a pramenem našeho posvěcení. Jednotlivé výroky vyznání nazýváme články, podle přirovnání, kterého často užívali naši otcové:

Jako jsou totiž údy těla rozděleny na jednotlivé články, tak i ve vyznání víry nazýváme jeho jednotlivé části články.

Hlava II.

O prvním článku víry:

Věřím v Boha, Otce Všemohoucího, Stvořitele nebe i země.

Otázka 1

Stručný výklad prvního článku.

I. Tato slova mají tento význam: s jistotou věřím a beze vší pochybnosti vyznávám Boha Otce, první osobu Trojice, který svou všemohoucí mocí z ničeho stvořil, zachovává a řídí nebe i zemi a všechno, cokoliv se v prostoru nebe a země nachází; a nejen srdcem v něj věřím a ústy jej vyznávám, ale také se s největší pílí a láskou usiluji dojít k němu, jakožto k nejvyššímu a nejdokonalejšímu dobru.

II. To je v krátkosti obsah prvního článku víry. Téměř v každém slově jsou zde ale skryta veliká tajemství. O nich má farář bedlivě rozvažovat, aby, nakolik Pán dá, i věřící lid s bázni a chvěním přistupoval k rozjímání o slávě jeho velebnosti.

Otázka 2

Co znamená slovo věřit?

I. Slovo věřit zde není ve významu mýnit, domnívat se nebo předpokládat, ale, jak učí svatá písmo:⁸ víra má v sobě moc nejjistějšího přesvědčení, s nímž mysl pevně a stále přisvědčuje Bohu, jenž zjevuje své tajemství. Ten tedy věří (a to patří k výkladu tohoto místa) kdo má něco beze vší pochybnosti za jisté a dosvědčené.

⁸ Žid 11,1

II. A nikdo se nesmí domnívat, že by poznání skrze víru bylo méně jisté, proto že to, v co nám víra věřit káže, nevidíme. Božské světlo, kterým náš rozum věci víry uchopuje, nedává sice věcem průhlednost, ale nenechává nás přitom o těchto věcech v pochybnosti. „*Bůh*“, zajisté „*který řekl, aby z temnoty zazářilo světlo, zasvítit v srdcích našich*“, aby nám evangelium nebylo zakryto, jako těm, kdo hynou. (2Kor 4,3a6)⁹

Otázka 3

O tom, co se předkládá ve Vyznání víry, nemá se všetečně hloubat, ale má to být v prostotě přijímáno.

I. Už z toho, co bylo řečeno, vyplývá, že u toho, kdo je obdařen tímto nebeským poznáním víry, se nenachází nepatřičná zkoumavost. Když nám Bůh přikázal věřit, nepředložil nám Božské úradky k hloubání a zjišťování jejich důvodů a příčin. Dal nám naopak za vzor víru neochvějnou, která působí, že mysl spočívá v známosti věčné pravdy.

II. Apoštol svědčí: „*Bůh je pravdivý, ale každý je člověk lhář.*“ (Ř 3,4) A vskutku, je znakem drzosti a nestoudnosti, nevěřit váženému a moudrému muži, když něco tvrdí, a dorážet na něj, aby svá tvrzení prokázal důkazy nebo skrze svědky. A jaká by byla pošetilost a bláznivost, kdyby ten, kdo slyší slova Boží, vyhledával důvody nebeského a spasitelného učení?! Správná víra je tedy vzdálena nejen jakékoliv dvojakosti, ale i snahy přílišného dokazování.¹⁰

Otázka 4

Ke spáse nestačí mít víru, ale je třeba ji i vyznávat.

I tomu ať farář vyučuje, že když někdo říká „Věřím“, dává tím najevo nejvroucnější souhlas své mysli, což je vnitřním skutkem víry. Ale to co chová uzavřené v srdci, je také povinen vynášet navenek zřejmým vyznáváním víry a

⁹ Ti, kdo bloudí ve věcech víry, často obviňují ty, kdo hájí pravdu evangelia, z údajného fanatismu a jakoby přílišné a neoprávněné jistoty ve víře. Odpadlíčtí teologové často tvrdí, že správná víra především pochybuje. Český apostata T. Halík, tvrdí, že „Co je bez chvění, není pevné“ a vztahuje to právě na pochybování o věcech víry. Celá historicko-kritická teologie (dále jen HKT) stojí na metodickém zpochybňování Božího slova. Ale pravá katolická víra, hájená Tridentickým koncilem „má v sobě moc nejjistějšího přesvědčení“.

¹⁰ Právě snahou podrobit celý obsah Božího zjevení racionální kritice, přichází moderní teologie na scestí a plodí totální nevěru.

s největší radostí se k tomu veřejně doznávat a vychvalovat to. Věřící mají mít toho ducha, kterým byl naplněn prorok, když zvolal: „*Uvěřil jsem, a proto budu mluvit.*“ (Ž 15,10) Mají následovat Apoštoly, kteří odpověděli velekněžím: „*Nemůžeme nemluvit o tom, co jsme viděli a slyšeli.*“ (Sk 4,20) Ať jsou povzbuzeni oním převýborným výrokem sv. Pavla: „*Nestydím se za evangelium, ono je mocí Boží, ke spasení každému, kdo věří.*“ (Ř 1,16) Vždyť: „*Víra v srdci vede k spravedlnosti, ale vyznání ústy vede ke spáse.*“ (Ř 10,10)

Otázka 5

Vznešenost křesťanské víry.

„V Boha.“

Z toho můžeme poznat důstojnost a dokonalost křesťanské moudrosti, a domyslet se, jak mnoho jsme dlužni Božské dobrotivosti, když vidíme, že skrze víru je nám dáno jakoby po stupních hned přistoupit k bytosti nejdokonalejší a lásky nejhodnější.

Otázka 6

Jak velice se liší křesťanská moudrost poznávající Boha od filozofického poznání Božských věcí.

I. Mezi křesťanskou filozofií a moudrostí světa je veliký rozdíl. Moudrost světa je vedena pouze přirozeným světlem. Poznává jen věci vnímatelné smysly, které jsou pouze následky [Božího působení]. Jen po dlouhých namáháních a zdlouhavým postupem, může snad zpozorovat neviditelné věci Boží a poznat a uchopit první příčinu všech věcí. Ale křesťanská filozofie [zakládající se na víře ve zjevení Ježíše Krista] zostřuje bystrost lidské mysli natolik, že může bez jakékoliv námahy vniknout přímo do nebes. Osvícena Božskou jasností hledí nejdříve na samotný věčný pramen světla a až potom na to co je pod ním. Tak v největším štěstí srdce zakoušíme, to co říká kníže Apoštolů: že jsme povoláni „*z temnoty v podivuhodné světlo*“ (1Petr 2,9) a „*věříce radujeme se nevýslovnou radostí.*“ (1Petr 1,8) Proto také věřící vyznávají nejprve to, že věří v Boha. Jeho velebnost je podle slov Jeremiášových nevystižitelná. (Jer 32,19) „*On přebývá*

v nepřístupném světě, jeho žádný člověk neviděl, ani vidět nemůže,“ jak říká Apoštol. (1Tim 6,16) A když mluvil k Mojžíšovi, řekl mu: „Neuzří mě člověk, aby živ zůstal.“ (Ex 33,20)

II. Aby mohla naše mysl vystoupit až k Bohu, nad něhož nic vyššího není, potřebuje se nevyhnutně dokonale odpoutat od smyslů, čehož ovšem není naše přirozenost v tomto životě schopna. Ale i když je tomu tak, Bůh, jak říká Apoštol: „nepřestal dosvědčovat sám sebe tím, že jim prokazoval dobro; dával z nebe déšť i úrodu v pravý čas, sytil vás pokrmem a naplňoval radostí.“ (Sk 14,17) Proto i [pohanští] mudrcové nepřipisovali Bohu nic zlého; a rozhodně odmítali přisuzovat mu cokoliv tělesného, složitého nebo nahodilého.¹¹ Naopak, připisovali mu velikou moc a hojnost všeho dobrého, i to, že od něho, jako z jakéhosi věčného nevyčerpatelného zdroje plyne na všechny stvořené věci a bytosti vše, co je dobré a dokonalé. Také ho nazývali moudrým, původcem pravdy, milujícím, spravedlivým, nanejvýš dobročinným a jinými jmény, která vyjadřují nejvyšší a svrchovanou dokonalost. A říkali i to, že jeho nesmírná a neomezená moc naplňuje každé místo a prostupuje všechny věci.

III. Toto je ovšem mnohem lépe a jasněji známo ze svatých písem, např. z onoho místa: „Bůh je Duch.“ (J 4,24) Také: „Bud'te dokonalí, jako váš nebeský Otec je dokonalý.“ (Mt 5,48) A zase: „Všecky věci jsou nahé a odkryté před jeho očima.“ (Žid 4,13) I toto: „Ó hlubokosti bohatství moudrosti a vědomosti Boží.“ (Ř 11,33) Potom: „Bůh jest pravdomluvný.“ (Ř 3,4) A: „Já jsem cesta, pravda, i život.“ (J 14,6) K tomu ještě: „Tvá pravice je plná spravedlnosti.“ (Ž 47,11) Potom: „Otvíráš svou ruku a naplňuješ vše blahem.“ (Ž 144,16) A zase: „Kam se skryji před duchem tvým a kam před tváří tvou? Jestliže bych vystoupil na nebe, tam jsi ty, pokud bych sestoupil do pekla, jsi přítomen. I kdybych si vzal křídla jitřní záře a bydlel na konci země, i tam by mně doprovodila tvá ruka.“ (Ž 138,7-9) A také: „Zdali já nenaplňuji nebe i zemi? dí Hospodin.“ (Jer 23,24)

IV. Veliké a úžasné jsou pravdy, které o Boží přirozenosti ze zkoumání stvořených věcí poznali mudrcové. Tyto pravdy se shodují s výroky svatých písem, a jsou jimi potvrzovány. Z toho také poznáváme potřebu nebeského učení. Vždyť víra působí, že to, k čemu se dopravovali jenom moudří mužové, a to ještě dlouhým bádáním, to je skrze ni hned zřejmé a po ruce také nevzdělaným a

¹¹ Opakem nahodilého je nutné. Nutně je jen Bůh. Vše stvořené nemuselo být a je to tedy nahodilé.

neučeným lidem, jak bylo řečeno už výše. Ale ještě daleko více: vždyť vědomost, jíž se dochází naukou víry, utkví v našich myslích s mnohem větší jistotou a očištěná od všeho bludu, než kdybychom ty samé věci pochopili a jim porozuměli prostředky lidské vědy. A oč dokonalejší musí být to poznání bytosti Boží, k němuž nám neotevřelo cestu pozorování přírody, jak je to dáno obecně všem, ale světlo víry, což je dáno jen těm, kdo věří?

V. A právě to je obsaženo v člancích Apoštolského vyznání, které nám oznamují jednotu Božské bytnosti a rozdílnost tří [Božských] osob, dále to, že sám Bůh je posledním cílem a koncem člověka, od něhož máme očekávat dědictví věčné blaženosti v nebesích. Tak od sv. Pavla víme, že Bůh se odměňuje těm, kteří jej hledají. (Žid 11,6) Jak veliké je toto dobro, a zda je takového druhu, aby k jeho nabytí stačilo lidské poznání, to nám už dávno před tímto Apoštolem ukázal prorok Izajáš těmito slovy: „*Od věků nebylo slýcháno ani do uší nepřišlo, ani oko nevidělo, Bože, kromě tebe, co jsi připravil těm, kdo na tebe čekají.*“ (Iz 64,4)

Otázka 7

Třeba vyznávat, že Bůh je jeden a není více Bohů.

Podle toho, co jsme řekli, je tedy třeba vyznávat, že je jeden Bůh a nikoliv více Bohů. Vždyť když Bohu přiznáváme nejvyšší dobrotu a dokonalost, není možné, aby více bytostí bylo nejvyšších a nejdokonalejších. Pokud tedy někomu k svrchovanosti něco schází, samo o sobě to znamená, že je nedokonalý, a nemá tedy Boží přirozenost. Toto se dá dokázat mnohými místy písem svatých. Je psáno: „*Slyš Izraeli, Hospodin je náš Bůh, Hospodin jediný.*“ (Dt 6,4) Kromě toho je Hospodinovo přikázání: „*Nebudeš mít jiné Bohy mimo mne.*“ (Ex 20,3) Potom skrze proroka často připomíná: „*Já jsem první a já i poslední, kromě mne není Boha.*“ (Iz 44,6) A Apoštol také výslovně svědčí: „*Jeden Pán, jedna víra, jeden křest.*“ (Ef 4,5)

Otázka 8

Stvořeným bytostem je někdy dáno jméno Boží, ale nevlastně.

A nedivme se tomu, že písmo svatá někdy i stvořené bytosti označují jménem Božím. Někdy také proroky a soudce pojmenovala „bohy“, ale to ne podle příkladu pohanů, kteří si ve své zpozdlé bezbožnosti vymysleli více bohů; nýbrž chtěla, podle jakéhosi obyčeje vyjadřování, označit vynikající moc nebo úřad, který jim byl Božím darem svěřen. Křesťanská víra tedy věří a vyznává, že Bůh je přirozeností, podstatou a bytností jeden; jak je to na potvrzení této pravdy vysloveno ve vyznání Nicejského koncilu. Křesťanská víra ale také vystupuje ještě výše a rozumí jediného Boha tak, že zvelebuje jedinnost v Trojici a Trojici v jedinství. A o tomto tajemství máme nyní mluvit.

Otázka 9

„Otce.“

Bůh se nazývá Otcem všech lidí všeobecným způsobem, ale zvláštním způsobem je Otcem křesťanů.

I. Dále v Apoštolském vyznání následuje: „Otce“. Jméno Otec se Bohu nepřisuzuje jen z jedné příčiny, proto je třeba nejdřív objasnit vlastnější význam tohoto místa. Také někteří, jimž se v jejich temnotách nedostalo světla [pravé] víry, pochopili, že Bůh je věčnou podstatou, z níž vznikly věci, a jejíž prozřetelností se všechno řídí a zachovává ve svém řádu a stavu. Vzali si tedy přirovnání z lidských věcí; a protože toho, z něhož vzešla rodina a jehož vůlí a mocí se spravuje, nazývali otcem; pokládali za vhodné, aby také Bůh, jehož uznávali za původce a ředitele všech věcí, byl nazýván Otcem. Téhož jména používala i svatá písmo, když mluvila o Bohu a chtěla ukázat, že se mu má přičítat stvoření všech věcí, moc i divuplná prozřetelnost. Vždyť čteme: „*Zdali není on Otec tvůj, který nad tebou vládne, který tě učinil a tvořil?*“ (Dt 32,6) A na jiném místě: „*Zdali nemáme všichni jednoho Otce? Zdali nás nestvořil jeden Bůh?*“ (Mal 2,10)

II. Avšak mnohem častěji a zvláštním způsobem nazývá se Bůh nejvíce v knihách Nového zákona Otcem křesťanů, kteří nepřijali „*ducha otroctví*

k bázni, ale přijali ducha přijetí za syny Boží, v němž voláme: Abba, Otče.“ (Ř 8,15) Neboť „takovou lásku nám prokázal Otec, abychom se nazývali Božími syny a také jimi byli.“ (1J 3,1) „A jestliže synové, tedy i dědicové Boží, a spoludědicové Kristovi“, (Ř 8,17) který je prvorozený mezi mnohými bratřími a nestydí se nás nazývat bratry.“ (Žid 2,11) Ať už tedy hledíme k obecné příčině stvoření a opatrování nebo na obzvláštní duchovní vyvolení, vidíme, že věřící právem vyznávají, že věří v Boha Otce.

Otázka 10

O tajemstvích, která se z tohoto slova mají vysvětlovat a o rozdílnosti Božských osob.

I. Kromě těchto pravd, jež jsme vyložili, bude duchovní pastýř vyučovat, že při slyšení jména Otec, má být naše mysl pozdvihnuta k vyšším tajemstvím. Pod slovem Otec nám Božská prorocství odhalují to, co je uzavřeno a skryto v onom nepřístupném světle, v němž Bůh přebývá a čeho se lidský rozum nemohl dovtípit ani to tušit.

II. Toto slovo ukazuje, že v jedné Božské bytnosti je rozdílnost osob. Tři jsou osoby v jednom Božství: Otec, který není nikým zplozen; Syn, který je přede všemi věky zplozen z Otce; Duch svatý, který taktéž od věčnosti z Otce i Syna vychází. Otec je v této jediné Božské podstatě první osobou, a spolu se svým jednorozeným Synem a Duchem svatým je jeden jediný Bůh a jeden jediný Pán, ne v jednosti jedné osoby, ale v Trojici jedné podstaty.

III. Avšak tyto tři osoby jsou rozdílné pouze svými zvláštnostmi [ve vzájemných vztazích]. Je nesprávné představovat si v nich něco rozdílného nebo nerovného. Otec je nezplozený; Syn od Otce zplozený; Duch svatý od obou vychází. Tři osob jednu a týž bytnost, jednu a týž podstatu vyznáváme, tak že vyznávající pravé a věčné Božství, věříme, že je třeba nábožně a svatě velebit rozdílnost v osobách, jednotu v bytnosti i rovnost v Trojici. Když říkáme, že Otcova osoba je první, nesmíme tomu rozumět tak, že bychom si v Trojici představovali něco dřívějšího nebo pozdějšího, většího nebo menšího. Taková nepravost, ať je daleká od myslí věřících, neboť křesťanské náboženství prohlašuje jednu a tutéž věčnost, jednu a tutéž velebnost slávy.

IV. Vpravdě a beze vší pochybnosti tvrdíme, že Otec je první osoba, protože on sám je počátek bez počátku. Osoba Otcova je rozdílná Otcovou zvláštností i tím, že na ni jedinou to připadá, že od věčnosti zplodila Syna. Bůh vždycky byl zároveň i Otcem, a to se našemu rozumu předkládá, když v tomto vyznání vyslovujeme spojená jména Boha i Otce. Avšak zabývat se poznáním a výkladem této ze všech nejvznešenější a nejobtížnější věci je také nejnebezpečnější a můžeme v ní nejvíce zbloudit. Proto, duchovní pastýři, vyučuj, že je třeba se svědomitě držet zvláštních slov: bytnost a osoba, kterými se toto tajemství vyznačuje. Ať věřící vědí, že jedinnost je v bytnosti a rozdílnost je v osobách. Hluběji ale toto tajemství zkoumat nemáme. Buďme pamětlivi slov: *„Kdo je zkoumatelem velebnosti, zachvácen bude od slávy.“* (Př 25,27) Má nám stačit, když máme skrze víru jistotu a neochvějnost, že Bůh, s jehož výroky nesouhlasit by bylo tou největší zaostalostí a ubohostí, nás poučil takto: *„Učte všechny národy a křtěte je ve jménu Otce i Syna i Duchu Svatého.“* (Mt 28,19) A zase: *„Tři jsou, kteří vydávají svědectví na nebi, Otec, Slovo a Duch svatý, a ti tři jedno jsou.“* (1J 5,7)

V. Ty kdož máš v sobě tuto víru, modli se ustavičně a bez přestání pros Boha Otce. On učinil všechny věci z ničeho a vše výborně řídí. (Mdr 8,1) On nám dal moc syny Božími býti (J 1,12) a zjevil lidské mysli tajemství Trojice. Modli se, abys byl jednou přijat do věčných příbytků a tak byl hoden spatřit jaká je to tolik podivuhodná plodnost Boha Otce: On sám sebe vidí a poznává, a tím si zplozuje rovného a stejného Syna. [Modli se, abys poznal] jakým způsobem od Otce i Syna vychází obou zcela totéž a rovné zalíbení lásky, což jest je Duch svatý. On mezi sebou váže zploditele a zplozeného věčným a nerozdílným svazkem. A tak bytnost Božské Trojice je jedna a zároveň je i dokonalá rozdílnost tří osob.

Otázka 11

„Všemohoucího“

Co se zde slovem Všemohoucí rozumí?

Písma svatá vyjadřují nejvyšší moc a nesmírnou velebnost Boží rozličnými slovy, aby ukázala, s jakou uctivostí a nábožností se sluší klanět jeho nejvyšší bytosti. Především ale ať duchovní pastýř vyučuje, že nejčastěji se mu připisuje

všemohoucnost. On sám o sobě říká: „*Já jsem Hospodin všemohoucí.*“ (Gen 17,1) Když Jakub posílal své syny k Josefovi do Egypta, žehnal jim takto: „*Bůh pak můj všemohoucí, kéž vám ho učiní dobrotivým.*“ (Gen 43,14) V Zjevení je psáno: „*Pán, Bůh, který je, který byl, a který přijde, všemohoucí*“ (Zj 1,8) A na jiném místě: „*Den veliký Boha všemohoucího.*“ (Zj 16,14) Někdy i různá slova znamenají totéž. A patří sem také slova: „*Nebude nemožné u Boha žádné slovo.*“ (Lk 1,37) „*Zdali je ruka Hospodinova bezmocná?*“ (Nm 11,23) Taktéž: „*Ty, Pane máš moc, cokoli chceš*“ (Mdr 12,18) a jiné podobné. Z těchto rozličných výroků je možno porozumět obsahu slova všemohoucí. Rozumíme tím to, že není nic, nic takového se myšlením vytvořit nedá, co by Bůh nemohl učinit. A nejenom to co je sebevětší, ale jaksi to patří do oboru našeho myšlení, může Bůh vykonat, např. aby se všechny věci propadly v nic, a opět povstalo množství jiných světů z ničeho, ale i mnohé daleko větší věci, na které lidská mysl a rozumnost ani nemůže přijít, jsou v Boží moci.

Otázka 12

I když je Bůh všemohoucí, nemůže hřešit nebo být oklamán.

Ale Bůh, i když všechno může, nemůže lhát, nebo klamat anebo být oklamán nebo hřešit či zahynout či něco nevědět. Takové věci náleží přeci bytostem, jejichž konání je nedokonalé. Ale o Bohu platí, že každý jeho čin je nejdokonalejší. Proto říkáme, že takovéto věci nemůže, poněvadž moci to, je znamením slabosti, a ne nejvyšší, neomezené a absolutní moci nade vším, kterou On má. Věříme tedy, že Bůh je všemohoucí, avšak tak, že všechno, co nepřísluší jeho dokonalé bytnosti a neshoduje se s ní, pokládáme za jemu nanejvýš vzdálené.

Otázka 13

Proč se v Apoštolském vyznání ze všech Božích vlastností zmiňuje jen všemohoucnost a jaký užitek přináší víra v ní.

I. Dále ať farář ukazuje, jak je to dobré a moudré, že se nám v Apoštolském vyznání předkládá věřit toto jediné z Božích jmen, zatímco mnohá ostatní jsou

pominuta. Neboť když vyznáváme, že Bůh je všemohoucí, musíme zároveň s tím uznat i to, že všechno ví a že vše je podřízeno jeho panování a vládě. Když nepochybujeme, že všechno může učinit, vyplývá z toho, že také ostatní jeho dokonalosti - bez nichž by nemohl být všemohoucím - máme za nepochybné. Kromě toho, žádná jiná věc neutvrzuje v takové míře naši víru a naději, jako to, že ve své mysli máme pevně vštípeno přesvědčení, že Bůh může vykonat všechno. Neboť jakmile lidský rozum nabyl známosti o Boží všemohoucnosti, snadno a beze všeho váhání přisvědčí, všemu ostatnímu čemu je potřebné věřit, jakkoliv by to bylo veliké a podivuhodné a přesahovalo by to přirozený řád a míru věcí. Ba, čím větší pravdy zjevují Božská proroctví, tím ochotněji jim bude věřit [ten kdo si je vědom všemohoucnosti Boží]. A má-li člověk očekávat něco dobrého, nebude nikdy klesat na mysli, jakkoliv velikou věc by od Boha prosil, ale naopak, utvrdí se a vzchopí ve víře, protože bude myslet na to, že není nic, co by všemohoucí Bůh nemohl učinit.

II. Touto vírou se máme obrnit především tehdy, když jsme povoláni vykonat veliké věci k prospěchu a užitku bližního anebo, když chceme modlitbou něco dosáhnout od Boha. O první věci nás poučil sám Spasitel, když káral Apoštoly za malou víru slovy: „*Budete-li mít víru jako hořčičné zrnko a řeknete-li této hoře: přesuň se, přesune se a nic vám nebude nemožného.*“ (Mt 17,19) O druhé věci mluví sv. Jakub: „*Žádej s důvěrou a nepochybuj; neboť kdo pochybuje, podobá se mořské vlně, která je hnána a zmítána větrem. Takový člověk ať si nemyslí, že od Pána něco dostane.*“ (Jak 1,6-7)

III. K tomu nám tato víra přináší ještě mnohé další výhody a užitek. Především nás vede ke skromnosti a pokoře, jak říká kníže Apoštolů: „*Pokořte se pod mocnou ruku Boží.*“ (1Petr 5,6) Napomíná nás také, abychom se nestrachovali tam, kde není třeba, ale báli se jedině Boha, v jehož moci jsme my i všechno, co je naše. Vždyť Spasitel říká: „*Ukážu vám, koho se máte bát. Bojte se toho, který když zabije, má moc uvrhnout do pekelného ohně.*“ (Lk 12,5)

IV. A konečně nám tato víra napomáhá, abychom poznávali a velebili nesmírná dobrodiní od Boha nám prokázaná. Kdo má na mysli všemohoucího Boha, nemůže být tak nevděčného srdce, aby občas nezvolal: „*Veliké věci mi učinil, ten, který je mocný.*“ (Lk 1,49)

Otázka 14

Všemohoucnost se zde nepřivlastňuje Otci, tak jako by nenáležela i Synu a Duchu svatému.

Z toho, že v tomto článku Otce nazýváme všemohoucím, nesmí ale nikdo upadat v blud, že je mu toto jméno přivlastněno tak jako by nepatřilo i Synu i Duchu svatému. Neboť když říkáme: Bůh Otec, Bůh Syn, Bůh Duch svatý, neznamená to, že jsou tři Bohové, ale jeden jest Bůh. Stejně tak poznáváme, že Otec i Syn i Duch svatý je všemohoucí. Nejsou ale tři všemohoucí, nýbrž jeden je všemohoucí. Zvláštním způsobem ale toto jméno přisuzujeme Otci, jenž je pramenem každého vzniku, podobně jako Synu, který je věčným slovem Otce, připisujeme moudrost a Duchu svatému, který je vzájemnou láskou obou dvou zase dobrotivost; ačkoliv tato a další podobná jména se podle pravidla katolické víry dávají společně všem třem osobám.

Otázka 15

Stvořitele nebe i země.

Jak a proč Bůh zemi a nebe stvořil?

I. Z toho co se má dále vykládat o stvoření všech věcí, můžeme vidět, jak je potřebné, aby se věřícím nejdřív předložila známost všemohoucího Boha. Snadnější je uvěřit v zázrak tak velikého díla, když se nenechá místo pro jakékoliv pochybnosti o nesmírné Stvořitelově moci. Bůh neuhnětl svět z nějaké hmoty, ale stvořil jej z ničeho, a nebyl k tomu nucen žádnou mocí ani potřebou, ale učinil to ze své vlastní vůle a záliby. Ani žádná jiná příčina ho k dílu stvoření nepobízela, kromě toho, aby věcem, které stvoří, prokázal svou dobrotivost. Boží přirozenost je sama v sobě nejvyšší blaženou a nic jí neschází, jak říká David: „*Pravím Hospodinu: Ty jsi, Panovníku moje dobro, nad Tebe není.*“ (Ž 16,2)

II. Veden svou dobrotivostí, učinil všechno, cokoliv chtěl. Neřídil se při tom žádným příkladem nebo podobou, která by byla vně Něho. Vzor všech věcí je skryt v jeho Božské rozumnosti, a na ten Bůh, jako nejvyšší umělec, sám v sobě hleděl, jej jakoby napodoboval a tak svou nejvyšší moudrostí a neomezenou

mocí, stvořil na počátku všechny věci. „*Vždyť On přikázal a bylo to stvořeno.*“ (Ž 148,5)

Otázka 16

Co se zde rozumí nebem a zemí?

Pod slovy nebe a země třeba rozumět všechno, cokoliv nebe a země obsahuje. Neboť kromě nebes, která nazval prorok dílem jeho prstů (Ž 8,4), stvořil i sluneční svit, měsíc a krásu ostatních hvězd; aby byla znameními k určování časů, dnů a let (Gen 1,14) a vyměřil nebeským tělesům určitý stálý běh, a to tak, že nad jejich ustavičné otáčení se nedá zaznamenat nic rychlejšího ani nad tuto rychlost nic spolehlivějšího.

Otázka 17

O stvoření nebes duchovních, totiž andělů.

Nad to stvořil sám a z ničeho duchovní svět a nescíslné anděly, aby mu sloužili a stáli před ním a vyvýšil je potom a ozdobil podivuhodným darem své milosti a moci. V Písmu svatém čteme, že ďábel „*nestál v pravdě*“ (J 8,44). Z toho je patrné, že on i ostatní zpronevěřilí andělé byli od počátku svého vzniku obdařeni milostí. Sv. Augustýn o tom říká: „*Bůh stvořil anděly s dobrou vůlí, to jest s čistou láskou k němu, kterou se ho přidržují. Zároveň stvořil jejich přirozenost a udělil jim i milost. Proto je třeba věřit, že dobří andělé nebyli nikdy bez dobré vůle neboli lásky k Bohu.*“ (O městě Božím 12,9)

II. A co se týče jejich moudrosti, o té mluví toto svědectví písem svatých: „*Ty, pane, můj králi jsi moudrý, máš moudrost jako anděl Boží, abys porozuměl všem věcem na zemi.*“ (2Král 14,20) A moc jim připisuje sv. David slovy: „*Andělé jeho mocní v síle činící jeho slovo*“ (Ž 102,20) Proto se ve svatých písmech často nazývají mocnostmi a zástupy Hospodinovými. (Ž 24,10) Ale i když všichni tito byli ozdobeni nebeskými dary, mnozí z nich, kteří odpadli od Boha svého Otce a Stvořitele, byli svrženi z těch nejvyšších sídel blaženosti a uzavřeni do nejtemnějšího žaláře země, kde snášejí věčné tresty za svou pýchu. Kníže Apoštolů o nich píše takto: „*Bůh neodpustil hřešícím andělům, ale pekelnými*

provazy je svrhl do pekla a vydal na mučení, aby byli uchováni k soudu.“ (2Petr 2,4)

Otázka 18

O stvoření země.

Zemi založené na svých pevných základech, (Ž 104,5a8) přikázal Bůh stát uprostřed světa a způsobil, že hory vystoupily a roviny sestoupily na místo, které jim určil. Aby ji nezatápěly proudy vod, položil jí meze, které nepřejdou, aby se nevrátily a nepokryly zemi. Potom zemi přioděl a ozdobil stromovým a rozmanitými květinami a rostlinami. Také naplnil zemi bezpočetnými druhy živočichů, jako předtím i vodu a vzduch.

Otázka 19

O stvoření člověka

Nakonec učinil z prachu země člověka a jeho tělo tak uzpůsobil, že byl, ne sice silou samotné přirozenosti, ale Božím dobrodiním, nesmrtelný a bez utrpení. Co se pak týče duše, učinil jej k svému obrazu a podobě. Dal mu svobodnou vůli a všecka hnutí a žádosti duše uspořádal tak, že se vždy řídily rozkazem rozumu. K tomu mu přidal podivuhodný dar prvotní spravedlnosti a určil, aby byl hlavou ostatních živočichů; což ovšem faráři při poučování věřících snadno vyloží podle příběhů první knihy Mojžíšovy.

Otázka 20

Ve slovech nebe a země jsou obsaženy všechny věci viditelné i neviditelné.

Slovy nebe a země má se tedy rozumět stvoření všech věcí, jak to krátce shrnuje prorok slovy: „*Tvá jsou nebesa, tvá je i země, založil jsi svět a všechno, co je na něm.*“ (Ž 89,12) Ještě stručněji to vyjádřili Otcové Nicejského koncilu, kteří k vyznání víry přidali tato dvě slova: „*všeho viditelného i neviditelného*“. Neboť cokoliv obsahuje všechn svět, to vše je buď pozorovatelné smysly, a proto se to

nazývá viditelným nebo lze pochopit myslí a rozumem, a to spadá pod pojmenování neviditelné.

Otázka 21

Věci stvořené Boží mocí nemohou bez jeho řízení a péče trvat.

Je ale nesprávné věřit v Boha Stvořitele a původce všech věcí tak, že bychom si mysleli, že věci jím stvořené, mohou po dovršení a dokončení díla stále trvat bez působení jeho nekonečné moci. To že všechny věci jsou, je způsobeno svrchovanou mocí, moudrostí a dobrotivostí Stvořitele.

Tatáž prozřetelnost a tatáž moc, která na počátku všechno učinila, to také neustále zachovává. Jinak by se věci hned propadly v nic. Dosvědčuje to Písmo slovy: „*Jak by něco mohlo být, kdybys to ty nechtěl? A jak by se mohlo zachovat něco, co od tebe nebylo povoláno?*“ (Mdr 11,26)

Otázka 22

Bůh řídí všechny věci, aniž by rušil moc stvořených sil.

Bůh tedy všechno, co je, zachovává a řídí svou prozřetelností. Také vše, co se hýbe a je v činnosti, pobádá On k pohybu vnitřní mocí. Nepřekáží přitom působení stvořených sil, nýbrž je předchází, protože jeho nejskrytější moc, se vztahuje na všechny věci jednotlivě. Dokládá se to v knize Moudrosti: „*Mocně dosahuje od jednoho konce k druhému a líbezně vše řídí*“. (Mdr 8,1) Proto řekl Apoštol, když zvěstoval Boha Aténanům, kteří jej neznali, a přesto ctili: „*Není daleko od nikoho z nás; neboť v něm žijeme, pohybujeme se a jsme.*“ (Sk 17,27-28)

Otázka 23

Není správné přičítat stvoření věcí pouze Otci.

A to bude při vykládání prvního článku stačit, když ještě připomeneme, že dílo stvoření je společné všem osobám svaté a nerozdílné Trojice. Podle apoštolského

učení vyznáváme v tomto článku Otce, stvořitele nebe i země. V písmech svatých pak čteme o Synu: „*Skrze něho všechno učiněno jest.*“ (J 1,3) O Duchu svatém: „*Duch Boží se vznášel nad vodami.*“ (Gen 1,2) a jinde: „*Slovem Hospodinovým jsou učiněna nebesa a dechem jeho úst všechna jejich moc.*“ (Ž 32,6)

Hlava III.

O druhém článku víry:

I v Ježíše Krista, Syna jeho jediného, Pána našeho.

Otázka 1

O druhém článku a užitku z jeho vyznávání.

Jaký podivuhodný a přehojný užitek plyne lidstvu z víry a vyznávání tohoto článku, to ukazuje svědectví sv. Jana: „*Kdokoliv vyznává, že Ježíš je Syn Boží, v tom Bůh zůstává a on v Bohu.*“ (1J 4,15) Dosvědčuje to i blahoslavenství, které vyslovil Kristus knížeti Apoštolů: „*Blahoslavený jsi, Šimone, synu Jonášův; neboť ti to nezjevilo tělo a krev, ale můj nebeský Otec.*“ (Mt 16,17) Toto je bez pochyby nejpevnější základ našeho spasení a vykoupení.

Otázka 2

Z čeho je nejvíce patrná velikost dobrodiní předloženého v tomto článku.

Pochopit velikost tohoto podivuhodného užitku, lze nejlépe poznáním ztráty onoho blaženého stavu, v němž Bůh stvořil první lidi. Proto se, faráři, postarej, aby věřící poznali příčinu veškerých běd a strastí. Neboť když se Adam stal neposlušným Bohu a porušil onen zákaz: „*Z každého stromu v zahradě smíš jíst, ze stromu poznání dobrého a zlého však nejez, neboť v ten den, kdy bys z něho jedl, smrtí zemřeš.*“ (Gen 2,16-17) tehdy upadl do té nejvyšší bídy, že totiž pozbyl svatosti a spravedlnosti, do které byl postaven a uvalil na sebe další strasti, které obšírně vyložil svatý sněm Tridentský. (Sess. V. – 17. června 1546 –

Decret de peccato originali.) Hřích a trest za něj nezůstaly pouze na Adamovi, ale právem od něho přešly na veškeré potomstvo jako od semene a původce.

Otázka 3

Nikdo, kromě Krista, nemohl obnovit lidské pokolení.

Naše pokolení mělo tedy na počátku nejvyšší stupeň své důstojnosti, a když od něho odpadlo, nebylo v silách lidských ani andělských ho odsud pozdvihnout a uvést zas v předešlý stav. Jedinou možnou pomocí od této záhuby a strasti bylo, aby Syn Boží na sebe přijal křehkost naší tělesnosti, zrušil nekonečnou moc hříchů svou nekonečnou mocí a znovu nás usmířil s Bohem svou krví.

Otázka 4

Bez víry ve vykoupení nemohl být nikdo nikdy spasen, a proto bylo Kristovo vykupitelské dílo již od počátku světa často předpovězeno.

I. Aby člověk mohl dojít spásy, potřebuje k tomu, a vždycky potřeboval, věřit a vyznávat víru v toto vykoupení, které Bůh již od počátku dopředu oznámil.¹² Při odsouzení lidského pokolení, které následovalo hned po hříchů, byla také ukázána naděje na vykoupení, a to slovy, kterými byla d'áblovi oznámena jeho vlastní škoda, kterou měl utřít na základě vysvobození člověka: „*Nepřátelství položím mezi tebe a ženu, mezi símě tvé a símě její, ona ti rozdrť hlavu, a ty budeš činit úklady její patě.*“ (Gen 3,15) Bůh potom totéž zaslíbení často potvrzoval a dával o svém úmyslu přesnější sdělení především lidem, kterým milostivě prokazoval svou zvláštní náklonnost. Mezi nimi byl praotec Abrahám. Jemu toto tajemství vícekrát sděloval a zvláště zřejmě ho objasnil, když on v poslušnosti Božímu rozkazu, chtěl obětovat svého jediného syna Izáka. Tehdy mu Bůh řekl: „*Protože jsi to učinil a neodepřel jsi mi svého jednorozeného syna, požehnám ti a rozmnožím tvé símě jako nebeské hvězdy a jako písek na břehu moře, tvé símě bude vládnout nad branami svých nepřítel a v tvém potomku*

¹² Nezbytnost víry ve vykoupení vyplývá z charakteru Boha a postavení člověka vůči Bohu, jak to bylo probráno v prvním článku. Když se nám dostalo poznání, jaký je Bůh a jaký je člověk, koruna Božího stvoření, který měl od Boha na počátku obdivuhodnou důstojnost, ale vlastním hříchem padl do nevyslovitelné bídy, pak poznáváme i to, že tuto propast mezi Bohem a člověkem může překonat jedině Bůh sám, a protože věříme v nekonečnou Boží dokonalost a dobrotu, věříme také, že On to vykoná. To vše však poznáváme jen skrze světlo nadpřirozené víry.

budou požehnány všechny národy země, protože jsi uposlechl mého hlasu.“ (Gen 22,16-18) Z těchto slov bylo možno lehce poznat, že z rodu Abraháмова vzejde ten, kdo vysvobodí všechny lidi od přeukrutné nadvlády ďáblovi a zjedná jim spasení. K tomu pak bylo třeba, aby se Syn Boží, podle těla narodil jako potomek Abraháma. Zanedlouho potom, když Hospodin chtěl, aby se na toto zaslíbení nezapomnělo, potvrdil tutéž smlouvu s Abrahámovým vnukem Jákobem. Jákob viděl ve snu žebřík, který stál na zemi a jeho vrch se dotýkal nebe a andělé Boží po něm vystupovali a sestupovali, jak o tom svědčí Písmo. A tehdy také uslyšel Hospodina, který se dotýkal žebříku a říkal mu: *„Já jsem Hospodin, Bůh Abraháma, tvého otce, a Bůh Izáka. Zemi, na které spíš, dám tobě a tvému potomku; a bude tvé potomstvo jako prach země; budeš rozšířen na západ i na východ, na sever i na jih, a požehnána budou v tobě a v potomku tvém všechna pokolení země.“* (Gen 28,12-14)

II. Ani potom nepřestával Bůh toto zaslíbení obnovovat a v pokolení Abrahámově i v mnohých jiných lidech vzbuzovat očekávání Spasitele. Po zřízení židovské obce i náboženství stával se Bůh svému národu ještě známějším. Dokonce němé věci upozorňovaly¹³ i lidé předpovídali, jaká veliká dobrodiní nám má přinést náš Spasitel a Vykupitel Kristus Ježíš. Také proroci, jejichž duch byl osvícen nebeským světlem, předpovídali lidu narození Syna Božího, jeho zázračné skutky, které, potom co se vtělil, skutečně učinil, jeho učení, obyčeje a chování, smrt a zmrtvýchvstání a jiná jeho tajemství. To vše proroci veřejně oznamovali, jako by se to událo před jejich očima, a to až tak, že kdyby se zrušilo rozlišování minulého a budoucího času, nezaznamenali bychom žádný rozdíl mezi předpověďmi proroků a kázáním apoštolů; žádný rozdíl mezi vírou starodávných praotců a vírou naší¹⁴. Ale nyní se již hodí promluvit o jednotlivých částech tohoto článku.

¹³ Např. přírodní živly při deseti Egyptských ranách, krev beránka při exodu z Egypta, stánek smlouvy a další bohoslužebné předměty užívané podle Mojžíšova zákona atd.

¹⁴ Tomu protirečí různé teorie HKT o starozákonním henoteizmu Izraelitů a pod.

Otázka 5

O jménu Ježíš, které je Kristovým vlastním jménem.

JEŽÍŠ, je vlastní jméno toho, jenž je Bůh i člověk, jméno, jež náleží Spasiteli. Není mu dáno náhodou ani z lidské vůle, ale Boží radou a rozkazem. Anděl zvěstoval jeho matce Marii takto: „*Hle počneš v životě a porodíš syna a dáš mu jméno Ježíš.*“ (Lk 1,31) A potom i Josefovi, jemuž byla Panna zasnoubena, přikázal, aby dítě nazval tímto jménem a také vyložil, proč se tak má jmenovat: „*Josefe, synu Davidův, neboj se přijmout k sobě Marii svou manželku, neboť, co se v ní počalo, je z Duchu svatého; porodí syna a dáš mu jméno Ježíš, neboť on vysvobodí svůj lid z jejich hříchů.*“ (Mt 1,20-21)

Otázka 6

Toto jméno mají i někteří jiní lidé, ale ne z té samé příčiny.

V písmech svatých měli toto jméno mnozí. Vždyť totéž jméno měl Josue syn Núnův, (Ex 17,9) Mojžíšův nástupce, který lid, vysvobozený Mojžíšem, uvedl do zaslíbené země. Mojžíšovi to totiž bylo odepřeno. Tímtež jménem se nazývá i syn velekněze Josedeka. (Ezdr 3,2; 12,26; Ag 1,1; Zach 3,1) Avšak našemu Spasiteli toto jméno přísluší mnohem pravdivěji, neboť on dal světlo, svobodu a spasení, ne nějakému jednomu národu, ale všem lidem všech věků. On nás nevysvobodil od hladu nebo panství Egyptského nebo z Babylonského útlaku, ale z krajiny stínu smrti a ze sevření nejtěžšími okovy hříchu a ďábla a dobyl nám právo na dědictví v nebeském království. Znovu nás usmířil s Bohem Otcem. V těch jmenovaných vidíme Krista Pána jako předobraz. Ale skutečnou spásu přinesl lidskému pokolení On sám. Podle předpovědí vyřčených z Božského vnuknutí náležejí Synu Božímu i další jména. Ta jsou však ve jménu JEŽÍŠ všechna zahrnuta. Ostatní jména naznačují spasení, které nám měl přinést, jen z některé stránky. Jméno JEŽÍŠ v sobě ale zahrnulo moc a způsob veškerého lidského spasení.

Otázka 7

Co znamená jméno Kristus a z jakých důvodů Pánu Ježíši přísluší.

I. Ke jménu Ježíš přidáváme jméno Kristus, což znamená pomazaný. Je to jméno hodnosti a úřadu, a to obecně v mnoha ohledech: Starodávni oni otcové naši¹⁵ nazývali Kristy, čili pomazanými Páně kněze a krále, které Bůh přikazoval pomazat pro hodnost úřadu. Kněží přednášejí Bohu ustavičné modlitby za lid, konají před Bohem oběti a modlí se za lid. Králům je svěřeno řízení národů, oni mají obhajovat zákony i životy nevinných a trestat opovážlivost viníků. Oba tyto úřady zpřítomňují na zemi něco z moci a velebnosti Boží.¹⁶ Proto se ti, kdo byli vybráni k úřadu kněžskému nebo královskému pomazávali olejem. Ve zvyku bývalo také pomazání proroků. Proroci jsou tlumočníci a poslové nesmrtelného Boha, zjevovali nám nebeská tajemství a napomínali k polepšení mravů spasitelnými příkazy a předpovídáním budoucích věcí.

II. Když náš Spasitel Ježíš Kristus přišel na svět, vzal na sebe tuto trojí úlohu a povinnosti: Proroka, Kněze a Krále. Proto je nazván Kristem a je k vykonávání těchto úřadů pomazán, ne ovšem rukou nějakého smrtelníka, ale mocí nebeského Otce; a ne mastí pozemskou, ale olejem duchovním. V jeho nejsvětější duši je totiž rozlita plnost a milost Ducha svatého a množství veškerých jeho darů, a to hojněji než by mohla pojmout jakákoliv jiná stvořená bytost. Výstižně to ukázal prorok, mluvě k samotnému Vykupiteli: *„Miluješ spravedlnost, nenávidíš nepravost, proto tě pomazal Bože, Bůh tvůj olejem radosti nad spoluúčastníky tvé.“* (Ž 44,8) Totéž, a ještě mnohem zřejměji, oznámil Izajáš: *„Duch Hospodinův je nade mnou, protože Hospodin mě pomazal, abych tichým zvěstoval, poslal mne.“* (Iz 61,1)

III. A tak byl Ježíš Kristus největším prorokem a učitelem. Učil nás znát Boží vůli a jeho učením nabyli celý zeměkruh známost nebeského Otce. Toto jméno mu náleží tím nejvýbornějším a nejvznešenějším způsobem. Protože každý, kdo byl poctěn jménem proroka, byl jeho učedníkem, a byl poslán právě proto, aby zvěstoval tohoto Proroka, který měl přijít všechny spasit. Kristus byl také Knězem. Ne podle starozákonního řádu, podle něhož pocházeli kněží z pokolení

¹⁵ Křesťané jsou právoplatnými dědici starozákonního Izraele. Ti, kdo přijali Krista, jsou pravými potomky Abrahámovými. Ostatně velká část prvních křesťanů byla i tělesně Izraelity.

¹⁶ Královská hodnost i každá vláda je od Boha.

Levi; nýbrž podle řádu, o němž zpíval prorok David: „*Ty jsi kněz podle řádu Melchisedekova.*“ (Ž 109,4) Podrobně to probral Apoštol v listu Židům. (Žid 5,6)

IV. Kristus je Králem nejen z důvodu svého Božství, ale Králem jej činí i jeho účast v naší lidské přirozenosti, vždyť právě při jeho vtělení o něm anděl svědčil: „*A bude kralovat v domě Jakubově na věky a jeho království nebude konce.*“ (Lk 1,32) Toto Kristovo království je duchovní a věčné. Začíná na zemi a dovršuje se v nebi. S podivuhodnou prozřetelností prokazuje Kristus svou královskou službu své církvi. Řídí ji, chrání od útoků a nástrah nepřátel, předpisuje jí zákony; On sám uděluje svatost a spravedlnost a dává také schopnost a sílu k setrvání.

V. V mezích tohoto království se nacházejí dobří i zlí, neboť podle práva do něj náleží všichni lidé. Ti však, kteří vedou bezúhonný a nevinný život podle Králových zákonů, zakoušejí jeho svrchovanou dobrotu a milost více než všichni ostatní. Kristus odvozoval sice svůj rod od nejslavnějších králů, ale přesto mu jeho královská hodnost nebyla udělena dědičně nebo nějakým jiným lidským právem.¹⁷ On je Králem proto, že Bůh na něj, jakožto na člověka, vložil tolik moci, vznešenosti a důstojnosti, kolik jen mohla lidská přirozenost snést. Jemu tedy odevzdal vládu nad celým světem a v den soudu mu bude úplně a dokonale podrobena všechno, což se už ostatně počalo dít.

Otázka 8 a 9

Syna jeho jediného

V jakém smyslu máme věřit a vyznávat, že Ježíš Kristus je Syn Boží

I. Těmito slovy se věřícím k věření a vyznávání předkládají hlubší tajemství o Ježíšovi. Totiž to, že je Syn Boží a pravý Bůh, tak jako Otec, jenž jej od věčnosti zplodil. Kromě toho vyznáváme, že je druhou osobou v Božské Trojici a že je ostatním dvěma dokonale roven. Neboť v Božských osobách není nic rozdílného ani odlišného, ani si nic takového nesmíme myslet. Uznáváme přeci u všech jednu bytnost, vůli a moc. Je to zřejmé z mnohých výpovědí Písma svatého a

¹⁷ Naopak, David a králové, kteří byli Kristovými předky, dostali svou královskou hodnost od Krista, který skrze ně měl přijít na svět.

nejjasněji nám to staví před oči toto svědectví sv. Jana: „*Na počátku bylo Slovo a to Slovo bylo u Boha a to Slovo bylo Bůh.*“ (J 1,1)

II. Když ale slyšíme, že Ježíš je Syn Boží, nesmíme si o jeho původu myslet nic pozemského nebo smrtelného. Otec zplodil Syna od věčnosti rozením, které my nijak nemůžeme rozumem vystihnout ani dokonale pochopit. Jsme ale povinni [toto tajemství] ctít s největší zbožností myslí a pevně v ně věřit. V podivení ustrňme nad velebností tajemství a zvolíme s prorokem: „*A rod jeho, kdo vypoví?*“ (Iz 53,8) Třeba tedy věřit, že Syn je jedné přirozenosti, moci a moudrosti s Otcem. Podrobněji to vyznáváme v Nicejském vyznání víry slovy: „*Věřím v jednoho Pána Ježíše Krista, jednorozeného Syna Božího, který se zrodil z Otce přede všemi věky: Bůh z Boha, Světlo ze světla, pravý Bůh z pravého Boha, zrozený, nestvořený, jedné podstaty s Otcem: skrze něho všechno je stvořeno.*“

III. K vysvětlení způsobu, jak Otec od věčnosti plodí Syna, zdá se věc nejhloběji vystihovat přirovnání vzaté z myšlení našeho ducha; proto sv. Jan Syna Božího nazývá Slovem. Když totiž naše mysl poněkud pozná samu sebe, vytvoří si o sobě obraz, který teologové nazvali „slovem“. Podobně - nakolik se věci lidské mohou porovnat s božskými - také Bůh poznáváje sám sebe, zplozuje věčné Slovo. Lepší je však rozjímat to, co nám předkládá víra a věřit a vyznávat s upřímným srdcem, že Ježíš Kristus je pravý Bůh a pravý člověk, jenž je jako Bůh přede všemi věky zplozen z Otce a jako člověk v čase narozen z matky Panny Marie.

IV. I když ale uznáváme jeho dvojí narození, přeci věříme, že je jen jeden Syn. On je totiž jedna osoba, která má Božskou i lidskou přirozenost.

Otázka 10

Co si máme myslet o tom, zda Kristus má či nemá bratry.

Co se týká božského zplození, nemá Kristus žádné bratry ani spoludědice, neboť je jediným Synem svého Otce, a my lidé jsme stvoření a dílo rukou jeho. (Iz 64,8) Když však hledíme k jeho lidskému původu, vidíme, že svými bratry nazývá mnohé. (Žid 2,12) A skutečně jimi jsou, aby spolu s ním dosáhli slávy

Otcova dědictví. To jsou ti, kteří Krista Pána přijali vírou. Ti totiž, kdo víru, kterou slovy vyznávají, také uvádějí v skutek službami lásky. Proto jej Apoštol nazývá „*prvorozeným mezi mnoha bratřími*“. (Ř 8,29)

Otázka 11

Kristus je naším Pánem podle obojí své přirozenosti

I. V písmech svatých se o našem Spasiteli říkají mnohé věci, z nichž je zřejmé, že některé mu přísluší z důvodu jeho Božství a jiné zase z důvodu jeho lidství. Od rozdílných přirozeností přijal totiž rozdílné vlastnosti. Správně tedy říkáme, že Kristus je všemohoucí, věčný, nekonečný, což jsou vlastnosti plynoucí z božské přirozenosti. A rovněž správně o něm říkáme, že trpěl, umřel, vstal z mrtvých, o čemž nikdo nepochybuje, že to přísluší přirozenosti lidské.

II. Kromě toho má Kristus některé vlastnosti, které jsou slučitelné s obojí jeho přirozeností. Tak je tomu i zde, když jej nazýváme svým Pánem. Máme tedy o to větší důvod jej vyhlášovat za svého Pána. Neboť jestliže je, stejně jako Otec, věčným Bohem, je také Pánem všeho, stejně jako Otec. Stejně jako s Otcem sdílí své Božství, sdílí s ním i to, že je Pánem. Ale také na základě svého lidství je z mnoha příčin naším Pánem. Na prvním místě proto, že je naším Vykupitelem a protože nás osvobodil od hříchu. Proto obdržel právem tu moc, aby byl skutečně naším Pánem, a tak se i nazýval. Tak tomu učí Apoštol: „*Sám sebe zmařil, vzal na sebe způsob služebníka, stal se jedním z lidí a v podobě člověka se ponížil, v poslušnosti podstoupil i smrt, a to smrt na kříži. Proto ho Bůh vyvýšil nade vše a dal mu jméno nad každé jiné jméno, aby se před jménem Ježíšovým sklonilo každé koleno na nebi, na zemi i pod zemí – a k slávě Boha Otce, každý jazyk, aby vyznával: Ježíš Kristus je Pán.*“ (Fil 2,7-11) A po zmrtvýchvstání říká sám o sobě: „*Daná mi je všechna moc na nebi i na zemi.*“ (Mt 28,18) Ježíš se nazývá Pánem také proto, že se v jeho osobě spojuje dvojí přirozenost: Božská a lidská. Kdyby pro nás i nebyl umřel, už tímto samotným divuplným spojením, si zasloužil, aby byl ustanoven Pánem všech stvořených věcí; obzvlášť pak Pánem věřících, kteří ho poslouchají a celou duší mu slouží.

Otázka 12

Když křesťané pohrdli knížetem temnoty, mají se zcela oddat Ježíši Kristu.

I. A konečně bude farář věřící lid napomínat, aby věděl, že my křesťané se svému Pánu a Vykupiteli máme zasvětit a oddat jako vykoupení zajatci a otroci na věky. Je to nanejvýš vhodné pro nás, kteří nosíme jeho jméno a nazýváme se křesťany. Vždyť my nemůžeme nevědět, jak veliká dobrodiní nám prokázal, protože právě z jeho milosti to vše skrze víru poznáváme. [Ježíše jsme přijali za svého Pána] hned na křtu svatém před dveřmi kostela, kde jsme prohlásili, že se odříkáme světa a satanáše a zcela se oddáváme Ježíši Kristu.

II. Tehdy jsme se svému Pánu zasvětili svatým a slavným vyznáním, chtějíce být přijati mezi křesťanské bojovníky. Vešli jsme do církve, poznali jsme Boží vůli a zákon a ve svátostech jsme přijali milost. Jaký trest si zasloužíme, jestliže bychom potom všem žili podle vůle a zákona světa a ďábla, jako bychom se na křtu svatém dali do služby světu a ďáblu, a ne Kristu svému Pánu a Spasiteli? Kterou duši by ale neroznítla ohněm lásky náklonnost Pána tak dobrotivého a milostivého. On nás má pod svou vládou jako své služebníky vykoupené vlastní krví, a přeci nás objímá takovou láskou, že nás „*nenazývá služebníky, ale svými přáteli a bratry*“. (J 15,14-15) A toto je ta nejspravedlivější příčina, proč jej máme ustavičně uznávat, ctít a oslavovat jako svého Pána.

Hlava IV.

O třetím článku víry.

Jenž se počal z Ducha Svatého, narodil se z Marie Panny.

Otázka 1

Třetí článek se věřícím předkládá k věření.

Z toho, co bylo předloženo v předešlém článku, mohou věřící vyrozumět, jak preveliké a mimořádné dobrodiní prokázal Bůh lidskému pokolení, když nás z poroby největšího ukrutníka uvedl do svobody. Když nyní uvážíme také úmysl a způsob, jímž to Bůh milostivě vykonal, uvidíme, že není vskutku nic

vznešenějšího a slavnějšího nad Boží štědrost a dobrotivost k nám. Počni tedy, faráři, ukazovat velikost tohoto tajemství, které nám písmo svatá často předkládají jako hlavní základ našeho spasení. Věříme a vyznáváme, že tentýž Ježíš Kristus náš jediný Pán a Syn Boží přijal pro nás na sebe lidské tělo v životě Panny. Není počat ze semene muže, jako jiní lidé, nýbrž z moci Ducha svatého, nad veškerý přirozený řád. To se však stalo tak, že tatáž osoba zůstala Bohem, čímž byla od věčnosti, a stala se člověkem, čímž předtím nebyla. A že se tato slova takto mají chápat, vidíme z Vyznání svatého cařihradského koncilu: „*Jenž pro nás a pro naši spásu sestoupil z nebe, přijal tělo z Marie Panny a stal se člověkem.*“ Totéž vyslovil i sv. Jan evangelista, který poznání tohoto nejvznešenějšího tajemství čerpal z hrudi samotného Pána a Spasitele. Když totiž přirozenost Božského Slova vyložil slovy: „*Na počátku bylo Slovo, a to Slovo bylo u Boha, a to Slovo bylo Bůh.*“, ke konci uzavřel: „*A Slovo se stalo tělem a přebývalo mezi námi.*“ (J 1,1a14)

Otázka 2

Narozením v čase nedošlo v Kristu k žádnému smíchání přirozeností.

Slovo, které je nositelem božské přirozenosti, vzalo na sebe lidskou přirozenost, a to tak, že Božská a lidská přirozenost byly nesený jedním a tímtež nositelem [totiž druhou Božskou] osobou. Tím si toto podivuhodné sjednocení zachovalo činnosti a vlastnosti obou přirozeností a, jak to říká sv. papež Lev veliký: „*jeho nižší přirozenost nebyla zmařena oslavením ani vyšší neumenšila jeho vtělení*“ (Serm. 21. c. 2)

Otázka 3

Skutek vtělení nevykonala jen Duch svatý.

I. Protože se nemá opomenout výklad jednotlivých slov, proto, faráři, vyučuj, že když říkáme: „Syn Boží se vtělil mocí Ducha Svatého“, nemyslí se tím, že by tajemství vtělení vykonala pouze tato jediná osoba Božské Trojice. Lidskou přirozenost na sebe sice přijal jediný Syn, ale všechny osoby Božské Trojice, Otec, Syn i Duch svatý, byly původci tohoto tajemství. Všeobecně je třeba se

držet toho pravidla křesťanské víry, že vše, co Bůh působí vně sebe ve stvořených věcech, to je třem osobám společné, přičemž nepůsobí jedna více než druhá ani jedna bez druhé.

II. Jediné, co nemůže být božským osobám společné, je to, že jedna od druhé pochází. Neboť Syn se od Otce pouze zplozuje, Duch svatý pak od Otce i Syna vychází. Co je však od nich působeno navenek, to vždy činí všechny tři osoby bez jakéhokoliv rozdílu, a z tohoto pohledu je třeba hodnotit i vtělení Syna Božího. Přesto že je tomu tak, mají písmata svatá ve zvyku, že z těch věcí, které jsou všem osobám společné, přivlastňují jednu té a jinou oné božské osobě. Tak je nejvyšší moc nad vesmírem připisována Otci, Synu moudrost a Duchu svatému láska. A protože je tajemství vtělení nejskvělejším důkazem mimořádné a nekonečné dobrotivosti Boží k nám, proto se tento skutek jakýmsi obzvláštním způsobem připisuje Duchu svatému.

Otázka 4

Při Kristově početí se nedělo všechno nadpřirozeným způsobem, ale velmi mnoho ano.

I. Některé věci se v tomto tajemství daly nadpřirozeně a některé přirozenou mocí. Věříme, že Kristovo tělo je utvořeno z přečisté krve panenské matky. Tím uznáváme jeho lidskou přirozenost, neboť je to společné všem lidským tělům, že jsou utvářena z matčiny krve.

II. Přirozený řád věcí i lidský rozum však přesahuje to, že jakmile blahoslovená Panna přisvědčila slovům anděla a řekla: „*Jsem služebnice Páně, ať se mi stane podle tvého slova.*“ (Lk 1,38) ihned bylo utvořeno nejsvětější tělo Kristovo a hned s ním byla spojena i rozumová duše, tak že, v tom okamžiku zde byl pravý Bůh a pravý člověk. A nikdo nemůže pochybovat o tom, že to bylo nové a zázračné dílo Ducha svatého, neboť podle přirozeného řádu může být lidské tělo přizpůsobeno lidské duši až po určité lhůtě.¹⁸

¹⁸ Protože v minulosti nebyly k dispozici poznatky o tom, co přesně se děje při početí člověka, teologové se domnívali, že nesmrtelná duše je člověku dána až v určitém stádiu prenatalního vývoje. I přesto ale církev učila, že v případě vtělení Syna Božího byla Kristova lidská duše stvořena a spojena s jeho tělem už v okamžiku početí, a to proto, že se vždy věřilo, že právě v tom okamžiku se „*Slovo stalo tělem*“ (J 1,14). Základem této víry jsou hlavně slova Ducha svatého skrze Alžbětu: „*Jak jsem si zasloužila, že matka mého Pána přišla ke mně?*“ (Lk 1,43) Křesťané tedy vždy věřili, že Přesvatá Panna se stala Matkou Boží

III. K tomu přistupuje další nanejvýš podivuhodná věc. Jakmile se totiž duše spojila s tělem, spojila se s tímto tělem i duší i samotná Božská přirozenost. Byl to tedy jeden okamžik, v němž bylo učiněno tělo, bylo oživeno duší a s tímto tělem i duší se spojilo Božství. Z toho vyplývá, že v tomtéž okamžiku zde byl dokonalý Bůh a dokonalý člověk, a že nejsvětější Panna byla proto pravdivě a ve vlastním smyslu nazvána matkou Boha a člověka, protože v tomtéž okamžiku počala Boha i člověka. A právě to jí bylo od anděla zvěstováno slovy: *Hle, počneš v životě a porodíš Syna a dáš mu jméno Ježíš, on bude veliký a bude nazván Synem Nejvyššího.*“ (Lk 1,31-32) Tak se vyplnilo, co předpověděl prorok Izajáš: „*Hle, panna počne a porodí Syna.*“ (Iz 7,14) A totéž dosvědčila i Alžběta, která byla naplněna Duchem svatým a dostalo se jí tak poznání o vtělení Syna Božího: „*Jak to, že ke mně přichází matka mého Pána?*“ (Lk 1,43)

IV. A jako bylo Kristovo tělo učiněno z nejčistší krve Neposkvrněné Panny bez přičinění muže, pouze mocí Ducha svatého, jak jsme již výše řekli, tak také jeho duše, hned jak byl počat, přijala nejvyšší hojnost Ducha svatého a plnost veškerých jeho darů. Jemu totiž „*Bůh udílí svého Ducha v plnosti*“, (J 3,34) jak svědčí sv. Jan [Křtitel], a ne jen v určité míře, jako jiným lidem, kteří bývají ozdobeni svatostí a milostí. V duši Kristově rozlil veškerou milost v takové míře, že „*z jeho plnosti jsme my všichni přijali milost za milostí*“. (J 1,16)

Otázka 5

Kristus nemůže být nazýván Synem Božím přijatým za vlastního.

Ale Kristus nesmí být nazýván přijatým nebo vyvoleným Synem Božím, i když měl toho Ducha, jímž svatí lidé docházejí vyvolení za syny. On je ale Synem Božím již přirozeností, a proto se nelze domnívat, že by se mu dostávalo milosti nebo přijetí či vyvolení za Syna Božího.

hned v tom okamžiku, kdy řekla: „*Jsem otrokyně Páně, ať se mi stane podle tvého slova*“ (Lk 1,38) V tu chvíli došlo ke vtělení a v jejím lůně spočíval dokonalý Bohočlověk. Proto bylo nemyslitelné se domnívat, že by tam ještě nebyla Kristova lidská duše, protože by nešlo o dokonalého člověka, jak to Tridentický katechismus vysvětluje dále v bodě III. Až v důsledku moderních lékařských poznatků, které ukazují, že právě už okamžik početí je tím nejradikálnějším zlomem, kdy vzniká nový jedinec, církev prohlásila, že nesmrtelnou lidskou duší Bůh tvoří a dává člověku v tomto okamžiku. Co se týče umělého potratu, ten ale církev i předtím vždy odsuzovala jako zločin, bez ohledu na to, v jakém stádiu těhotenství je konán. Tato věc je názorným příkladem neomylnosti církve ve věcech víry a mravů. Lékaři i teologové se ve svém pohledu na vznik člověka mýlili, ale učitelský úřad církve, veden Božím zjevením, učil a učí stále totéž. I dnes máme postavit Boží zjevení nad současné pseudovědecké poznatky, např. nad teorie o vývoji světa apod.

Otázka 6

O čem máme zvlášť uvažovat ve vztahu k první části tohoto článku.

Aby nám vzešlo spasitelné ovoce, zdálo se potřebným vyložit o podivuhodném tajemství početí (Páně) především toto: Je to sám Bůh, kdo na sebe vzal lidskou tělesnost; stal se člověkem způsobem, který nemůžeme naším rozumem postihnout, natož abychom ho mohli vyjádřit slovy; a konečně, že se vtělil proto, abychom se my lidé mohli znovuzrodit Božími syny. To ať si věřící připomínají a často o tom rozjímají. Ať tyto věci bedlivě rozváží a také s pokornou a oddanou myslí věří a koří se všem tajemstvím obsaženým v tomto článku a ať je nechtějí sami vystihovat a všetečně nad nimi hloubat, což se těžko může obejít bez nebezpečí.

Otázka 7

Narodil se z Marie Panny.

Co znamená, že se Kristus z Marie Panny narodil.

I. Druhou částí tohoto článku se má farář bedlivě zabývat, protože máme věřit, že Pán Ježíš je nejenom počat mocí Ducha svatého, ale také se narodil a na svět přišel z Marie Panny. S jakou radostí a nadšením myslí máme rozjímát toto tajemství, to ukazují slova anděla, který toto přebílé poselství zvěstoval světu jako první: „*Aj, zvěstuji vám velikou radost, která bude pro všechny lid.*“ (Lk 2,10) A snadno to pochopíme z nebeského chvalo zpěvu, který prozpěvovali andělé: „*Sláva na výsostech Bohu a na zemi pokoj, lidem dobrá vůle.*“ (Lk 2,14)

II. A tím se také začalo vyplňovat ono veliké Boží zaslíbení Abrahámovi, jemuž bylo řečeno: „*V tvém semeni budou požehnány všechny národy.*“ (Gen 22,18) Maria, kterou pravdivě ctíme a velebíme jako Matku Boží, protože porodila toho, který byl Bohem a člověkem, pocházela z rodu krále Davida.

Otázka 8

Kristus se nenarodil obvyklým přirozeným způsobem.

I. Tak jako početí Kristovo vyniká zcela nad přirozený řád, tak také při jeho narození nelze upozorovat nic, co by nebylo Božské. Narodil se z matky, aniž by porušil její panenství, nad což se nedá nic podivuhodnějšího říct ani myslet; stejně jako potom vyšel ze zavřeného a zapečetěného hrobu a „*k učedníkům vešel zavřenými dveřmi*“ (J 20,19). Anebo abychom zůstali u věcí, které denně vidíme: tak jako pronikají sluneční paprsky celistvou podstatou skla, aniž by jí nějak zlomily či jakkoliv jinak poškodily. Podobným, a to vznešenějším způsobem, vyšel i Ježíš Kristus z mateřského lůna aniž by panenství své matky jakkoliv porušil. Proto její neporušené a ustavičné panenství oslavujeme nejpravdivějšími chválami.

II. To se stalo mocí Ducha svatého, který matce při početí a narození Syna Božího tak pomáhal, že jí udělil plodnost i zachoval ustavičné panenství.

Otázka 9

Kristus se právem nazývá druhým Adamem a Maria druhou Evou.

I. Apoštol má ve zvyku nazývat Krista Ježíše „*novým Adamem*“ (1Kor 15,45; Ř 5,14) a přirovnávat jej k prvnímu Adamovi. Vždyť jako v tom prvním všichni lidé umírají, tak v tom druhém bývají všichni povoláni k životu. Jako je Adam otcem lidského pokolení, co se týče přirozeného života, tak je Kristus původcem milosti a slávy.

II. Tímto způsobem můžeme porovnat také jeho panenskou Matku s Evou. Té první Evě se druhá Eva, jíž je Maria, podobá tímtež způsobem, jakým se Druhý Adam, tedy Kristus, podobá prvnímu. Tím, že dala Eva víru hadovi, přivedla na lidské pokolení prokletí a smrt. Když Maria uvěřila andělovi, dostalo se lidem, z Boží milosti, požehnání a života. Skrze Evu se rodíme jako synové hněvu. (Ef 2,3) Od Marie jsme přijali Ježíše Krista, skrze nějž se znovuzrojujeme jako synové milosti. Evě bylo řečeno: „*V bolestech budeš rodit své syny.*“ (Gen 3,16) Maria je ale tohoto zákona zproštěna, neboť ona zachovala neporušenost

panenské čistoty a porodila Ježíše Syna Božího bez jakéhokoliv pocitu bolesti, jak jsme již řekli.

Otázka 10

Kterými obrazy a proroctvími je tajemství početí a narození Krista především nastíněno.

Když jsou tajemství tohoto podivuhodného početí a narození tak veliká a mnohá, odpovídalo Božské prozřetelnosti, aby byla naznačena mnohými obrazy a předpověďmi. Svatí církevní učitelé pochopili, že se k tomuto tajemství vztahují mnohé věci, o nichž čteme na rozličných místech Písma svatého. Především chrámová brána, kterou viděl Ezechiel uzavřenou; (Ez 44,2) také „kámen z hory bez rukou lidských utržený,“ jak je to u Daniela (Dan 2,34), „který se stal velikou horou a naplnil celou zem;“ dále: „Áronova hůl, která jediná mezi holemi izraelských knížat vykvetla;“ (Num 17,8) a „keř, který viděl Mojžíš, jak hoří a neshoří.“ (Ex 3,2) Svatý evangelista Lukáš vypsál příběh Kristova narození mnohými slovy a proto nemáme o této věci více co povědět, neboť to farář má sám číst.

Otázka 11

Tajemství vtělení lidem třeba často přednášet a jaký prospěch přináší rozjímání o něm.

I. Duchovní pastýř má pracovat na tom, aby tato tajemství, která „jsou napsána k našemu poučení“ (Ř 15,4) utkvěla hluboko v mysli a srdcích věřících, aby připomínající si tak veliké dobrodiní, vzdávali díky jeho původci. Tento vznešený a nejušlechtilejší vzor pokory jim má stavět před oči jako příklad k následování. Vždyť co může být prospěšnějšího a účinnějšího k pokoření pýchy a hrdosti našeho ducha než si často uvědomovat, jak se Bůh ponižuje, když svou slávu sdílí s lidmi a bere na sebe lidskou nedostatečnost a křehkost; jak se Bůh stává člověkem a dává člověku v službu svou svrchovanou a nekonečnou velebnost, „na jejíž pokyn“ jak říká Písmo (Job 26,11) „se otřásají sloupy nebeské“ a jak se na zemi rodí ten, jemuž se v nebi klanějí andělé? Když

pro nás Bůh učinil takové věci, co můžeme udělat, abychom se mu poslušností zalíbili? S jakou ochotnou a radostnou myslí jsme povinni přijímat na sebe a vykonávat veškeré závazky pokory? A všimněte si toho, věřící, v jakém spasitelném učení nás Kristus cvičí svým narozením, dříve než nás začne učit slovy. Rodí se chudobný, rodí se jako pocestný na ubytovně, rodí se v obyčejném krmelci, rodí se uprostřed zimy. Tak nás učí sv. Lukáš: „*I stalo se, když tam byli, že se naplnili dny, aby porodila. I porodila svého prvorozeného syna a plenami jej zavinula a položila ho do jeslí, protože neměli místo v hostinci.*“ (Lk 2,6-7) Mohl snad evangelista Lukáš vyjádřit veškerou velebnost nebes i země ještě prostšími slovy? A nepíše, že nebylo místo v hostinci, ale že tam pro něj nebylo místo, pro toho totiž, jenž říká: „*Má je země i vše, co je na ní.*“ (Ž 49,12) A totéž vysvětluje druhý evangelista, když říká: „*Do svého přišel, ale svoji ho nepřijali.*“ (J 1,11)

II. Ať mají tyto pravdy věřící před očima a rozjímají o nich. Bůh na sebe milostivě vzal ponížení a křehkost našeho těla, aby bylo lidské pokolení postaveno na stupeň nejvyšší důstojnosti. Vždyť už to samo že ten, který je pravým a dokonalým Bohem, se stal člověkem, ukazuje vznešenost a výjimečnost, jíž je člověk z milosti Boží obdařen. Smíme se chlubit, že Syn Boží je naší kostí a naším tělem, což není dáno ani blaženým nebeským duchům. Neboť jak stojí u Apoštola: „*Nepřijímá přece anděly, ale přijímá potomstvo Abrahámovo.*“ (Žid 2,16)

III. A proto, chraňme se toho, co by bylo naší největší škodou, že by v našich srdcích nemohl nalézt místo, kde by se duchovně zrozoval, tak jako se mu nedostávalo místa v Betlémském hostinci, v čase, v němž se zrozoval tělesně. Vždyť on si vroucně přeje se v nás zrodit, neboť touží po naší spáse. On se stal člověkem a narodil se způsobem přesahujícím přirozený chod věcí mocí Ducha svatého, protože je svatý a svatost sama. Podobně i my se máme „*Zrodit, ne z krve, ani z vůle muže, ale z Boha.*“ (J1,13) a jako nové stvoření máme chodit „*v novosti Ducha*“ (Ř 4,6) a dbát na takovou svatost a neporušenost mysli, která náleží lidem znovuzrozeným z Ducha Božího. Tak do sebe vtiskneme jakýsi obraz tohoto svatého početí a narození Syna Božího, ve které s oddanou myslí věříme a s touto vírou hledíme „*na Boží moudrost, která je ukryta v tajemství*“ (1Kor 2,7) a klaníme se jí.

Hlava V.

O čtvrtém článku víry.

Trpěl pod Pontským Pilátem, byl ukřižován, umřel i pohřben jest.

Otázka 1

Jak je potřebné znát čtvrtý článek a jaký je jeho obsah.

Jak je znalost tohoto článku potřebná a jak pilně se má farář starat, aby si věřící památku utrpení Páně co nejčastěji připomínali, to nás učí Apoštol, který dosvědčil, že nechce znát „*nic než Krista, a to ukřižovaného*“ (1Kor 2,2). Proto je třeba vynaložit veškerou péči a pracovitost, aby tato látka byla co nejlépe objasněna, a aby se věřící, rozníceni připomínáním tak velikého dobrodiní, zcela oddali rozjímání o Boží lásce a dobrotivosti k nám. V první části tohoto článku (neboť o druhé bude řeč později), nám víra věřit předkládá, že když Pontský Pilát spravoval Judeu jménem [římského císaře] Tiberia, byl Kristus Pán ukřižován: byl zajat, posmívali se mu a rozličným způsobem muk a ponižování ho trýznili a nakonec byl vyzdvižen na kříž.

Otázka 2

Duše Kristova trpěla muky.

I. A nikdo nesmí pochybovat o tom, že jeho duše, co se týká nižší stránky, nebyla těchto muk a utrpení uchráněna. Neboť když na sebe skutečně přijal lidskou přirozenost, je nevyhnutelné vyznat, že i na duši pociťoval nejtrpčí bolesti. Proto také říká: „*Smutná je má duše až k smrti.*“ (Mt 26,38)

II. Přesto že v něm byla lidská přirozenost spojena s Božskou osobou, hořkosti utrpení pociťoval tak, jako kdyby zde toto spojení nebylo, a to proto, že v jedné osobě Ježíše Krista se zachovaly vlastnosti obou dvou přirozeností, Božské i lidské. To, co bylo podrobno utrpení a smrti, utrpení a smrti podrobno zůstalo; a to, co utrpení a smrti podrobno nebylo – jak to vyznáváme o přirozenosti Božské – to si svou vlastnost rovněž zachovalo.

Otázka 3

Proč se ve vyznání víry říká, pod kterým judským vladařem Kristus trpěl.

Také, faráři, vyučuj, proč se v tomto článku tak bedlivě a jasně poznamenává, že Ježíš Kristus trpěl v tom čase, když byl v Judsku vladařem Pontský Pilát. Je tomu tak proto, že tak velikou a potřebnou událost může každý s větší jistotou poznat, když je jasně stanoven čas, v němž se udála. Tak to učinil i apoštol Pavel, jak o tom čteme (1Tim 6,13). Dalším důvodem je, že se těmi slovy potvrzuje, že Spasitelova předpověď: „*Vydají ho pohanům a ti se mu budou posmívat, zbičují ho a ukřižují.*“ (Mt 20,19) se skutečně naplnila.

Otázka 4

Nestalo se to náhodou, že Kristus podstoupil smrt na dřevě kříže.

I to je třeba připisovat Božimu řízení, že Kristus právě na dřevě kříže smrti zemřel. Odkud vzešla smrt, odtud měl vzejít i život. Had, jenž přemohl první rodiče na dřevě, je Kristem přemožen na dřevě kříže. Je možno zde uvést i více důvodů, jež podrobněji rozvedli svatí Otcové, aby se tak ukázalo, jak bylo přiměřené, že náš Spasitel milostivě podstoupil právě smrt kříže. Především ale, ať farář připomene, že stačí, když věřící věří, že si Spasitel vyvolil tento způsob smrti, protože se mu zdál nejvhodnějším k vykoupení lidského pokolení. Vždyť žádná jiná smrt nemohla být potupnější a více ponižující. U pohanů byl trest smrti ukřižováním vždycky považován za kletbu a největší potupu a ohavnost. Ale i v zákoně Mojžíšově „*zlořečen jest ten, kdo visí na dřevě*“ (Dt 21,23; Gal 3,13)

Otázka 5

O utrpení Páně se má lidu častěji vyprávět.

I. A příběhy náležející k tomuto článku, které jsou svatými evangelisty velmi bedlivě vyloženy, ať farář neopomíjí. Ať jsou věřícím známy aspoň nejhlavnější stránky tohoto tajemství, které se zdají víc potřebné k utvrzení pravdy naší víry. Na tomto článku spočívá křesťanské náboženství a víra, jako na jakémsi základě,

který, když je dobře položen, všechno ostatní je správně uspořádáno. Je-li něco pro lidskou mysl a rozum nesnadného, pak tajemství kříže je třeba považovat za věc ze všech nejnepřístupnější. Jen stěží můžeme porozumět, že naše spasení závisí na kříži a na tom, který byl pro nás na tomto dřevě přibit. Máme však v tomto tajemství obdivovat nejvyšší prozřetelnost Boží, jak učí Apoštol.

II. „*Protože svět svou moudrostí nepoznal Boha v moudrosti Boží, zalíbilo se Bohu spasit ty, kdo věří, bláznovskou zvěstí.*“ (1Kor 1,21) Proto není divu, když se proroci před Spasitelovým příchodem a Apoštolové po jeho smrti a zmrtvýchvstání, tak velice usilovali lidi přesvědčit, že on je Vykupitelem světa a přivést je pod moc a poslušnost Ukřižovaného. Nic nebylo lidskému rozumu tak vzdáleno, jako tajemství kříže. A proto Hospodin hned po prvním hříchu nikdy neustával naznačovat smrt svého Syna jak předobrazy, tak slovy proroků. Abychom se o předobrazech aspoň zmínili: byl to nejprve Ábel, který byl usmrcen závistí bratrovou, potom Izák určený k oběti, pak beránek, kterého obětovali Židé vycházející z Egypta, také měděný had, jehož na poušti vyvýšil Mojžíš – ti všichni ukazovali jako v obraze utrpení a smrt Krista Pána. A jak mnoho bylo proroků, kteří předpovídali smrt Páně, to je věcí natolik známou, že není třeba to zde vykládat. Pomlčíme o Davidovi, jenž nadevše přednější tajemství našeho vykoupení obsáhl v svých žalmech. Izajášova proroctví jsou ale tak jasná a zřetelná, že o něm můžeme právem říci, že spíše vykládal událost už uskutečněnou, než předpovídal budoucí.

Otázka 6

Umřel a pohřben jest

Co se nám slovy „umřel a pohřben jest“ věřit stanovuje?

I. Těmito slovy ať farář vykládá, jak máme věřit, že Ježíš Kristus byl ukřižován, skutečně umřel a byl pohřben. A není bez důvodu, že je to věřícím zvláště k věření předkládáno, neboť skutečně byli lidé, kteří popírali, že Kristus na kříži umřel. Proto se svatí Apoštolové příznačně rozhodli na odpor tomuto bludu postavit toto učení víry. Tak není zanecháno žádné místo pochybnostem o pravdě tohoto článku. Všichni evangelisté se shodují v tom, že „*Ježíš odevzdal ducha*“.

Kristus skutečně mohl také umřít, neboť je pravý a dokonalý člověk, a člověk umírá tehdy, když se duše odlučuje od těla.

II. Když tvrdíme, že Ježíš umřel, říkáme tím, že jeho duše se oddělila od těla. Tím však nijak nepřipouštíme, že by se i Božství od těla oddělilo, nýbrž pevně věříme a vyznáváme, že i potom, co se jeho duše od těla odloučila, Božství stále zůstávalo spojeno s tělem v hrobě i s duší v předpekli. A bylo vhodné, aby Syn Boží zemřel, „*aby svou smrtí zbavil moci toho, kdo smrtí vládne, totiž d'ábla, a aby tak vysvobodil ty, kdo byli strachem před smrtí drženi po celý život v otroctví*“ (Žid 2,11-15)

Otázka 7

Kristus nepodstoupil smrt bezděky ani z donucení.

I. U Krista Pána bylo výjimečné to, že zemřel tehdy, když se sám zemřít rozhodl, a že nepodstoupil smrt z přinucení, ale ze své dobré vůle. A nejen smrt samotnou, ale také její místo i čas si sám určil. Tak píše Izajáš: „*Byl obětován, protože sám chtěl.*“ (Iz 53,7) A sám Pán o sobě říká: „*Já dávám svůj život, abych jej opět přijal. Nikdo mi ho nebere, ale já jej dávám sám od sebe. Mám moc svůj život dát a mám moc jej opět přijmout.*“ (J 10,17-18) A co se týká místa a času, když mu Herodes ukládal o život, řekl: „*Povězte té lišce: Hle já vyháním demony a uzdravuji dnes i zítra a třetího dne dojdou svého cíle. Avšak dnes, zítra i pozítří musím jít svou cestou, neboť není možné, aby prorok zahynul mimo Jeruzalém.*“ (Lk 13,32-33) Nekonal tedy nic bezděky ani z donucení, nýbrž sám ze své vůle se obětoval a když šel vstříc svým nepřátelům, řekl: „*Já jsem*“ (J 18,5). Všechna ta muka, kterými jej nespravedlivě a ukrutně trápili, snášel dobrovolně; a nic nemůže naši mysl více povzbudit a roznítit soucitem, než když rozvažujeme nad všemi jeho utrpeními a mukami.

II. Vždyť i kdyby za nás někdo trpěl veškerá muka, která nepřijal ze své vůle a nemůže se jich vyvarovat, budeme to jistě pokládat za veliké dobrodiní. On se však mohl smrti vyhnout a přece se jí dobrovolně podrobil, a to jen kvůli nám. Je to dobrodiní tak veliké, že i ten nejvděčnější člověk nemá sil, nejen skutkem za to vzdávat díky, ale ani v srdci cítit dostatečnou vděčnost. Z toho lze usuzovat,

jak velkolepá a přeušlechtilá je láska Ježíše Krista a jak božské a nesmírné jeho dobrodiní k nám.

Otázka 8

Proč říkáme nejen, že Kristus trpěl, ale i že byl pohřben?

I. Když vyznáváme, že byl pohřben, nestanovuje se tím nějaká další část článku, jako by to snad obnášelo nějakou další potíž. Znamená to jen tolik, co je již o smrti pověděno. Vždyť když věříme, že Kristus zemřel, budeme také věřit, že byl pohřben. Toto se však dodává zaprvé proto, aby bylo těžší o smrti Páně pochybovat. Nejlepším důkazem toho, že někdo zemřel, je přeci, dokázat, že je jeho tělo pohřbeno. Za druhé také proto, aby zázrak zmrtvýchvstání jasněji a slavněji vynikl.

II. A nevěříme jenom tomu, že bylo pohřbeno Kristovo tělo. Těmito slovy se nám prikazuje věřit především to, že Bůh byl pohřben; stejně jako, podle zásady katolické víry, zcela oprávněně říkáme, že Bůh zemřel i to, že se z Panny narodil. Vždyť když bylo tělo v hrobě pochováno, Božství od něj nebylo ani na okamžik odděleno, a proto správně vyznáváme, že Bůh byl pohřben.

Otázka 9

Čemu máme věnovat největší pozornost při smrti a pohřbu Páně?

I. O způsobu a místě pochování, bude, faráři, stačit to, co je řečeno svatými evangelisty. Je zde však třeba věnovat pozornost dvěma věcem: První, že Kristovo tělo nebylo v hrobě žádným způsobem porušeno, což prorok předpověděl slovy: „*Nedopustíš, aby tvůj svatý uzřel porušení.*“ (Ž 15,10; Sk 2,27a31)

II. Druhou věcí je to, co se týče všech částí tohoto článku; že totiž pochování, utrpení a také smrt přísluší Kristu Ježíši jakožto člověku, ale ne jakožto Bohu; i když se toto vše připisuje i Bohu. Je tomu tak, protože zde, jak je zřejmé, s úctou mluvíme o té osobě, která byla zároveň dokonalým Bohem i dokonalým člověkem.

Otázka 10

Jak máme rozjímat dobrodiní Kristova utrpení?

Když tyto věci farář vysvětlí, bude vykládat o utrpení a smrti Kristově ty pravdy, z nichž by mohli věřící, když ne pochopit, tak aspoň rozjímat nesmírnost tohoto velikého tajemství. Nejdříve je však třeba si uvědomit, kdo je ten, jenž toto vše trpí. Jistě že jeho vznešenost nedokážeme žádnými slovy vypovědět ani rozumem postihnout. Svatý Jan ho nazývá „*Slovem, které bylo u Boha.*“ (J 1,1) Apoštol zas velebnými slovy píše takto: „*Jeho ustanovil Bůh dědicem všeho a skrze něho stvořil i věky. On je odlesk Boží slávy a výraz Boží podstaty, nese všechno svým mocným slovem.*“ Ten tedy: „*dokonal očištění od hříchů a usedl po pravici Boží velebnosti na výsostech.*“ (Žid 1,2-3) A kdybychom to krátce shrnuli: trpí Ježíš Kristus, Bůh i člověk, trpí Stvořitel za ty, které sám stvořil, trpí Pán za služebníky; trpí ten, skrze něhož jsou stvořeni andělé, lidé, nebesa i země; ten totiž „*v němž, skrze něhož a od něhož všechno jest*“. (Ř 11,36) Proto se není, co divit, že tehdy, když byl on svírán tolikerým utrpením a mukami, otřásl se i celý svět. Písmo říká: „*Země se třásla a skály pukaly.*“ (Mt 27,51) „*A nastala tma po celé zemi a slunce se zatmělo.*“ (Lk 23,44-45) Jestliže tehdy truchlily nad utrpením svého Stvořitele i věci němé nemající citu, ať uváží věřící, jakými slzami jsou povinni oni, jakožto živé kameny (1Petr 2,5) dávat najevo svou bolest.

Otázka 11

Proč Kristus podstoupil smrt a co je třeba soudit o těch, kteří se přiznávají ke křesťanství, ale hynou v hříších.

I. Nyní je třeba vysvětlit také příčinu utrpení, aby se tím jasněji ukázala moc a velikost Boží lásky k nám. Ptá-li se tedy někdo po příčině, proč podstoupil Syn Boží toto přehořké utrpení, shledá, že, kromě dědičné skvrny prvních rodičů, byly jeho hlavní příčinou všechny hříchy a nepravosti, kterých se lidé od počátku světa až do tohoto dne dopustili a také ty, kterých se ještě v budoucnosti až do skonání světa dopustí.

II. Při svém utrpení a smrti měl Syn Boží a náš Spasitel na zřeteli to, aby vykoupil a smazal hříchy všech věků a v hojnosti a vrchovatě za ně zadostiučinil Otcí. Důstojnost věci ještě zvyšuje to, že Kristus nejen trpěl za hříšníky, ale tito hříšníci byli také původci a vykonavateli všech těch muk, která snášel. To nám připomíná Apoštol, když píše Židům: „*Myslete na to, co všecko on musel snést od hříšníků, abyste neochabovali a neklesali na duchu.*“ (Žid 12,3)

III. Tuto vinu na sebe uvalují všichni, kdo častěji padají do hříchů. Jestliže to byly hříchy, co našeho Krista Pána dovedlo k tomu, aby podstoupil smrt kříže, potom ti, kteří se válejí v hříších a nepravostech, nakolik to na nich záleží, „*v sobě Syna Božího znovu křížují a vydávají na posměch*“. (Žid 6,6) A tuto neřest lze u nás pokládat za těžší, než jakou byla u Židů, neboť ti, jak svědčí tentýž Apoštol, „*kdyby ho byli poznali, nikdy by Pána slávy neukřížovali*“ (1Kor 2,8). My však vyznáváme, že jej známe; a proto, když jej skutky zapíráme, znovu jej mučíme.

Otázka 12

Kristus byl obětován Otcem a také sám sebe obětoval.

Písmo svaté dosvědčuje, že Kristus Pán byl na smrt vydán Otcem a také se sám vydal. U Izajáše říká: „*Pro nešlechtnost lidu svého ranil jsem ho.*“ (Iz 53,8) A o kousek dříve tentýž prorok, když naplněn Duchem Božím viděl Pána pokrytého ranami a neduhy, zvolal: „*Všichni jsme bloudili jako ovce, každý z nás se dal svou cestou, jej však Hospodin postihl pro nepravost nás všech.*“ (Iz 53,6) A o Synu je psáno: „*Poněvadž položil svou duši za hřích, uzří símě dlouhověké.*“ (Iz 53,10) Totéž vyložil Apoštol ještě jasnějšími slovy, když chtěl ukázat, jak velmi můžeme doufat v neskonalé milosrdenství a dobrotivost Boží. Říká totiž: „*Jenž ani svého vlastního Syna neušetřil, ale vydal ho za nás za všechny, jak by nám s ním nedaroval i všechno ostatní?*“ (Ř 8,32)

Otázka 13

Kristus na svém těle i ve své duši skutečně cítil trpkost svých útrap.

I. Nyní je třeba, aby farář vyložil, jak veliká byla hořkost utrpení Páně. Mějme na paměti, že když na ty útrapy a muky, které měl zanedlouho vytrpět, předem myslel, „*kanul jeho pot na zem učiněn jako krůpěje krve*“ (Lk 22,44) Z toho každý snadno pochopí, že jeho bolest byla tak veliká, že ji již nebylo možno rozmnožit. Bylo-li už pomyšlení na ty nastávající strasti tak trpké, jak dosvědčoval krvavý pot, co je pak třeba soudit o utrpení samotném? A to že byl Kristus Pán svírán svrchovanými bolestmi na duši i na těle, je věcí známou. Především nebylo žádné části jeho těla, která by nepocítila ta nejtěžší muka. Vždyť nohy i ruce byly přibity na kříž hřeby. Hlava probodána trním a otlučena třtinou. Obličej zohaven plivanci a zbit políčky. Celé tělo ztrýzněno bičováním. Kromě toho lidé všech národů a stavů „*spolčili se proti Hospodinu a jeho Pomazanému*“. (Ž 2,2) Vždyť k jeho utrpení radili, zosnovali je i vykonali pohané i Židé. Jidáš jej zradil. Petr zapřel a všichni ostatní opustili. A nyní na samotném kříži: máme žalostit nad ukrutností jeho smrti nebo nad její ohavností či snad nad obojím zároveň? Nad tento způsob smrti vskutku nelze vymyslet žádný ohavnější ani bolestnější; takto byli trestáni jen ti největší a nejopovrženější zločinci. Pocit nejvyšší bolesti a muk byl ještě stupňován pozvolným umíráním.

II. Velikost těchto muk ještě zvětšovalo také samotné uspořádání a povaha Ježíšova těla. Tělo Ježíšovo bylo učiněno mocí Ducha svatého a bylo mnohem dokonalejší a lepší než vůbec mohou být těla jiných lidí. Proto mělo také daleko jemnější vnímavost a z toho důvodu snášelo všechny ty muky ještě intenzivněji.

III. Co se pak týče vnitřní bolesti duše, není pochyb, že ta byla u Krista nesmírná. Vždyť svatým, kteří snášeli muka a trápení, nescházela duchovní útěcha shůry, která je tak občerstvovala, že mohli prudké mučení snášet s klidnou myslí. Mnozí z nich byli dokonce v největších mukách povzneseni vnitřní radostí, jak o tom svědčí i Apoštol: „*Raduji se z utrpení pro vás a doplňuji na svém těle to, co zbývá vytrpět do plnosti Kristových útrap za jeho tělo, totiž církve.*“ (Kol 1,24) A jinde: „*Naplněn jsem potěšením, mám hojnou radost ve všelikém soužení našem.*“ (2Kor 7,4)

IV. Avšak Kristus Pán nezmírnil kalich nejtrpčívšího utrpení, který pil, přimíšením žádné sladkosti. Neboť dovolil lidské přirozenosti, kterou přijal, aby pocítila veškerá muka, právě tak, jako kdyby byl pouhým člověkem a ne zároveň i Bohem.

Otázka 14

Jaké výhody a užitek získalo Kristovo utrpení křesťanskému lidu.

Nyní zůstává, aby bylo farářem podrobně vyloženo i to, jakých výhod a užitku se nám utrpením Páně dostalo. Utrpení Páně nám na prvním místě přineslo osvobození od hříchu. Sv. Jan k tomu říká: „*On nás miloval a obmyl nás svou krví od našich hříchů.*“ (Zj 1,5) A Apoštol říká: „*Obživil vás, odpustil vám všechny hříchy, když setřel dlužní úpis, který svědčil proti nám, odstranil jej tím, že ho přibil na kříž.*“ (Kol 2,13-14) Za druhé nás vytrhlo z ďáblova poddanství, neboť sám Spasitel řekl: „*Nyní je soud nad tímto světem, nyní bude kníže tohoto světa vyvržen a já až budu povýšen od země, potáhnu všechno k sobě.*“ (J 12,31) Kromě toho zaplatil trest, který jsme si za své hříchy zasloužili. Dále nás smířil s Otcem a učinil jej nám milostivým a nakloněným, protože nebylo možno přinést Bohu žádnou milejší a vzácnější oběť. A konečně: když zahladil hříchy, otevřel nám také přístup do nebe, které nám bylo uzavřeno kvůli společnému hříchu celého lidského pokolení. To vyjádřil Apoštol těmito slovy: „*Máme naději vejít do svatyně skrze krev Kristovu.*“ (Žid 10,19) Již ve Starém zákoně byl dán jistý obraz předznamenávající toto tajemství. Ti, kterým bylo před smrtí velekněze zakázáno vrátit se do své vlasti (Num 30,25), byli znamením toho, že nikdo nemohl vejít do vlasti nebeské, jakkoliv by žil svatě a spravedlivě, dokud Kristus Ježíš, nevyšší a věčný kněz, nepodstoupil smrt. A když tuto smrt podstoupil, ihned se brány nebeské otevřely těm, kteří jsou očištěni ve svátostech, mají víru, naději a lásku a přijímají účast na jeho utrpení.

Otázka 15

Odkud mělo Kristovo utrpení moc nám tak veliká dobrodiní zasloužit?

Ukazuj tedy, duchovní pastýři, na to, že všech těchto prevelikých a božských dobrodiní se nám dostalo na základě Kristova umučení. Ono bylo úplným a zcela dokonalým zadostiučiněním, které Ježíš Kristus jakýmsi podivuhodným způsobem přinesl Bohu Otci. Cena, kterou za nás zaplatil, se nerovnal našim dluhům a nedosahovala jen jejich výše, nýbrž daleko je převyšovala. A dále: tato oběť byla Bohu tou nejpříjemnější, neboť jakmile ji Syn na kříži přinesl, hněv a nemilost Otce úplně ukojila. I Apoštol to vyslovil: „*Kristus nás miloval a vydal sebe samého za nás v obětování a oběť Bohu k vůni rozkošné.*“ (Ef 5,2) Kromě toho říká kníže Apoštolů o vykoupení: „*Vězte, že ne porušitelnými věcmi, zlatem nebo stříbrem jste vykoupeni ze svého marného obcování dle otcovského ustanovení, nýbrž drahou krví Krista nevinného a neposkvrněného Beránka.*“ (1Petr 1,18) A Apoštol učí: „*Kristus nás vykoupil z prokletí zákona, když byl pro nás učiněn prokletím.*“ (Gal 3,13)

II. Kromě těchto neskonalých dobrodiní, dosáhli jsme i toho nadmíru velikého, že v tomto utrpení máme nejkrásnější příklady všech ctností. Pán na sobě ukázal trpělivost, poníženost, vznešenou lásku, tichost, poslušnost a svrchovanou statečnost, nejen ve snášení bolestí pro spravedlnost, ale i v samotné smrti; a to vše v takové míře, že v pravdě můžeme říci, že všechna životní pravidla, jimž nás náš Spasitel po celou dobu svého kázání vyučoval, sám na sobě vyobrazil a znázornil v jediném dni svého utrpení.

To je v krátkosti řečeno o spasitelném utrpení a smrti Krista Pána. Kéž bychom se tedy těmito tajemstvími ve své mysli ustavičně zabývali, a naučili se trpět spolu s Pánem, umírat a být pohřbeni spolu s ním; abychom odložili všelikou skvrnu hříchu, povstali s ním k novému životu a jednou byli hodnými také jeho milosti a smilování a stali se účastnými nebeské slávy a nebeského kralování.

Hlava VI.

O pátém článku víry:

Sestoupil do pekel, třetího dne vstal z mrtvých.

Otázka 1

Jak se má rozumět první části tohoto článku.

I. Velmi mnoho záleží na tom znát slávu smrti a pohřbu našeho Pána Ježíše Krista, o čemž byla řeč výše. Ještě důležitější ale je, aby lid Boží znal ona slavná vítězství, kterých Kristus dobyl přemožením d'ábla a vyprázdněním podzemských sídel. A o tom a také o zmrtvýchvstání budeme mluvit nyní. Posledně vzpomenuť předmět, by sice mohl být docela dobře vykládán odděleně, protože však dbáme na vzor a vážnost svatých Otců, uznali jsme za vhodné, spojit jej s výkladem o sestoupení do pekel.

II. V první části tohoto článku se nám tedy k věření předkládá, že když Kristus zemřel, sestoupila jeho duše do předpekli, a tam zůstala po celou dobu, co jeho tělo odpočívalo v hrobě. Těmito slovy vyznáváme, že tatáž osoba Kristova byla zároveň i v předpekli i odpočívala v hrobě. A ať se tomu, co říkáme, nikdo nediví, protože platí to, co jsme již vícekrát řekli: ač duše z těla vyšla, Božská přirozenost se ani na okamžik neodloučila ani od těla ani od duše.

Otázka 2

Co se zde má rozumět slovem „pekel“.

Velmi mnoho světla vnese pastýř do výkladu tohoto článku, když nejdříve vysvětlí, co se na tomto místě rozumí slovem peklo. Je tedy vhodné připomenout, že se zde slovem „pekel“ nemyslí hrob, jak se někteří, neméně bohapustě než bludně, domnívali. Že byl Kristus Pán pohřben, o tom jsme poučeni již z předešlého článku a není žádný důvod, proč by svatí Apoštolové při vyučování víry opakovali jednu a tutéž věc jiným, a to dokonce ještě méně jasným, způsobem. Slovo „pekel“ znamená ona skrytá sídla, v nichž se zdržují duše, které nedosáhly nebeské blaženosti. V tomto smyslu užívají tohoto slova svatá písmena

na mnoha místech. Vždyť čteme u Apoštola: „*aby pokleklo každé koleno nebeských, pozemských i pekelných.*“ (Flp 2,10) A ve Skutcích apoštolů svědčí sv. Petr, že Bůh Krista Pána vzkřísil, „*zprostit ho bolesti pekla*“ (Sk 2,24).

Otázka 3

Kolik je míst, v nichž se po smrti zdržují duše, které nedosáhly blaženosti?

Avšak tato sídla nejsou všechna jednoho a téhož způsobu. Je nejhroznější a nejtemnější žalář, kde se duše zatracených spolu s nečistými duchy trápí ustavičným a neuhasitelným ohněm, který je také nazýván věčným ohněm, propastí a peklem ve vlastním slova smyslu. Kromě toho je také očištcový oheň, kterým se očišťují duše zbožných, tím že do určitého času trpí muka, aby se jim otevřel volný přístup do věčné vlasti, kam nic nečistého nevejde. A o pravdě tohoto učení, které dosvědčují svaté sněmy a je stvrzeno i svědectvím písem i apoštolským podáním, mají duchovní pastýři tím bedlivěji a častěji mluvit, protože jsme se ocitli v těch časech, v nichž lidé nesnášejí zdravého učení. Třetím druhem těchto příbytků je ten, v němž se před příchodem Krista Pána zdržovaly duše svatých, přebývaly zde v pokoji a bez jakéhokoliv pocitu bolesti se těšily blaženou nadějí na vykoupení. (Toto místo se jinak nazývá i předpeklem.) A právě tyto zbožné duše, které v lůně Abrahámově očekávaly Spasitele, osvobodil Kristus Pán, když sestoupil do pekel.

Otázka 4

Duše Kristova vstoupila do pekel nejen svou mocí, ale skutečně.

Není správné si myslet, že by snad Kristus do pekel sestoupil tak, že by se tam projevilo pouze působení jeho moci a nebyla tam přítomna i jeho duše. Jeho duše totiž sestoupila do pekel svou podstatou a skutečnou přítomností, čehož se týká i ono nezpochybnitelné svědectví Davidovo: „*Nezanecháš duši mou v pekle.*“ (Ž 15,10)

Otázka 5

Sestoupením do pekel se Kristu nic neubírá na jeho důstojnosti.

Ač sestoupil Kristus do pekel, jeho svrchovaná moc tím nebyla nijak umenšena, a skvělost jeho svatosti tím neutrpěla žádné skvrny. Spíše naopak: tímto svým skutkem Kristus nejpatrněji prokázal, že vše, co bylo o jeho svatosti ohlašováno, je nejčistší pravdou, a že je skutečně Synem Božím, jak to již předtím dosvědčil tolikerými zázraky. To vše snadno pochopíme, srovnáme-li navzájem příčiny, proč přišel do těch míst Kristus a proč jiní lidé. Všichni ostatní tam sestoupili jako zajatci, on však jako „svobodný mezi mrtvými“ (Ž 87,6). On tam sestoupil jako vítěz, aby přemohl ďábly, jimiž byli ostatní pro vinu hříchu zavrženi a drženi v sevření. Kromě toho všichni ostatní, kteří do pekel sestoupili, se zde trápili, někteří v nejhroznějších mukách a jiní, i když by netrpěli žádným jiným bolestným pocitem, přeci se trápili tím, že byli zbaveni patření na Boha a věčnou slávu měli pouze v naději, čímž byli postaveni v jakousi nejistotu. Kristus Pán sem ale sestoupil ne proto, aby zde něco trpěl, nýbrž aby svaté a spravedlivé duše vysvobodil z této neblahé a smutné vazby a udělil jim ovoce svého umučení. Tedy, tím že sestoupil do pekel, nedošlo k naprosto žádnému umenšení jeho nejvyšší důstojnosti a moci.

Otázka 6

Proč chtěl Kristus sestoupit do pekel?

I. Po tomto ať je vyučováno, že Kristus Pán sestoupil do pekel proto, aby ďáblům odňal kořist a vysvobodil z vazby svaté praotce i jiné nábožné duše a uvedl je do nebe, a že to také vykonal, a to způsobem podivuhodným a s největší slávou. Jeho objevení se [v podzetí] ihned přineslo zajatým nejjasnější ozáření a naplilo jejich duše nevýslovnou radostí a štěstím. Zároveň je také učinil účastnými nadevše žádoucí blaženosti, která spočívá ve vidění Boha. Tím se naplnilo to, co slíbil lotrovi na kříži oněmi slovy: „*Dnes budeš se mnou v ráji.*“ (Lk 23,43) O tomto osvobození zbožných duší prorokoval již dávno předtím Ozeáš takto: „*Vysvobodím je z ruky smrti, z ruky smrti je vykoupím; ó smrti, budu tvou smrtí, peklo, budu tvou zkázou!*“ (Oz 13,14) Naznačil to i prorok Zachariáš slovy: „*Ty jsi také v krvi své smlouvy, vyprostil své vězně z jámy, v níž není vody.*“

(Zach 9,11) A konečně Apoštol vyjádřil totéž těmito slovy: „*Obloupil knížectva a mocnosti, vedl je směle na odiv a zjevně nad nimi slavil vítězství skrze sebe samého.*“ (Kol 2,15)

II. Abychom však lépe porozuměli moci tohoto tajemství, máme ve své mysli často rozebírat to, že všichni zbožní lidé dosáhli spasení dobrodiním Jeho utrpení. Nejen ti, kteří se na tomto světě zrodili po narození Páně, ale i ti, kteří žili před ním od Adama počínaje a také ti, kteří budou žít v budoucnu až do skonání světa. Předtím než On zemřel a vstal z mrtvých, se brány nebeské nikdy nikomu neotevřely. Duše zbožných, které z tohoto života odešly v době před Kristem, byly nesený buďto do lůna Abrahamova anebo se očišťovaly ohněm očištěnce, jak se to i nyní stává těm, které se ještě z něčeho mají očistit a kát. Je ještě jeden důvod, proč Kristus Pán do pekel sestoupil: aby totiž tak jako v nebi a na zemi, ukázal svou moc a vládu i v podsvětí a dosáhl toho, „*aby se jeho jménu poklonilo každé koleno nebeských, pozemských i pekelných*“ (Flp 2,10). Kdo by neužasl a nestrnul údivem nad svrchovanou dobrotivostí Boží k lidskému pokolení? On za nás nejen podstoupil nejtrpčí smrt, ale byl také ochoten proniknout na ta nejhlubší místa země, aby odsud vytrhl duše, které tolik miloval a daroval jim blaženost.

Otázka 7

Obsah druhé části pátého článku.

Následuje druhá část článku. Jak veliké úsilí je duchovní pastýř povinen vynaložit na její výklad to dokazují Apoštolova slova: „*Pamatuj na Ježíše Krista vzkříšeného z mrtvých.*“ (2Tim 2,8) A nesmíme pochybovat, že to, co poručí Timoteovi, je rozkázáno i ostatním duchovním pastýřům. A toto je smysl tohoto článku: Kristus Pán v pátek o deváté hodině dne [tedy v 15 hodin], vypustil na kříži ducha. Tentýž den k večeru byl pohřben svými učedníky, kteří s dovolením vladaře Piláta sňali tělo Páně z kříže a položili je do nového hrobu v blízké zahradě: Tehdy, třetího dne po smrti, což byla neděle, časně zrána, spojila se Jeho duše opět s tělem, a tak On, jenž byl po tři dni mrtev, navrátil se k životu, z něž vykročil, když umřel, a vstal z mrtvých.

Otázka 8

Kristus vstal z mrtvých, ne cizí silou, jako jiní lidé, ale vlastní mocí.

Slovem zmrtvýchvstání zde nesmíme rozumět, jen to, že byl Kristus z mrtvých vzkříšen, což se stalo i mnohým jiným, ale také to, že On vstal svou mocí a silou, což bylo v jeho případě jedinečné a zvláštní. Vždyť přirozenost to neumožňuje a není to nikomu z lidí dáno, aby mohl sám sebe svou mocí vzkřísit z mrtvých. Náleží to jedině svrchované Boží moci, jak to můžeme vyrozumět i ze slov Apoštola: „*Zemřel sice na kříži v slabosti, ale z moci Boží je živ.*“ (2Kor 13,4) Tato moc Boží nebyla nikdy odloučena ani od těla v hrobě ani od duše nacházející se v podsvětí. Božská moc tedy přebývala i v těle, a skrze ni se tělo mohlo znovu spojit s duší, a přebývala i v duši, takže se skrze ni mohla duše opět navrátit do svého těla. Touto mocí Boží mohl tedy Kristus ze své vlastní moci obživit a vstát z mrtvých. David naplněný Duchem svatým to předpověděl těmito slovy: „*Zvítězil svou pravicí, svou svatou paží!*“ (Ž 97,1) Také sám Pán to potvrdil výrokem svých Božských úst: „*Já dávám svůj život, abych jej zase vzal, mám moc jej dát a mám moc jej zase vzít.*“ (J 10,17-18) Také řekl Židům na důkaz pravdivosti svého učení: „*Zbořte tento chrám a já jej ve třech dnech opět postavím.*“ (J 2,19) A i když to oni vztahovali na onen chrám velkolepě vystavěný z kamenů, On to přeci řekl o chrámu svého těla, jak je to doloženo slovy Písma na tomtéž místě. Když v písmech někdy čteme, že Kristus Pán byl Otcem vzkříšen (Sk 2,24; 3,15; Ř 8,11), to se na Něj vztahuje jakožto na člověka. A stejně tak, když se říká, že vstal z mrtvých svou vlastní mocí, to mu zase náleží jakožto Bohu.

Otázka 9

Jak se může Kristus nazývat prvorozeným z mrtvých, když je známo, že již před ním byli jiní vzkříšeni?

Také to je u Krista mimořádné, že byl ze všech první poctěn tímto Božím dobrodiním zmrtvýchvstání, neboť v písmech je nazýván „*prvorozeným z mrtvých*“ (Kol 1,18; Zj 1,5) U Apoštola stojí: „*Avšak Kristus byl vzkříšen jako prvotina zesnulých. A jako vešla do světa smrt skrze člověka, tak i zmrtvýchvstání: jako v Adamovi všichni umírají, tak v Kristu všichni dojdou*

života. Každý v daném pořadí: první vstal Kristus, potom při Kristově příchodu vstanou ti, kdo jsou jeho.“ (1Kor 15,20-23) Tato slova se vztahují na dokonalé zmrtvýchvstání, které je pozdvihnutím k nesmrtelnému životu, protože se jím ruší jakákoliv nutnost zemřít. A v této věci má Kristus Pán první místo. Mluvíme-li však o vzkříšení jakožto o navrácení se k životu, které je spojeno s nutností opět zemřít, pak v tomto smyslu byli již před Kristem vzkříšení i mnozí jiní. Tito všichni však oživil pouze tak, že museli znovu zemřít. Kristus Pán ale smrt překonal a potlačil a vstal z mrtvých tak, že nemohl již znovu zemřít, což je potvrzeno navýsost jasným svěděctvím: „*Kristus vzkříšený z mrtvých již neumírá, smrt nad ním již nepanuje.*“ (Ř 6,9)

Otázka 10

Proč a jak odložil Kristus své zmrtvýchvstání na třetí den?

Aby se věřící nedomnívali, že byl Pán v hrobě po celé ty tři dny, musí duchovní pastýř vysvětlit i slova „třetího dne“, která jsou k článku víry přidána. Byl totiž pochován v hrobě jeden celý přirozený den a část předcházejícího i část následujícího dne. Proto je naprosto pravdivě řečeno, že ležel v hrobě po tři dny, a že vstal z mrtvých třetího dne. Nechtěl své vzkříšení odložit až na konec světa, protože nám chtěl poskytnout důkaz svého Božství. A neoživil také hned po smrti, nýbrž až třetího dne, což byl čas dostatečný k dokázání jeho skutečné smrti, abychom uvěřili, že byl skutečně člověkem a skutečně zemřel.

Otázka 11

*Proč přidali k tomuto článku otcové Konstantinopolského sněmu slova:
„podle Písma“?*

Otcové konstantinopolského sněmu přidali k tomuto článku víry slova: „*podle Písma*“. Ostatně přijali je od Apoštola (1Kor 15,4) a vnesli je do vyznání víry proto, že tajemství vzkříšení je nanejvýš důležité, což tentýž Apoštol potvrzuje slovy: „*A jestliže Kristus nebyl vzkříšen, pak je naše zvěst klamná a klamná je i vaše víra.*“ A: „*Nebyl-li však Kristus vzkříšen, je vaše víra marná, ještě jste ve svých hříších.*“ (1Kor 15,14a17) Proto také sv. Augustýn k tomuto

článku víry napsal: „*Není na tom nic velikého věřit, že Kristus umřel, to věří i pohané i Židé i všichni bezbožní. Že zemřel, tomu věří všichni. Vírou křesťanů je však Kristovo vzkříšení, a to pokládáme za věc velikou a věříme, že On z mrtvých vstal.*“ (řeč na Žalm 120) Proto také mluvil Pán tak často o svém vzkříšení. Skoro nikdy nerozmlouval se svými učedníky o svém utrpení, aby přitom nemluvil i o vzkříšení. Proto když předpověděl: „*Syn člověka bude vydán pohanům, budou se mu posmívat a tupit ho a plivat na něj, zbičují ho a zabijí*“ nakonec dodal: „*ale třetího dne vstane z mrtvých*“. (Lk 18,32-33) A když ho Židé žádali, aby své učení potvrdil nějakým znamením a zázrakem, odpověděl: „*Nebude mu dáno znamení, leč znamení proroka Jonáše. Jako byl Jonáš v břiše velryby tři dny a tři noci, tak bude Syn člověka tři dny a tři noci v srdci země.*“ (Mt 12,39-40)

Abychom však lépe pochopili moc a smysl tohoto článku, potřebujeme zkoumat a obeznámit se ještě s třemi věcmi. Jednak: proč bylo zapotřebí, aby Kristus z mrtvých vstal, potom: jaký byl cíl a účel jeho vzkříšení a nakonec: jaké nám z toho vzešly užítky a výhody.

Otázka 12

Z jakých důvodů bylo Kristovo zmrtvýchvstání potřebné.

Co se tedy týče prvního, bylo třeba, aby Kristus vstal z mrtvých proto, aby se ukázala Boží spravedlnost. Bylo nanejvýš vhodné, aby Ten, jenž byl z poslušnosti Bohu ponížen, zneuctěn a nanejvýš potupen, byl od Boha opět povýšen. Tuto příčinu uvádí Apoštol v listu Filipánům: „*Sám sebe ponížil a byl poslušný až k smrti kříže, proto ho také Bůh povýšil.*“ (Flp 2,8-9) Další příčinou bylo to, aby byla utvrzena naše víra, bez níž nemůže obstát spravedlnost člověka. Vždyť to, že Kristus svou vlastní mocí vstal z mrtvých, je bezpochyby největším důkazem, že byl Synem Božím. Dále také, aby se posílila a rozhojnila naše naděje. Neboť když Kristus vstal z mrtvých, opíráme se o jistou naději, že i my z mrtvých vstaneme. Je totiž nutné, aby údy dospěly k tomu stavu, v němž se nachází hlava. Zdá se, že právě na tuto příčinu myslí Apoštol v listech Korintánům (1Kor 15,12n) a Soluňanům (1Sol 4,12). A kníže Apoštolů sv. Petr říká: „*Veleben buď Bůh a Otec Pána našeho Ježíše Krista, neboť nám ze svého*

velikého milosrdenství dal vzkříšením Ježíše Krista nově se narodit k živé naději – dědictví nehynoucí.“ (1Petr 1,3-4) A konečně je rovněž zapotřebí učit, že vzkříšení Páně bylo potřebné také proto, aby bylo dovršeno tajemství našeho spasení a vykoupení. Vždyť Kristus nás svou smrtí vysvobodil z hříchů, a když potom z mrtvých vstal, navrátil nám ta vynikající dobra, která jsme předtím svými hříchy ztratili. Proto Apoštol říká: „*Kristus byl vydán pro naše přestoupení a vzkříšen pro naše ospravedlnění.*“ (Ř 4,25) Proto tedy, aby nebylo nic, co by spáse lidského pokolení scházelo, bylo zapotřebí, aby, když zemřel, také i z mrtvých vstal.

Otázka 13

Jaké plody přineslo lidem vzkříšení Páně.

Z toho, co bylo dosud řečeno, můžeme porozumět, jak veliký užitek přineslo věřícím zmrtvýchvstání Krista Pána. Skrze vzkříšení poznáváme, že Bůh je nesmrtelný, plný slávy, vítěz nad smrtí a d'áblem, což je třeba bez veškeré pochybnosti věřit a vyznávat o Ježíši Kristu. Dále nám Kristovo vzkříšení zajistilo také vzkříšení našeho těla, a to jednak tak, že bylo způsobující příčinou tohoto tajemství, a potom také tak, že všichni máme vstát podle příkladu Páně. Neboť, co se týče vzkříšení těla, svědčí Apoštol: „*Skrze člověka smrt, skrze člověka i vzkříšení z mrtvých.*“ (1Kor 15,21) Cokoliv totiž Bůh konal v tajemství našeho vykoupení, ke všemu tomu užíval Kristovy lidské přirozenosti jako způsobujícího nástroje. Tak bylo i jeho vzkříšení jakýmsi nástrojem k způsobení našeho vzkříšení. A může být nazváno i vzorem, poněvadž zmrtvýchvstání Krista Pána je ze všech nejdokonalejší; a tak jako bylo Kristovo tělo, když vstalo z mrtvých, proměněno v nesmrtelnou slávu, tak budou i naše těla, která byla dříve křehká a smrtelná, ozdobena a obnovena slávou a nesmrtelností. Tak tomu učí Apoštol: „*Očekáváme našeho Spasitele Pána Ježíše Krista, který promění tělo našeho ponížení, aby bylo připodobněno tělu jeho slávy.*“ (Flp 3,20) A totéž se může říci i o duši mrtvé v hříších, jíž je také dáno za vzor a příklad Kristovo vzkříšení, jak to ukazuje tentýž Apoštol těmito slovy: „*A jako Kristus vstal z mrtvých slávou svého Otce, tak i my v novotě života chod'me. Jestliže jsme s ním*

vštípení v podobnosti jeho smrti, budeme spolu s ním i vzkříšení.“ (Ř 6,4-5) A o něco dále říká: *„I živi budeme s Kristem, věduce, že Kristus vstav z mrtvých, již neumírá; smrt jemu více panovati nebude. Neboť že umřel hříchu, umřel jednou, že pak jest živ, živ jest Bohu. Tak i vy mějte za to, že jste zajisté zemřeli hříchu, ale živi jste Bohu v Kristu Ježíši Pánu našem.* (Ř 6,9-11)

Otázka 14

Jaké příklady si máme vzít z Kristova vzkříšení.

Z Kristova zmrtvýchvstání si máme vzít dvojí příklad. První takový, abychom smazali skvrny hříchu a vybudovali si nový způsob života, v němž by jasně zářily bezúhonnost mravů, nevinnost, svatost, mírnost, spravedlnost, dobročinnost a pokora. Druhý příklad je takový, abychom v tomto způsobu života vytrvali a s pomocí Boží se z dráhy spravedlnosti, kterou jsme jednou nastoupili, nikdy neodchýlili. Slova Apoštola ukazují a dosvědčují, že vzkříšení Páně je nejen příkladem našeho vzkříšení, ale že se nám v něm dává také statečnost k povstání z hříchů a rovněž síla i duch, jehož pomocí můžeme vytrvat v svatosti a spravedlnosti a zachovávat Příkázání Boží.

Otázka 15

Z jakých známek lze rozpoznat, že někdo duchovně vstal s Kristem.

Apoštol nás poučuje, jaké známky tohoto duchovního vzkříšení si lze nejvíc všimnout. Říká: *„Protože jste byli vzkříšeni s Kristem, hledejte to, co je nad vámi, kde Kristus sedí na pravici Boží.* (Kol 3,1) Tím ukazuje, že s Kristem skutečně vstali ti, kteří touží mít svůj život, důstojnost, odpočínání a bohatství nejvíce tam, kde je Kristus. A dále Apoštol praví: *„Starejte se o věci, které jsou shůry, ne o věci pozemské.*“ (Kol 3,2) A tím ukazuje na druhou známku, podle níž můžeme poznat, jestli jsme s Kristem skutečně vstali: Tak jako bývá chuť k jídlu znamením zdraví nebo tělesné nemoci, tak také to, že někdo má zalíbení v tom, *„cokoliv jest pravdivého, cokoli poctivého, cokoli spravedlivého, cokoli svatého“* (Flp 4,8) a vnitřním duchovním smyslem okouší sladkost nebeských věcí, je

nejlepším důkazem, že člověk takto uspořádaný vstal z mrtvých k duchovnímu životu spolu s Kristem Ježíšem.

Hlava VII.

O šestém článku víry:

„Vstoupil na nebesa, sedí po pravici Boha, Otce všemohoucího.“

Otázka 1

Vznešenost tohoto článku a smysl jeho první části.

Prorok David plný Ducha svatého předvídal blažené a slavné nanebevstoupení Páně ve své mysli a pobízí všechny lidi, aby toto vítězství oslavovali s největším plesáním a veselím. *„Lidé všech národů tleskejte v dlaně, hlaholte Bohu, plesejte zvučně. Bůh vystoupil vzhůru za hlaholu, Hospodin za zvuku polnic.“* (Ž 46,2a6) Z toho jistě duchovní pastýř pochopí, že je třeba toto tajemství vykládat se vší důkladností. Má se usilovně starat, aby věřící toto tajemství přijali, nejen vírou a myslí, ale aby se ho, s pomocí Boží, nakolik je to možné, snažili napodobovat i svým životem a skutky.¹⁹ Věřící mají bez jakékoliv pochybnosti věřit, že když Ježíš Kristus dovršil a dokončil tajemství našeho vykoupení, vystoupil na nebesa jakožto člověk s tělem i s duší. Jakožto Bůh se ale z nebe nikdy nevzdálil, vždyť svým Božstvím naplňuje veškeré prostory.

Otázka 2

Kristus vstoupil na nebesa nejen mocí Božství, ale i mocí svého lidství.

Také vyučuj, že vystoupil svou vlastní silou a nebyl vyzdvižen silou cizí, jako Eliáš, který *„vstoupil do nebe na ohnivém voze“* (2Kráľ 2,11) anebo jako prorok Habakuk (Dan 14,35) nebo jáhen Filip, (Sk 8,39) kteří proletěli vzdálené zemské krajiny nesení vzduchem mocí Boží. Kristus ale vystoupil na nebesa nejenom

¹⁹ V textu následuje věta: „Co se tedy vysvětlení článku šestého týče, v němž se především o Božském tomto tajemství jedná, počítí jest od první jeho části, a jaký jeho jest význam a smysl, vyložiti.“

jakožto Bůh svou všemohoucí Božskou mocí, ale i jakožto člověk. Nemohlo se to sice stát přirozenou silou, avšak ta mohutnost, kterou byla nadána blahoslavená Kristova duše, mohla podle libosti vládnout tělem. A tělo již oslavené snadno poslouchalo vůli a příkazy duše. V tomto smyslu věříme, že Kristus vstoupil na nebesa svou vlastní mocí jakožto Bůh i jakožto člověk.

Otázka 3

V jakém smyslu se v druhé části článku říká, že Kristus sedí na pravici Boží.

Druhou částí článku je: „*Sedí na pravici Boha Otce.*“ Zde vidíme vyjadřování pomocí obrazu, neboli přeneseného významu, které v Písmu svatém nalézáme často. Pro lepší porozumění a pochopení přičítáme Bohu lidské sklony a údy, ačkoli víme, že na Něm, jenž je pouhý duch, není nic tělesného. Zde na zemi, mezi lidmi, máme ale za to, že tomu, kdo je postaven na pravé straně, se poskytuje větší čest, a totéž přenášíme i na věci nebeské. Když tedy chceme vyložit Kristovu slávu, jíž dosáhl jakožto člověk přede všemi jinými tvory, vyznáváme, že je na pravici Otce. Sedět však, neznamená zde polohu nebo způsob držení těla, nýbrž pevné a stálé držení a užívání nejvyšší královské moci a slávy, kterou přijal od Otce: „*Vzkřísiv jej z mrtvých a posadiv na pravici své na nebesích nade všechno knížectvo, i mocnost, i sílu, i panstvo i všeliké jméno, kteráž se jmenuje netoliko ve věku tomto, ale i v budoucím a všechny věci poddal pod nohy jeho.*“ (Ef 1,20-22) Toto slovo osvětluje, že je tato sláva Pánu Ježíši tak vlastní a zvlášť příslušející, že nemůže náležet žádné jiné stvořené bytosti. A proto tentýž Apoštol na jiném místě volá: „*A ke kterému z andělů kdy řekl: Sed' na pravici mé?*“ (Žid 1,13)

Otázka 4

Proč se má o nanebevstoupení Páně častěji lidu přednášet?

Duchovní pastýř vyloží podrobněji obsah tohoto článku, když bude vypravovat příběh nanebevstoupení Páně, tak jak ho svatý evangelista Lukáš obdivuhodně popisuje v Skutcích apoštolských. Při tomto výkladu je vhodné mít především na zřeteli, že všechna ostatní tajemství směřují k nanebevstoupení jako k svému

závěru a cíli a docházejí v něm naplnění a završení. Vždyť všechna tajemství našeho náboženství mají svůj počátek ve vtělení Páně a nanebevstoupením se uzavírá jeho pozemské putování, [které vtělením začalo]. Ostatní články víry vztahující se na Krista Pána ukazují jeho největší ponížení a potupení. Nedá se ani představit něco opovrženějšího a více ponižujícího, než to, že Syn Boží vzal na sebe za nás lidskou přirozenost a křehkost a ráčil trpět a zemřít. Když ale v předešlém článku vyznáváme, že vstal z mrtvých, nedá se zase představit nic vznešenějšího nebo říci něco podivuhodnějšího, čím by se jeho svrchovaná sláva a Božská velebnost jasněji prokázala, než to, že vystoupil na nebesa a sedí na pravici Boha Otce.

Otázka 5

Proč vstoupil Kristus na nebe a nezaložil raději své království na zemi?

I. Po vyložení těchto věcí je třeba bedlivě vyučovat, proč vstoupil Kristus Pán na nebesa. Prvním důvodem je to, že jeho tělu, které bylo při vzkříšení obdařeno slávou a nesmrtelností, se nehodilo přebývat na nějakém tmavém pozemském místě, ale patřilo mu nejvznešenější a nejjasnější sídlo v nebesích. Vstoupil ale do nebes nejen proto, aby se ujal trůnu své slávy a toho panství, jež si vydobyl svou krví, nýbrž také proto, aby se staral o věci spojené s naším spasením. Dále také proto, aby i skutkem dokázal, že „*jeho království není z tohoto světa*“, (J 18,36) neboť království tohoto světa jsou časná, pomíjejí a zakládají se na velikém bohatství a hmotné moci.

II. Kristovo království však není pozemské, jaké očekávali Židé, ale duchovní a věčné. A to, že jeho moc a bohatství jsou duchovní, sám dokázal, když své sídlo založil v nebesích. Proto v jeho království musíme pokládat za bohatší a oplývající větším množstvím všeho jmění ty, kteří usilovněji hledají věci Boží. I svatý Jakub svědčí, že Bůh vyvolil „*chudé na tomto světě, aby byli bohatí ve víře, a zdělili království, jež Bůh zaslíbil těm, kdož jej milují.*“ (Jak 2,5) Pán chtěl ale svým nanebevstoupením dosáhnout také toho, abychom se za ním i my povznášeli myslí a touhou. Svou smrtí a zmrtvýchvstání nám přece zanechal příklad k duchovnímu zemření a povstání. Tak také nanebevstoupením nás učí a povzbuzuje, abychom stojíce na zemi, vznášeli se svým myšlením do nebe,

vyznávajíce, že jsme zde na zemi jen poutníci a hosté a pravou vlast ještě hledáme, (Žid 11,13) že jsme spoluobčané svatých a členové Boží rodiny, (Ef 2,19) neboť, jak praví tentýž Apoštol: „*Naše občanství je v nebesích.*“ (Flp 3,20)

Otázka 6

Jaká dobrodiní lidem plynou z Kristova nanebevstoupení?

I. Sílu a hojnost nevýslovných dobrodiní, která na nás Boží dobrotivost vylévá, předpověděl dávno předtím prorok David, jak to vykládá Apoštol: „*Vystoupil vzhůru, zajal nepřátele, dal dary lidem.*“ (Ef 4,8; Ž 67,19) Desátého dne poslal Ducha svatého, naplnil jeho mocí a bohatstvím všechny shromážděné věřící a vyplnil tak svá velkolepá zaslíbení: „*Prospěje vám, když odejdu, neodejdu-li, Utěšitel k vám nepřijde, ale odejdu-li, pošlu ho k vám.* (J 16,7)

II. Podle výroku Apoštola, vstoupil na nebesa také proto, „*aby se za nás postavil před Boží tvář*“ (Žid 9,24) a stal se nám přímluvcem u Otce. Sv. Jan říká: „*Synáčekové moji, toto vám píši, abyste nehřešili, ale zhřeší-li někdo, máme přímluvce u Otce, Ježíše Krista spravedlivého, on je obětí slitování za hříchy naše.*“ (1J 2,1)

III. Jistě není nic, z čeho by věřící mohl čerpat větší radost a útěchu ducha, než to, že Ježíš Kristus je ustanoven ochráncem naší věci a přímluvcem našeho spasení. Vždyť on u věčného Otce požívá té největší milosti a vážnosti. Následně nám Ježíš Kristus „*připravil místo*“ jak to přislíbil (J 14,2) a jménem nás všech, jakožto naše hlava, natrvalo přijal nebeskou slávu. Když vstupoval do nebe, otevřel brány, jež byly zavřeny Adamovým hříchem, arazil nám cestu, po níž bychom přišli do nebeské blaženosti, jak to sám předpověděl učedníkům při večeři. A aby to také potvrdil skutečným činem, vzal s sebou do příbytků věčného štěstí duše zbožných, které vysvobodil z předpekli.

Otázka 7

Výhody, které nám svým nanebevstoupení Kristus získal.

I. Za touto podivuhodnou hojností nebeských dobrodiní následovala tato spasitelná řada výhod: Nejprve naše víra se stala nanejvýš záslužnou, protože víra se týká věcí, které nejsou vidět a převyšují lidský rozum a poznání. Kdyby tedy Pán od nás neodešel, byla by tím záslužnost naší víry zmenšena. Kristus Pán přeci vyhlašuje: „*blahoslavení, kteří neviděli a uvěřili*“. (J 20,29)

II. Kromě toho má Kristovo nanebevstoupení veliký význam pro utvrzení naděje v našich srdcích. Když totiž věříme, že Kristus člověk vstoupil na nebe a umístil na pravici Boha Otce lidskou přirozenost, utěšujeme se velikou nadějí, že se tam dostaneme také my, kteří jsme jeho údy, a že tam budeme spojeni se svou hlavou. Sám Pán to dosvědčil slovy: „*Otče, chci, aby také ti, které jsi mi dal, byli se mnou tam, kde jsem já*.“ (J 17,29)

III. A nakonec jsme dosáhli i toho prevelikého dobrodiní, že Duchem svatým roznítil naši lásku a přitáhl ji za sebou k nebi. Neboť je nanejvýš pravdivé, že „*kde je náš poklad, tam je i naše srdce*“. (Mt 6,21)

Otázka 8

Kdyby Kristus přebýval na zemi, nebylo by to pro nás užitečné.

Kdyby byl Kristus Pán přebýval na zemi, veškeré naše smýšlení by bylo obráceno k jeho lidské podobě a upjato k jeho pozemskému způsobu života. Hleděli bychom na něj jen jako na člověka, jenž nás obdařil tak velikými dobrodiními a milovali bychom jej jakousi pozemskou náklonností. Když však vstoupil na nebesa, učinil naši lásku duchovní a způsobil, že když na něj nyní vzpomínáme jako na nepřítomného, ctíme ho a milujeme jako Boha. Vidíme to na příkladu Apoštolů: Dokud s nimi Pán viditelně přebýval, zdálo se, že ho posuzují téměř jen po lidsku. Také je to potvrzeno svědectvím samotného Pána, který říká: „*Prospěje vám, když odejdu*.“ (J 16,7) Ona nedokonalá láska, kterou přítomného Krista Ježíše milovali, měla se totiž zdokonalit láskou Božskou, a to příchodem Ducha svatého. Proto hned dodává: „*Jestliže neodejdu, Utěšitel k vám nepřijde*.“

Otázka 9

Po nanebevstoupení Páně se církev velmi rozšířila.

Dalším důvodem bylo, že svým nanebevstoupením rozšířil svůj dům zde na zemi, totiž církev, která měla být spravována mocí a vedením Ducha svatého. Petra, knížete Apoštolů, zanechal pak mezi lidmi pastýřem a nejvyšším správcem celé církve, a dále „*jedny povolal za apoštoly, jiné za proroky, jiné za zvěstovatele evangelia, jiné za pastýře a učitele*“; (Ef 4,11) a tak, zatím co sedí na pravici Boží, udílí rozličné dary stále dalším a dalším. Vždyť Apoštol svědčí: „*Každému z nás byla dána milost podle míry Kristova obdarování*“ (Ef 4,7)

A totéž co jsme předtím pověděli o tajemství smrti a vzkříšení Páně, mají věřící smýšlet i o nanebevstoupení: Za své spasení a vykoupení vděčíme Kristovu utrpení. On svou zásluhou otevřel spravelivým přístup do nebe. Avšak nanebevstoupení nám není dáno jen jako vzor, z kterého se máme učit hledět vzhůru a v duchu na nebe vstupovat, ale udělil nám bohatě také Božskou pomoc, skrze niž bychom to mohli uvést v skutek.

Hlava VIII.

O sedmém článku víry:

Odtud přijde soudit živé i mrtvé.

Otázka 1

Trojí dobrodiní Kristovo vůči své církvi a obsah sedmého článku.

Trojí jest vznešený úřad a působení našeho Pána Ježíše Krista k oslavení a osvícení své církve: úřad vykoupení, ochrany a soudu. Z předešlých článků jsme poznali, že Kristus vykoupil lidské pokolení svým utrpením a smrtí, z čehož vyplývá, že v tomto článku bude řeč o jeho soudu. Význam a obsah tohoto článku je, že Kristus Pán bude v onen veliký a poslední den konat soud nad veškerým lidským pokolením.

Otázka 2

Kristův příchod je dvojitý.

Svatá písma svědčí o dvojitým příchodu Božího Syna: První když pro naši spásu přijal tělo a stal se člověkem v životě Panny a druhý, když při skonání světa přijde soudit všechny lidi. Tento druhý příchod nazývají svatá písma dnem Páně. O něm Apoštol říká: „*Den Páně přijde jako zloděj v noci.*“ (1Sol 5,2) A sám Spasitel říká: „*Ale o tom dni a o té hodině neví nikdo.*“ (Mt 24,36) O posledním soudu říká dost Apoštol zde: „*Vždyť se všichni musíme ukázat před soudným stolcem Kristovým, aby každý dostal odplatu za to, co činil ve svém životě, ať dobré či zlé.*“ (2Kor 5,10) Písmo svaté je plné svědectví, která se duchovním pastýřům příležitostně namanou, nejen k dokázání věci, ale i k jejímu živému vyličení. Den Páně, v němž na sebe vzal tělo, byl vždy všemi toužebně očekáván, protože v tomto tajemství tkvěla naděje na jejich vysvobození. Stejně tak i nyní po smrti a nanebevstoupení Syna Božího, máme s nejrůznější touhou očekávat onen druhý příchod Páně. „*Očekávající blahoslavenou naději a příchod slávy velikého Boha.*“ (Tit 2,13)

Otázka 3

Kolikrát musí každý člověk stát před Kristem soudcem?

Duchovní pastýři mají mít na zřeteli a vysvětlovat, že čas, v němž každý jeden předstoupí před tvář Páně a bude skládat zvláštní účtování ze všech svých myšlenek, skutků i slov, a také se ihned bude muset podrobit soudcovu výroku, je dvojitý. První nastane tehdy, když se každý z nás odebírá z tohoto života. V tu chvíli se hned postaví před soudný stolec Boží, kde se koná nejspravedlivější vyšetřování všeho, cokoliv kdy činil, říkal, nebo myslel. A tento soud se jmenuje osobní. Druhý čas soudu bude tehdy, když v jeden den a na jednom místě budou před soudným stolcem Božím spolu stát všichni lidé a každý se zde dozví, jak o něm bude rozhodnuto, a to před zraky a sluchy všech lidí všech věků. Prohlášení tohoto rozsudku, při němž vyjde najevo, jakým kdo byl v tomto životě, bude bezbožníkům a nešlechtníkům působit nezanedbatelné muky a tresty a spravedlivým a zbožným z toho bude naopak plynout odměna a užitek. Tento druhý soud se nazývá všeobecným.

Otázka 4

Proč je kromě osobního zapotřebí i soud všeobecný?

Zde je nevyhnutelné ukázat na příčinu, proč se, kromě soudu osobního nad jednotlivci, bude konat také soud druhý nad všemi lidmi společně: Když člověk sám zemře, zůstávají zde po něm synové, kteří zpravidla následují své rodiče. A tak jsou zde děti a žáci, kteří bývají milovníky a obhájci vzorů, slov a skutků svých předků. Touto věcí se jak odměny, tak tresty zemřelých nevyhnutelně zvětšují. Tato prospěšnost anebo zhoubnost se týká nesmírného množství lidí a neskončí, dokud nepříjde poslední den světa. Je tedy spravedlivé, aby také z tohoto hlediska bylo vykonáno dokonalé vyšetřování všech dobrých i zlých činů i slov. K tomu nemůže dojít jinak než všeobecným soudem, který bude konán nad všemi lidmi najednou. Dalším důvodem je to, že zbožným bývá často upírána jejich dobrá pověst, bezbožní však doporučují sami sebe vychvalováním své nevinnosti. Povaha Božské spravedlnosti si vyžaduje, aby zbožní znovu nabyli svého dobrého jména, které jim bylo nespravedlivě odňato, a aby se to stalo na veřejném shromáždění a soudu všech lidí. Ale všechno, co dobří i zlí lidé v tomto životě činili, nečinili beze svých těl, takže se dobré anebo zlé skutky vztahují i na těla, která bývala nástrojem samotných činů. Proto je nanejvýš správné, aby se zasloužených odměn věčné slávy anebo trestů, dostalo také tělům spolu s jejich dušemi. To se ovšem nemůže stát bez vzkříšení všech lidí a bez všeobecného soudu. Dále bude zapotřebí ukázat, že ve vztahu k lidskému štěstí a neštěstí, kterého se často dostává dobrým i zlým bez rozdílu, se nic neděje a neřídí bez neskonalé Boží moudrosti a spravedlnosti. Proto na věčnosti nestačí dobré odměnit a zlé potrestat, ale bude také třeba, tyto odměny a tresty vyhlásit na veřejném a všeobecném soudu, aby byly všem tím známější a zjevnější a aby byla Bohu ode všech vzdána chvála za jeho spravedlnost a prozřetelnost. Bude to zapotřebí kvůli tomu nespravedlivému nářku, kterým někdy z lidské křehkosti naříkali i svatí lidé, když viděli jak nešlechtení oplývají statky a skví se důstojnostmi. Vždyť i prorok říká: „*Avšak moje nohy málem odbočily, moje kroky téměř sešly z cesty, neboť jsem záviděl potřeštěncům, když jsem viděl svévolné, jak pokojně si žijí.*“ (Ž7 2,2-3) A kousek dál: „*Ano, to jsou svévolníci: bez starostí, věčně kupí jmění. Tedy zbytečně jsem si uchoval ryzí srdce a dlaně omýval nevinností? Každý den se na mě sypou rány, každé ráno bývám trestán?*“ (Ž 72,12-14) A jak mnozí si takto naříkali. Proto je nezbytně potřebné, aby se

konal všeobecný soud, aby snad lidé neřekli, že Bůh „*se prochází kdesi po obvodu nebes*“ a nevšímá si pozemských věcí. (Job 22,14) Kdyby tedy něčí mysl byla zvyklá a pochybovala o Boží spravedlnosti, je zde pravda tohoto článku víry, která je ustanovena k upevnění takto pochybující mysli, a to jako jediná z dvanácti článků křesťanské víry. Kromě toho je třeba povzbuzovat zbožné příslibem spravedlivého soudu a bezbožné zase zastrašovat, aby zbožní více poznali Boží spravedlnost a od svého Boha neodstupovali a bezbožní se strachem a očekáváním věčného trestu odvrátili od zlého a byli přivedeni k Bohu. Proto mluvil náš Pán a Spasitel o posledním dni a prohlásil, že jednou nastane všeobecný soud. Také jmenoval znamení příchodu tohoto času, abychom, až je uvidíme, poznali, že konec světa je blízko. A když vstupoval na nebe, poslal anděly, aby Apoštoly truchlící nad jeho odchodem potěšili slovy: „*Tento Ježíš, který byl od vás vzat do nebe, přijde tak, jak jste ho viděli jdoucího do nebe.*“ (Sk 1,11)

Otázka 5

Moc soudit lidské pokolení je Kristu dána podle obou jeho přirozeností.

Kristu Pánu je tento soud dán nejen jakožto Bohu, ale také jakožto člověku, tak to oznamují svatá písma. Moc soudit je společná všem osobám Svaté Trojice. Synu ji ale přisuzujeme zvláštním způsobem, protože říkáme, že mu přísluší také moudrost. Že bude soudit svět jakožto člověk, dosvědčuje Pán vlastními slovy: „*Jako Otec má život sám v sobě, tak dal i Synu, aby měl život sám v sobě, a dal mu moc činiti soud, neboť je Synem člověka.*“

Otázka 6

Proč se tento soud nepřipisuje stejným způsobem také Otci anebo Duchu?

Také bude vyučovat, že tento soud bude vykonávat nejvíce Kristus Pánem. Až totiž přijde vynést soud nad lidmi, bude se to dít tak, že lidé uvidí Soudce svými tělesnými očima a uslyší pronesený výrok svými ušima a budou celý ten soud vnímat svými tělesnými smysly. Kromě toho, je nanejvýš spravedlivé, aby právě tento člověk, který byl odsouzen nejnespravedlivějšími lidskými výroky, byl

podruhé spatřen všemi, jak zasedá na soudném stolci a všechny soudí. Proto také kníže Apoštolů, když v domě Korneliově vyložil hlavní články křesťanského náboženství a řekl, že Kristus byl Židy přibyt na dřevo, usmrcen a třetího dne že byl zas k životu vzkříšen, dodal: „*A přikázal nám kázat lidu a svědčit, že on je ten, který byl Bohem ustanoven za soudce živých i mrtvých.*“ (Sk 10,42)

Otázka 7

Podle kterých znamení budeme moci poznat, že nastává poslední soud.

Písma svatá oznamují, že soudu budou předcházet tato tři hlavní znamení: hlásání evangelia po veškerém světě, odstoupení od církve a antikrist. Pán vskutku říká: „*A toto evangelium o království bude kázáno po všem světě na svědectví všem národům a tehdy přijde konec.*“ (Mt 24,14) Apoštol nás zase napomíná, abychom se od nikoho nenechali svést, „*jako by už nastával den Páně,*“ neboť soud nepřijde, „*dokud nepřijde odstoupení a nebude zjeven člověk nepravosti*“. (2Sol 2,2-3)

Otázka 8

Jak se soud bude konat a jakým způsobem bude o všech vynesena výrok.

I. Jakou bude mít soud podobu a jakým způsobem se bude konat, tomu budou moci duchovní pastýři snadno porozumět z proroctví Danielových, z učení evangelia a z učení Apoštolova.²⁰ Kromě toho musíme na tomto místě důkladněji rozmýšlet o výroku, jež má být soudcem vyhlášen.

II. Kristus, náš Spasitel, pohlédne radostnými očima na zbožné stojící po pravici a s největší dobromyslností o nich vyhlásí svůj soud: „*Pojďte, požehnaní mého Otce a vládněte královstvím, které je vám připraveno od založení světa.*“ (Mt 25,34) A ti kdo tato slova porovnají se zavržením bezbožných, porozumějí, že nelze slyšet nic radostnějšího; tím spíše, když v své mysli uváží, že těmito slovy jsou lidé zbožní a spravedliví voláni od prací k odpočinku, ze slzavého

²⁰ Odpověď na tuto otázku není tak snadná, jak by se z uvedeného mohlo zdát. Zdá se, jako by touto větou katechismus říkal, že to, co je o posledním soudu v Písmu je třeba brát zcela vážně a raději doslovně než obrazně.

údolí do největší radosti a ze strastí a běd v nekončící blaženost, kterou si zasloužili skutky lásky.

Otázka 9

Jaké tresty přijdou na bezbožné stojící po levici.

I. Potom se obrátí k těm, kteří budou stát po levici, a ukáže na nich svou spravedlnost těmito slovy: „*Pryč ode mne vy zlořečení do ohně věčného, který je připraven d'áblu a jeho andělům.*“ (Mt 25,41) Prvními slovy: „*pryč ode mne*“, je vyjádřeno největší utrpení bezbožných spočívající v jejich zavržení co nejdále od Boží tváře; přičemž se nebudou moci potěšit ani sebemenší nadějí, že snad někdy přijde doba, kdy by se jim mohlo dostat toho velikého dobra [hledět na Boží tvář]. Toto utrpení nazývají teologové „*trest ztráty*“ (poena damni), protože bezbožní budou v pekle navždy zbaveni světla patření na Boha. Následujícím slovem: „*zlořečení*“ se jejich bída a neštěstí nesmírně zvětšuje. Když jsou totiž zapuzeni od patření na Boží tvář, mohlo by jim být velikou útěchou, kdyby byli uznáni za hodné alespoň nějakého požehnání. Oni však nemohou očekávat nic takového, co by jejich bídu zmírnilo. Proto je zcela oprávněně řečeno, že když budou zapuzeni, bude je Boží spravedlnost stíhat také veškerým zlořečením. Následuje: „*do ohně věčného*“, a tento druhý způsob trestů nazvali teologové *trest pocitu* (poena sensus), protože je vnímán tělesnými smysly, jako při mrskání, bičování nebo ještě jiném druhu těžších tělesných mučení, mezi nimiž bez pochyby právě mučení ohněm způsobuje nejbolestivější pocit. K této strasti se přidá ještě to, že bude trvat věčně. Z toho je jasné, že trest zavržených bude se dít všemi možnými mukami. Ještě více to osvětlují slova dodaná na konci tohoto výroku: „*který je připraven d'áblu a jeho andělům*“.

II. Jakékoliv těžkosti neseme lehčeji, když v svém neštěstí máme nějakého druhu sdílejícího náš úděl, jehož moudrostí a lidskostí si můžeme trochu pomoci a ulevit. Odsouzenci se ale v svém trápení nikdy nebudou moci vyrvat ze společnosti nejzavrženějších d'áblů. Jaká to jen bude bída?

III. A tento rozsudek bude nad bezbožnými vyneseno naším Pánem a Spasitelem se svrchovanou spravedlností, neboť oni opomíjeli všechny skutky právě

zbožnosti; lačným a žíznivým pokrm ani nápoj nepodávali, cizince do domu nepřijímali, nahé nezaodívali ani vězně a nemocné nenavštěvovali.

Otázka 10

Učení o soudu se má věřícímu lidu častěji vštěpovat do paměti.

Toto je to, co mají duchovní pastýři věřícímu lidu velmi často opakovat. Pravda tohoto článku přijímaná s živou vírou má v sobě prevelikou moc ke zkrocení zlých žádostí a odvrácení člověka od hříchů. Moudrý Sirach říká: „*Při všech svých skutcích pamatuj na své poslední věci a nikdy nezhrěšíš.*“ (Sir 7,40) Každý hřešící ať pomyslí, že jednou musí před nejspravedlivějším soudcem skládat účty ze všech skutků, slov a dokonce i nejtajnějších myšlenek a potom trpět zasloužený trest. Sotva kdo se do nepravostí vrhne s takovou zaslepeností, aby ho toto pomyšlení nepřivedlo nazpět k horlivé zbožnosti. I spravedlivý se potřebuje ke konání spravedlnosti více a více povzbuzovat. Má radostně plesat, i kdyby žil v chudobě, opovržení a utrpeních. Má obracet svou mysl k onomu dni, kdy po všech bojích tohoto strastiplného života bude v přítomnosti všech lidí prohlášen za vítěze. Potom bude přijat do nebeské vlasti a obdařen Božskými důstojnostmi, které potrvají navěky. Nakonec je třeba věřící horlivě napomínat, aby se drželi nejpoctivějšího způsobu života a cvičili se ve všech skutcích zbožnosti. Tak budou moci příchod onoho velikého dne Páně očekávat s větší jistotou, ba dokonce po něm vši silou dychtit, jak se to sluší na syny.

Hlava IX.

O osmém článku víry:

Věřím v Ducha svatého.

Otázka 1

Jak velmi potřebná a užitečná je víra v Ducha svatého.

Dosud bylo vyloženo to, co se týká první a druhé osoby Nejsvětější Trojice, jak se to, vzhledem k povaze předloženého obsahu, zdálo zapotřebí. Nyní má být vysvětleno i to, co se v Apoštolském pravidle učí o třetí osobě, tedy o Duchu

svatém. Také při ohlašování tohoto předmětu mají duchovní pastýři vynaložit veškerou píli a námahu. Vždyť člověku křesťanskému není dovoleno být v této věci nevědomý anebo o ní smýšlet méně správně, než o člancích předešlých. Proto ani Apoštol nedopustil, aby někteří z Efezanů zůstali bez známosti osoby Ducha svatého. Když se jich zeptal: „*A přijali jste Ducha svatého?*“ a když mu odpověděli: „*Ani jsme neslyšeli, že je nějaký Duch svatý.*“ hned se jich také otázal: „*V kom jste tedy byli pokřtěni?*“ (Sk 19,2-3) Těmito slovy dal najevo, že jasná známost tohoto článku víry je pro věřící nanejvýš potřebná. Prospívá především tím, že věřící pozorně vnímají, jak všechno, co mají, obdrželi darem a milostí Ducha svatého a tehdy o sobě začnou smýšlet pokorněji, skrovněji a v pravdě a začnou všecku svou naději skládat v Boží pomoc. A právě toto má být pro člověka křesťanského prvním krokem k nejvyšší moudrosti a blaženosti.

Otázka 2

Označení Duch svatý nepřísluší třetí osobě Nejsvětější Trojice v takové míře, že by nemohlo být přisouzeno i ostatním dvěma osobám.

I. Při výkladu tohoto článku bude vhodné začít od významu a smyslu, který zde má označení Duch svatý. Vždyť toto jméno přísluší plným právem také Otci i Synu. (Oba jsou přeci Duch, a to svatý, jestliže vyznáváme, že Bůh jest Duch.) Druhý důvod je ten, že tímto slovem jsou označováni i andělé a duše svatých. Je tedy třeba dbát, aby lid mnohými významy jednoho slova nebyl zaveden do bludu.

II. Proto je třeba učit, že v tomto článku se označením Duch svatý rozumí třetí osoba Nejsvětější Trojice. A v tomto významu tohoto výrazu často používají i svatá písma Nového a někdy i Starého zákona.²¹ David se modlí: „*A neodnímej mi svého Ducha svatého.*“ (Ž 50,13) V Knize moudrosti čteme: „*A smysl tvůj, kdo pozná, pokud mu nedáš moudrost a nesešleš z výsosti tvého Ducha svatého.*“ (Mdr 9,17) A na jiném místě: „*On stvořil ji (moudrost) v Duchu svatém.*“ (Sir 1,9) A v Novém zákoně se nám přikazuje, abychom byli „*křtěni ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého.*“ (Mt 28,19) O Přesvaté Panně čteme, že „*počala z Ducha svatého*“. (Mt 1,18) A dále sv. Jan [Křtitel] odkazuje na Krista, který

²¹ Dnešní modernističtí biblisté mají tendenci tvrdit, že ve Starém zákoně se o Duchu svatém, jakožto třetí Božské osobě, přímo nic nehovoří.

„*křtí Duchem svatým*“. (J 1,33) Kromě toho se to slovo čtenáři naskytne na přemnohých jiných místech.

Otázka 3

Proč třetí osobě není dáno vlastní jméno, ale takové, jež je společné i ostatním dvěma.

I. Nikdo se nesmí divit, že třetí osobě není dáno vlastní jméno tak jako první a druhé. Druhá osoba má totiž vlastní jméno a nazývá se Synem proto, že její věčný východ od Otce je nazván „zplozením“. To bylo vyloženo v předcházejících článcích. Tak jako se tedy tento východ označuje vlastním jménem zplození, tak i osoba, která takto vyplývá, se nazývá vlastním jménem Syn a ta, od které vyplývá, je nazývána Otcem. Původ třetí osoby však nemá vlastní jméno, ale nazývá se prostě dechnutím a vycházením. A právě z toho vyplývá, že ani osoba sama, jejíž vycházení nemá zvláštní označení, nemá své vlastní jméno. Její vyplývání nemá žádného vlastní jména proto, že všechna jména, která Bohu připisujeme, jsme nuceni brát z věcí stvořených. A u věcí stvořených neznáme žádný jiný způsob, jak sdílet přirozenost a bytnost, než skrze plození. Z toho důvodu tedy neumíme vlastním jménem pojmenovat ten způsob, kterým Bůh mocí lásky sdílí sám sebe celého.

II. Proto je třetí osoba nazvána obecným jménem: Duch svatý. Jí to ale přísluší nejvíce, poněvadž ona v nás vlévá duchovní život, a protože bez vdechnutí její nejsvětější moci nemůžeme konat nic záslužného pro život věčný.

Otázka 4

Duch svatý je Bůh, zcela téže moci a přirozenosti s Otcem a Synem.

I. Po vyložení významu slova má být lid vyučován především tomu, že Duch svatý je stejně jako Otec a Syn Bůh, že je jim rovný, stejně všemohoucí, věčný a neomezeně dokonalý, nejvyšší dobro a nejmoudřejší a také téže přirozenosti s Otcem a Synem.

II. Ukazuje to dostatečně již ono vlastní slovo „v“, když říkáme: „*Věřím v Ducha svatého*“. Je totiž vloženo každé jedné osobě Nejsvětější Trojice, aby se zdůraznila síla naší víry. Dotvrzují to i zřejmá svědectví písem svatých. Petr řekl v Skutcích apoštolských: „*Ananiáš, proč ďábel pokoušel tvé srdce, abys lhal Duchu svatému?*“ a vzápětí dodal: „*Nelhal jsi lidem, ale Bohu.*“ (Sk 5,3-4) Toho, jenž nejdřív nazval Duchem svatým, nazývá hned nato Bohem.

III. I Apoštol v listu Korint'ánům ukazuje, že ten, jehož nazval Bohem, je Duch svatý. Říká: „*A jsou rozličná působení, ale týž Bůh, který působí všechno ve všech.*“ A potom dodává: „*To pak všechno působí jeden a tentýž Duch, který rozděluje každému, jak sám chce.*“ (1Kor 12,6-11) Kromě toho tentýž Apoštol ve Skutcích apoštolských připisuje Duchu svatému to, co proroci říkají o jediném Bohu. Izajáš přeci řekl: „*Slyšel jsem hlas Pána, řkoucího: koho pošlu? A řekl mi: Jdi a poviš tomuto lidu: oslep srdce tohoto lidu a jejich uši obtěžkej a zavři jeho oči, aby svýma očima neviděli a ušima neslyšeli.*“ (Iz 6,8-10) Apoštol uvádí tato slova a dodává: „*Dobře mluvil Duch svatý k otcům skrze proroka Izajáše.*“ (Sk 28,25) Když potom Písmo svaté spojuje osobu Ducha svatého s Otcem i Synem, jako tam, kde přikazuje užívat jména Otce i Syna i Ducha svatého při křtu, nemůžeme připustit žádné místo pochybnostem o pravdě tohoto tajemství. Jestliže Otec je Bůh a i Syn je Bůh, jsme nuceni vyznávat, že i Duch svatý, který se s nimi klade na stejný stupeň důstojnosti, je Bůh. Vždyť ten, kdo se dá křtít ve jménu jakékoliv stvořené věci, nemůže z toho získat žádný prospěch. „*Zdali jste ve jméno Pavlovo pokřtěni?*“ (1Kor 1,13) táže se on sám, aby dokázal, že by jim to k dosáhnutí spásy nijak neprospělo. Když tedy býváme křtěni ve jménu Ducha svatého, je nutno vyznat, že je Bůh. Tentýž pořádek tří Božských osob, kterým se stvrzuje Božství Ducha svatého, vidíme v listu sv. Jana: „*Tři jsou, kteří vydávají svědectví na nebi, Otec, Slovo a Duch svatý, a ti tři jsou jedno.*“ (1J 5,7)²² Totéž vidíme z překrásného chvalozpěvu Svaté Trojice, kterým se zakončují Božské chvály a žalmy: „*Sláva Otci i Synu i Duchu svatému.*“²³ Nakonec, k dotvrzení této pravdy nejvíce přispívá, když písma svatá vydávají svědectví, že vše, co podle naší víry náleží jedině Bohu, připisují Duchu svatému. Přisuzují mu důstojnost chrámů, jako když Apoštol říká: „*Což nevíte, že vaše údy jsou chrámem Ducha svatého?*“ (1Kor 6,19) Také *posvěcování*, (1Petr 1,2)

²² Jde o variantu biblického textu, kterou většina moderních překladů vynechává, ale Vulgáta ji má a podle ní i starší české překlady.

²³ Církevní Tradice je zde pokládána za rovnocenný zdroj Božího zjevení s Písmem.

obživování, (J 6,64) i zkoumání hlubin Božích, (1Kor 2,10) i mluvení skrze proroky, (2Petr 1,21) i všudypřítomnost, (Ž 138,7) a toto vše lze přivlastňovat jedině Božské bytosti.

Otázka 5

Třeba pevně věřit, že jméno Duch svatý znamená třetí osobu v Božství, která je od ostatních dvou rozdílnou osobou.²⁴

Kromě toho je třeba pečlivě věřícím vysvětlit, že Duch svatý tak je Bohem, že je třeba jej vyznávat jako třetí osobu rozdílnou v Božské bytnosti od Otce a Syna, která přijímá jejich původ vůlí. Opomeneme jiná svědectví svatých písem a vzpomeneme aspoň slova křestní, kterým učil náš Spasitel. Ta totiž nejjasněji ukazují, že „*Duch svatý je třetí osoba, která má v Božské podstatě bytí sama o sobě a je od ostatních rozdílná.*“²⁵ Totéž ozřejmují Apoštolova slova: „*Milost Pána našeho Ježíše Krista a láska Boží a společenství Ducha svatého budiž se všemi vámi Amen.*“ (2Kor 13,13) Totéž ještě mnohem zřetelněji dokazují slova, která k tomuto článku připojili Otcové na prvním Konstantinopolském sněmu na vyvrácení bezbožných a nesmyslných bludů Makedoniových: „*I v Ducha svatého, Pána a dárce života, který z Otce i Syna vychází, s Otcem i Synem je zároveň uctíván a oslavován a mluvil ústy proroků.*“ Když vyznávají Ducha svatého jako Pána, dávají tím najevo, jak daleko převyšuje anděly, kteří jsou nejušlechtilejšími duchy avšak stvořenými od Boha. Oni jsou totiž všichni, jak svědčí sv. Pavel „*služební duchové posláni k službě těm, kteří obdrží dědictví spasení*“ (Žid 1,14) Také ho nazývají dárce života, protože duše spojená s Bohem má život více, než když je tělo oživováno a zachováváno díky svému spojení s duší. A protože písma svatá přisuzují toto

²⁴ V předloze je: „*jež sama o sobě v bytu se udržuje*“.

²⁵ V předloze není uvedeno, odkud je tento citát, ale věta je v uvozovkách, zřejmě je to výrok Tridentského koncilu. Nejsem si jistý, jestli zde moje jazyková úprava správně vystihuje problém samostatného bytí Ducha svatého v rámci Božství. Předloha používá slovo „byť“, což přepisují „bytí“. Myslím, že „samostatným bytím“ Ducha svatého se nemá rozumět, že by byl jiným bytím (jsoucnem) než Otec a Syn, protože všichni tři jsou tímž bytím, totiž Bohem, ale jako „samostatné bytí“ je zde označeno to, co jej činí osobou rozdílnou od ostatních dvou. Prostě je zde něco, co jej činí zvláštní osobou v Nejsvětější trojici, a cokoliv, co je, označuje tato filozofická terminologie jako „bytí“. Proto i to zvláštní, co Ducha svatého odlišuje od Otce a Syna, je zde označeno „samostatným bytím“. Není tedy samostatným bytím tak, že by nebyl tímž Bohem jako Otec a Syn, ale je samostatným bytím tak, že je od nich rozdílnou osobou. Kromě toho je zde řečeno, že třetí Božská osoba přijímá svůj původ vůlí. To je, myslím, třeba chápat jako vlastní charakteristiku toho „samostatného bytí“ třetí Božské osoby. (I když na druhé straně v Bohu není nic složitého nebo složeného, nejsou v NĚM žádné části, ale jsou zde vnitřní vztahy osob.) To přijímání svého původu vůlí, je právě to, co činí Ducha svatého – uvnitř Božské bytnosti - rozdílným od Otce a Syna. Přijímání svého původu vůlí je tedy charakteristikou onoho vycházení, jímž vychází Duch svatý. Vlastně se tím říká, že vycházení Ducha svatého spočívá ve vůli jednotlivých Božských osob, tedy v jejich lásce. Podobně jako vycházení Syna, které je nazýváno plozením, spočívá v poznání.

spojení duše s Bohem Duchu svatému, je zřejmé, že Duch svatý je nazýván oživovatelem plným právem.

Otázka 6

Duch svatý vychází od Otce a Syna jakožto z jednoho počátku.

Nyní je zas vhodné poučit věřící o následujících slovech: „*který z Otce i Syna vychází*“. Duch svatý vychází od Otce a Syna jakožto od jednoho počátku věčným vycházením. Věřit v to nám přikazuje učení církve, od něhož se křesťan nesmí odchýlit a potvrzuje to jak svědectví svatých písem, tak i výroky sněmů. Když mluví Kristus Pán o Duchu svatém, říká: „*On mě oslaví, neboť z mého vezeme.*“ (J 16,14) Totéž vysvětluje i z toho, že v svatých písmech se Duch svatý nazývá někdy Duch Kristův, jindy Duch Otce. Je řečeno, že je poslán od Otce a krátce na to, že je poslán od Syna, čímž je dost jasně ukázáno, že vychází od Otce i Syna rovně. „*Kdo nemá Ducha Kristova*“, praví sv. Pavel, „*ten není jeho,*“ (Ř 8,9) a také v Listu Galátanům, jej tentýž Apoštol nazývá Duchem Kristovým: „*Bůh poslal do našich srdcí Ducha svého Syna, volajícího Abba, Otče.*“ (Gal 4,6) U svatého Matouše je zase nazván Duchem Otce: „*Nejste to už vy, kdo budete mluvit, ale Duch vašeho Otce.*“ (Mt 10,20) A při poslední večeři praví Pán: „*Utěšitel, kterého vám já pošlu od Otce, Duch pravdy, který od Otce vychází, ten o mně vydá svědectví.*“ (J 15,26) Na jiném místě se opět potvrzuje, že tentýž Duch má být poslán od Otce: „*Kterého pošle Otec ve jménu mém.*“ (J 14,26) Z těchto slov, z nichž poznáváme vycházení Ducha svatého, je patrné, že vychází od obou a tomu má být vyučováno o osobě Ducha Svatého.

Otázka 7

Proč se některá působení a dary přivlastňují zvláště Duchu svatému, když jsou skutky Svaté Trojice nerozdílné?

I. K tomu bude třeba vyučovat, že jsou jakási podivuhodná působení Ducha svatého a jakési převzácné dary, o nichž říkáme, že z něj vznikají a plynou, jako z nevyčerpatelného pramene dobrotivosti. I když všechny skutky Nejsvětější Trojice, které se dějí navenek, jsou samozřejmě společné všem třem osobám.

Mnohé z nich jsou však přisuzovány právě Duchu svatému, abychom tak porozuměli, že se nám jich dostává z nevýslovné lásky Boží. Duch svatý totiž vychází z Božské vůle roznícené láskou. Proto tak můžeme porozumět, že těch působení, která jsou přivlastňována Duchu svatému, se nám dostává ze svrchované lásky Boží k nám.

II. Z toho vidíme, proč je Duch svatý nazýván darem. Za dar označujeme to, co se uděluje z dobré vůle, zdarma a bez jakékoliv naděje na odměnu. Proto jsme povinni se zbožnou a vděčnou myslí uznávat, že všechna dobra a dobrodiní, která nám Bůh prokazuje, jsou nám dána propůjčením a milostí Ducha svatého. „*Vždyť, co máme, abychom to nebyli dostali?*“ (1Kor 4,7)

Otázka 8

Která a jak velká jsou působení Ducha svatého?

I. Jeho působení jsou mnohá. Pomlčíme o stvoření světa a o rozmnožení a řízení stvořených věcí, o čemž byla řeč v prvním článku. Jen o něco výše jsme ukázali, že Duchu svatému je zvláště přivlastňováno ožívování. Je to stvrzeno svědectvím Ezechielovým: „*Dám vám Ducha a obživnete.*“ (Ez 37,6)

Prorok Izajáš však počítá za hlavní a Duchu svatému nejvíce vlastní působení: „*Ducha moudrosti a rozumu, ducha rady a síly, ducha umění a nábožnosti a ducha bázně Hospodinovi.*“ (Iz 11,2-3) Ta se nazývají dary Ducha svatého, a někdy také označují samotného Ducha svatého. Sv. Augustýn k tomu moudře připomíná, že když je v Písmu svatém zmíněno slovo Duch svatý, je třeba si všimnout a rozlišovat, zda se mluví o Třetí osobě Trojice nebo o jeho působeních a skutcích. Tyto dvě věci se od sebe totiž liší stejně, jako se od sebe, podle naší víry, liší Stvořitel a věci stvořené. (De Trinitat. 15. c. 18. 19.)

II. Navíc je třeba to vyložit tím důkladněji, protože z těchto darů Ducha svatého čerpáme pravidla křesťanského života a můžeme z nich poznat, přebývá-li v nás Duch svatý. Avšak nad jiné jeho převzácné dary je třeba velebit tu milost, která nás činí spravedlivými a označuje nás „*pečetí Ducha svatého, která je závdavkem našeho dědictví*“ (Ef 1,13-14). A toto spojuje naši mysl s Bohem nejužším svazkem lásky, a tak se stává, že jsme rozníceni nejvyšší vroucností

nábožnosti a počínáme nový život a *majíce účast na Božské přirozenosti, nazýváme se syny Božími, a také jimi skutečně jsme.* (2Petr 1,4; 1J 3,1)

Hlava X.

O devátém článku víry:

Svatou církev obecnou, společenství svatých.

Otázka 1

Z jakých důvodů je třeba devátý článek vštěpovat lidem do srdce ze všech nejčastěji.

I. S jakou bedlivostí jsou duchovní pastýři povinni se starat, aby věřícím vysvětlili pravdivost tohoto devátého článku, tomu snadno porozumíme, uvážíme-li dvě věci: První totiž, že již proroci, podle svědectví sv. Augustýna (na Žalm 30), mluvili o církvi jasněji a zřejměji než o Kristu. Předvídali totiž, že v této věci může být oklamáno a zbloudit mnohem více lidí, než v otázce tajemství Božího vtělení. Nikdy neměli scházet bezbožníci, jež podobni opici, která napodobuje člověka, vyhlašují sami sebe za jediné katolíky. Tito nešlechetně a ještě více zpupně tvrdí, že se katolická církev nachází jen u nich.²⁶ Druhým důvodem je, že kdo bude mít tuto pravdu do své mysli pevně vštípenou, snadno se vyvaruje zhoubného nebezpečí kacířství.

II. Neboť není správné nazývat kacířem hned každého, kdo by se ve víře zmýlil, ale jen toho, kdo pohrdá důstojností církve²⁷ a své bezbožné domněnky hájí s tvrdošíjnou myslí.

²⁶ Kdo byli ti bezbožníci, kteří tvrdili, že se katolická církev nachází jen u nich, v době vydání katechismu a kdo jsou jimi dnes? I když se to na první pohled nezdá, tehdy to byli protestanti. Protestanti tvrdí, že pravá Kristova církev je bez kněžstva, svátostí a papeže, tedy taková a ta, ve které jsou oni. Modernisté tento blud lépe promysleli. Nepopírají tyto pevné a viditelné prvky církve přímo, ale tvrdí, že jsou relativní a proměnné jako celé Boží zjevení. Např. K. Rahner tvrdí, že existují tzv. anonymní křesťané, kteří jsou v Kristově církvi, i když navenek se ani nehlásí ke křesťanství. Další, jako např. odpadlík T. Halík, toto anonymní křesťanství rozšiřují na celá společenství vyznávající pohanské modloslužebné kultury. (Kniha Divadlo pro anděly, kde mluví o setkání v Assisi.) Tito radikální modernisté nakonec dochází k závěru, že v Kristově církvi jsou všichni, kromě těch největších zločinců a zloduchů. A mezi tyto zločince hodné odsouzení na prvním místě řadí ty, kdo vyznávají, že v Kristově katolické církvi je jen ten, kdo uvěřil v Pána Ježíše Krista, vyznal ho svými ústy a dal se pokřtít v jeho jméno a zachovává víru v celé a neporušené Boží zjevení. K viditelné církvi viz také v Úvodu.

²⁷ Důstojností církve pohrdají ti, kdo tvrdí, že člověk nemůže mít jistotu ve věcech víry, že tuto jistotu nepotřebuje mít a že Bůh od lidí nevyžaduje - jako nutnou podmínku ke spáse - aby přijali pravou víru a vstoupili do katolické církve. Tedy ti, kdo nevěří, že mimo církev Kristovu není spása.

Není možné, aby se morem kacířství poskrvnil ten, kdo věří tomu, co se v tomto článku k víře předkládá.²⁸ Proto, pastýři, pečujte se vší důkladností, aby se věřící proti úskokům protivníků ohradili poznáním tohoto tajemství a tak setrvali v pravdě víry. Tento článek také závisí na předešlém, protože když je již dokázáno, že Duch svatý je pramenem a dárce vši svatosti, nyní vyznáváme, že od něho je církev obdařena svatostí.

Otázka 2

Co znamená slovo ecclesia – církev ve smyslu zvláštním a co ve smyslu obecném?

I. Slovo ecclesia – církev přijali Latiníci od Řeků, a po rozšíření evangelia je přenesli na svaté věci. Třeba vysvětlit, jakou sílu v sobě toto slovo má. Slovo ecclesia znamená vlastně „vyvolávání“, ale spisovatelé jej později užívali ve významu „shromáždění“ a „sbor“. Přitom se nedělá rozdíl, zda šlo o sbor lidí věřících či nevěřících. Např. ve Skutcích apoštolských je napsáno o Efezském lidu, že písař, který utišoval vzbouřené zástupy, řekl: „*Si quid autem quaeritis, in legitima ecclesia poterit absolvi. – Pokud žádáte něco dalšího, může to být rozřešeno v řádném shromáždění.*“ (Sk 19,39) Legitima ecclesia – řádné shromáždění, je zde nazván Efezský lid, který se klaněl Dianě. Ale nejen [náboženské] sbory pohanů, nýbrž také shromáždění zlých a bezbožných lidí, jsou někdy označena slovem ecclesia. Prorok praví: „*Ovidi ecclesiam malignantium et cum ipsiis non sedebo. – Nenáviděl jsem shromáždění zlostníků a s bezbožnými nezasednu.*“ (Ž 25,5 Vulg.; Ž 26,6 LXX)

II. Společným zvykem svatých písem se toto slovo potom začalo užívat k označení křesťanské pospolitosti a na shromáždění pouze věřících, kteří jsou skrze víru povoláni k světlu pravdy a k poznání Boha, aby od sebe zavrhlí tmou nevědomosti a bludů a nábožně a svatě se klaněli pravému a živému Bohu a z celého srdce mu sloužili.²⁹ A abychom celou tuto věc shrnuli jednou větou, uijme slov sv. Augustýna: „*Církev je lid pravověrný po všem světě rozptýlený.*“ (Na Žalm 149)

²⁸ Viz poslední věta následující Otázky: „Církev je lid pravověrný...“

²⁹ „Úcta k jiným náboženstvím“ této pravé víře tedy zásadně protičeří a není slučitelná s náležením do církve.

Otázka 3

Která tajemství se nám ve slovu církev zvláště předkládají k rozjímání?

V tomto slovu jsou obsažena tajemství, ne bezvýznamná. Jestliže znamená slovo ecclesia „povolání“ vyjevuje se tím dobrotivost a vznešenost Boží milosti. Poznáváme z toho, jak velmi se církev liší od jiných veřejných sborů. Ty jsou totiž založeny na lidském uvážení a opatrnosti, ale církev se zakládá na Boží moudrosti a rozhodnutí. Bůh nás povolal vnitřním vnuknutím Ducha svatého, jenž otvírá lidská srdce a také navenek službou a prací pastýřů a kazatelů. Cílem tohoto povolání je poznání a užívání věčných věcí. Dříve se věřící lid postavený pod zákon nazýval synagogou, to je sehnáním množstvím. A sv. Augustýn učí, že toto jméno mu bylo dáno proto, že podobně jako nerozumní tvorové, kteří bývají dohromady sehnávání, hleděl jen k statkům pozemským a pomíjejícím. (Na Žalm 77 a 81) Proto se křesťanský lid právem nenazývá synagoga (sehnání), ale ecclesia (povolání), neboť opovrhl věcmi pozemskými a časnými a hledá jen nebeské a věčné.³⁰

Otázka 4

Jak se v Písmu svatém označuje veškeré množství křesťanů?

I. Kromě toho je k označení křesťanské pospolitosti užito mnoho dalších jmen, jež jsou plná tajemství. Apoštol ji nazývá domem a budovou Boží. A Timoteovi píše: „*Pokud se opozdím, abys vědě, jak si máš počínat v domě Božím, kterým je církev živého Boha, sloup a opora pravdy.*“ (1Tim 3,15) Domem se církev nazývá proto, že je jako jedna rodina, kterou spravuje jeden otec hospodář a v které je společenství všech duchovních statků. Také se nazývá stádem Kristových ovcí (J 10,1), Kristovým ovčincem, v němž je on dveřmi a pastýřem. Nese také jméno Kristova nevěsta: „*Zasnoubil jsem vás, abych vás, jako čistou pannu, oddal jednomu muži – Kristu.*“ (2Kor 11,2) A také Efezanům píše: „*Muži, milujte své manželky, jako Kristus miloval církev.*“ (Ef 5,25) A

³⁰ Do církve tedy patří ten, kdo uposlechl Boží povolání. Toto povolání se děje vnitřním vnuknutím Ducha svatého, tedy určitým druhem osobního zjevení. Toto osobní poznání Boží pravdy je spojeno s „tou milostí, která nás činí spravedlivými“ – por. Hlava IX, Otázka 8. Také koresponduje s vnějším hlásáním pastýřů a kazatelů, takže člověk vnitřně povolán vnuknutím Božím se i navenek hlásí k těm, kteří vyznávají tutéž víru, protože jim Duch svatý zjevil tutéž pravdu. Toto je církev. Není synagogou, která stojí jen na vnější sounáležitosti na základě tělesného příbuzenství nebo společných pozemských zájmů. Cílem církve je užívání věcí věčných, tomu však předchází jejich poznání.

o manželství říká: „*Je to veliké tajemství, ale já jej vztahuji na Krista a na církev.*“ (Ef 5,32)

II. A konečně je církev také pojmenována „tělo Kristovo“, jak je to vidět z listů Efezanům a Kolosanům. (Ef 1,23; Kol 1,18a24) Každé z těchto jmen má v sobě převelikou moc k povzbuzení věřících, aby se osvědčovali, že jsou hodni nesmírné milosti a dobrotivosti Boha, který si je vyvolil za svůj lid.

Otázka 5

Rozlišujeme především dvě hlavní části církve, část vítězí a část bojující.

I. Po vyložení předešlého bude třeba pojmenovat jednotlivé části církve a učit, jaké jsou mezi nimi rozdíly, aby tak lid lépe porozuměl podstatě, vlastnostem, druhům a milostem církve Bohem milované a nikdy nezapomínal zvelebovat za to nejsvětější jméno Boží. Církev má tedy dvě hlavní části: první vítěznou a druhou bojující. Církev vítězná to je onen přejasný a přešťastný zástup blažených duchů a těch, kteří slavně zvítězili nad světem, nad tělem a nad přenešlechetným ďáblem, jsou již zbaveni béd tohoto světa a v bezpečí požívají věčného štěstí.

II. Církev bojující je sbor všech věřících,³¹ kteří jsou dosud živi na zemi. Nazývá se bojující proto, že má neustálou válku s nejkrutějšími nepřáteli: světem, tělem a ďáblem.³² Neznamena to, že by snad byli dvě církve, nýbrž jsou to dvě části církve jedné, jak jsme již řekli výše. Ta první část nás předešla a již přebývá v nebeské vlasti a ta druhá ji den co den následuje a jednou bude odpočívat spolu s naším Spasitelem ve věčné blaženosti.³³

³¹ K pochopení, co se zde míní slovem „věřící“, je třeba mít na paměti, co je o víře, o níž je zde řeč, napsáno v úvodu a u prvního článku víry. Jde o víru nadpřirozenou, v níž působí Boží moc.

³² Ten, kdo není skutečně věřící, ten o této válce nic neví.

³³ I z toho se dá usuzovat, že do církve bojující nepatří ten, kdo nejde cestou k spáse. Druhá věc samozřejmě je, jestli je to na takovém člověku vidět. Pokud navenek vyznává „tutéž víru“ (viz dále), pak je třeba ho pokládat za katolíka, i když ve skutečnosti, před Bohem jím být nemusí.

Otázka 6

V církvi bojující jsou lidé dvojí, totiž dobří a zlí.

I. Nyní jsou však v církvi bojující lidé dvojí, dobří a zlí. Zlí mají účast na týchž svátostech, vyznávají tutéž víru jako dobří, i když svým životem a mravy se jim nepodobají. Dobřími pak v církvi míníme ty, kteří jsou mezi sebou spojeni a sjednoceni, nejen vyznáváním víry a společenstvím svátostí, ale i duchem milosti a svazkem lásky. O nich je řečeno: „*Pán zná ty, kteří jsou jeho.*“ (2Tim 2,19) Lidé se z některých znamení mohou domýšlet, kteří asi náležejí do tohoto počtu zbožných, ale s jistotou to nemohou vědět.

II. Proto je třeba se domnívat, že Kristus Spasitel mluví právě o této části církve, když nás posílá k církvi (Mt 18,17) a přikazuje, abychom ji poslouchali. Vždyť kdyby tato církev byla neznáma,³⁴ kdo by potom mohl s jistotou vědět, k čímu rozsudku se má obrátit a čí rozkazy poslouchat.³⁵ Církev tedy v sobě zahrnuje dobré i bezbožné, jak to dosvědčují i svatá písma i spisy svatých mužů. A v tomto syslu píše Apoštol: „*Jedno tělo, jeden duch.*“ (Ef 4,4)

Otázka 7

Církev je viditelná a chová ve svém lůně dobré i zlé.

I. A tato církev je známa a je přirovnávána k městu ležícímu na hoře, které lze odevšad spatřit. Protože, když jí jsou všichni povinni poslouchat, je také nevyhnutelně potřebné, aby ji poznali. A nezahrnuje tedy v sobě jen dobré, ale také i zlé, jak tomu svaté evangelium učí v mnohých podobenstvích: království nebeské, to jest církev bojující se „*podobá síti vržené do moře*“ (Mt 13,47); anebo „*poli, na němž byl mezi zrnem naset i koukol*“ (Mt13,24); anebo „*mlatu, na němž je obilí spolu s plevami*“ (Mt 13,12); anebo „*deseti pannám zpolovice moudrým a zpolovice bláznivým*“. (Mt 25,1) Ještě mnohem dříve se ale sluší za obraz a podobenství této církve považovat Noemovu archu, do níž byla uzavřena nejen čistá, ale i nečistá zvířata. (Gen 1,7)

³⁴ A kdyby existovalo nějaké anonymní křesťanství.

³⁵ A právě proto, aby tato církev byla známa, a aby každý věděl, k jaké církvi má náležet a jakou církev má poslouchat, proto je zde pravidlo víry, podle něž se poznají praví katolíci a pravá církev.

II. Ačkoliv katolická víra vpravdě a stále tvrdí, že k církvi náležejí dobří i zlí, nicméně však budiž věřícím podle týchž pravidel víry vyloženo, že povaha těchto dvojích údů je nadmíru rozdílná. Zlí totiž bývají v církvi chováni podobným způsobem, jako jsou plevy na mlatě smíšeny s obilím anebo jako údy z různých příčin odumřelé, zůstávají spojeny s tělem.

Otázka 8

A kdo v lůně církve bojující obsaženi nejsou?

I. Jen trojí lidé jsou ze spolku církve vyloučeni: nevěřící, kacíři a rozkolníci a nakonec vyobcovaní. Pohané ovšem proto, že v církvi nikdy nebyli, nikdy ji nepoznali a nikdy neměli účast na některé ze svátostí v společenství křesťanského lidu.

II. Kacíři pak a rozkolníci proto, že od církve odpadli. Neboť tito nepatří k církvi více, než uprchlíci náležejí k vojsku, z něhož utekli. Nelze ale popírat, že zůstávají v moci církve, takže od ní mohou být voláni k soudu, trestání a stíhání kletbou. Konečně i vyobcovaní, kteří byli z církve vyloučeni církevním soudem, k jejímu společenství nepatří, dokud nezmoudří.

III. O ostatních lidech nelze pochybovat, že v církvi ještě zůstávají, jakkoliv by byli bezbožní a nepravostem oddáni. To je třeba věřícím bedlivě vyložit, aby byli přesvědčeni, že církevní představení zůstávají v církvi a že se neodnímá nic z jejich moci, i kdyby snad jejich život byl hříšný.

Otázka 9

Rozličné významy slova církev.

I. Slovem církev se často označují také části veškeré církve, jako když Apoštol mluví o církvi, která je v Korintě, Galácii, Laodiicei, Soluni. (1Kor 1,2; 2Kor 1,1; Gal 1,2; 1Sol 1,1) Také jednotlivé rodiny věřících nazývá církvemi, když přikazuje pozdravovat „*Prisku a Akvilu a církev v jejich domě*“. (Ř 16,3-5) I jinde říká: „*Pozdravují vás velice v Pánu Priska a Akvila se svou domácí církví.*“ (1Kor 16,10) A když píše Filemonovi, užívá téhož slova. (Fil 1,2)

II. Někdy se také slovem církev myslí její správcové a pastýři. „*Neposlechne-li tě, pověz to církvi.*“ praví Kristus. (Mt 18,17) Myslí se zde na představené církve. Také místo, kde se věřící scházejí na kázání nebo na služby Boží, se nazývá církví. V tomto článku se však slovem církev rozumí především shromáždění dobrých i zlých, nejen představení, ale i ti, kdo mají poslouchat.

Otázka 10

O znameních pravé církve a proč se nazývá jedna?

Potom je třeba věřícím vysvětlit vlastnosti této církve, z nichž mohou porozumět, jak velikými dobrodiními jsou od Boha obdařeni, ti kterým je popřáno se v ní narodit a být vychováni. Jako první její vlastnost určuje usnesení sv. Otců Konstantinopolského sněmu, že je jedna. Písmo praví: „*Jediná jest holubice má, jediná jest krásná má.*“ (Pís 6,8) Tak velké množství lidí daleko a široko rozptýlených se nazývá jedním z důvodů uvedených v listu Efezanům: Protože vyznává, že je jen „*jeden Pán, jedna víra, jeden křest*“.³⁶ (Ef 4,5) Také její správce a ředitel je jeden, a sice neviditelný Kristus, kterého věčný Otec „*ustanovil, aby byl hlavou celé církve, která je jeho tělem*“, (Ef 1,22) a viditelný, který jakožto řádný nástupce drží Římský stolec Petra knížete Apoštolů.

Otázka 11

Co se má věřit o římském papeži, viditelné hlavě Kristovy církve?

Všichni Otcové jednomyslně učili a tvrdili, že tato viditelná hlava byla potřebná k ustanovení a zachování viditelné jednoty církve. Vítečně to vyložil sv. Hieronym ve svém listu proti Jovinianovi: „*Jeden bývá zvolen, aby ustanovením hlavy byla odstraněna příležitost k roztržce.*“ (ep. 1,26) A v listu Damasovi píše: „*Vzdal se závist, odstup pochlebování k vznešenému římskému stolci, vždyť mluvím s nástupcem rybářovým a s učedníkem kříže. Já nenásleduji jako prvního nikoho, jediné Krista a přidružuji se společenstvím k tvé svatosti, to jest k Petrovu stolci, vždyť vím, že na této skále je církev vystavěna. A kdokoliv by jedl Beránka vně tohoto domu, je nesvatý. Kdo nebude v této arše Noemově,*

³⁶ Tuto jednu církev tedy tvoří ti, kdo vyznávají jednoho Pána Ježíše Krista a že mimo něj není spády.

zahyne při nastávající potopě. “ (ep. 15) Totéž potvrzuje již mnohem dříve Irenej (Proti kac. 3.3) a Cyprián, který říká k jednotě církve: „Pán říká Petrovi: ‘A já ti pravím, ty jsi Petr, a na té skále zbuduji svou církev.’ (Mt 16,18) Svou církev tedy zbudoval na jednom, i když po svém zmrtvýchvstání dal všem apoštolům rovnou moc slovy: ‘Jako mne poslal Otec, i já posílám vás, přijměte Ducha svatého’. (J 20,21) Aby ale tuto jednotu učinil viditelnou, ustanovil sám svou mocí pramen a původ této jednoty, který vychází od jednoho. Atd.“ (Cypr. 3.2) Dále Optát Milevitský praví: „Nevědomost ti připisovat nelze, neboť víš, že v městě Římě byl biskupský stolec odevzdán jako prvnímu Petrovi, aby na něm seděl on Petr, hlava všech apoštolů, v němž jediném mají všichni zachovat jednotu stolce, aby si ostatní apoštolové neobhajovali každý ten svůj, takže ten, kdo by proti tomu jedinému stolci vyzdvihl jiný, je pokládán za rozkolníka a svůdce.“ (De schizm. Don. 2.2) A Basil nám zanechal napsáno: „Petr je položen jako základ, vždyť on řekl: ‘Ty jsi Kristus, Syn Boha živého’, a slyšel zas, že je skalou. A i když je skála, přece jí není tak, jako sám Kristus. Neboť Kristus je vpravdě nepohnutelná skála, ‘Petr pak je skalou skrze skálu Krista’. Vždyť tak tomu je, že Bůh uděluje své hodnosti druhým: je kněz a ustanovuje kněze, je skála a činí skalou. To co je jeho, uděluje svým služebníkům.“ (Homil 29 de Poenitent.) A následně sv. Ambrož říká: „Kdyby někdo namítal, že církev má jen jedinou hlavu a jediného ženicha Ježíše Krista, a kromě toho že žádnou jinou nepotřebuje, je třeba mu odpovědět: Tak jako Krista Pána uznáváme nejen za původce, ale také za neviditelného udělovatele jednotlivých svátostí (neboť je to on sám, kdo křtí a kdo rozhřešuje, a přece ustanovil lidi za viditelné rozdavatele těchto svátostí); stejně tak i své církvi, kterou sám vnitřně řídí svým Duchem, dal člověka za služebníka a náměstka své moci. A protože viditelná církev potřebuje viditelnou hlavu, ustanovil náš Spasitel Petra – když mu nejslavnějšími slovy přikázal pást své ovce - za hlavu a pastýře veškerého pokolení věřících, a to v takové míře, že chtěl, aby ten kdo by nastoupil po něm, měl k řízení a spravování celé církve zcela tutéž moc.“

Otázka 12

Další příčiny, proč se církev nazývá jedna.

„*Jeden a týž je Duch,*“ (1Kor 12,11) praví kromě toho Apoštol Korint'ánům, který udílí věřícím milosti, tak jako duše [přináší život] údům těla. K zachování této jednoty napomíná i Efezany: „*Usilovně hleďte zachovat jednotu Ducha, spojení svazkem pokoje. Jedno tělo a jeden Duch*“ (Ef 4,3-4) Tak jako lidské tělo se skládá z mnoha údů, které všechny oživuje jedna duše, takže dává očím zrak, uším sluch, a dalším smyslům jiné schopnosti: tak i duchovní tělo Kristovo, kterým je církev, je složeno z mnohých věřících. A „*Jedna*“ je také „*naděje, v níž jste povoláni,*“ jak svědčí týž Apoštol na tomtéž místě. (Ef 4,4) Všichni přeci očekáváme tutéž věc, blažený a věčný život. A jedna je také víra, kterou mají všichni mít a vyznávat. „*Ať mezi vámi nejsou roztržky,*“ (1Kor 1,10) říká Apoštol. Navíc je i jeden křest, který je bezpochyby tajemstvím křesťanské víry.

Otázka 13

O druhé známce církve, tedy že je svatá.

I. Druhou vlastností církve je, že je svatá. Jsme o tom poučení knížetem Apoštolů z tohoto místa: „*Vy jste rod vyvolený, národ svatý.*“ (1Petr 2,9) Svatou se nazývá proto, že je zasvěcena a zaslíbena Bohu. Vždyť svatými jsme si zvykli nazývat i jiné věci označené a oddělené pro službu Boží, i když jsou to třeba věci hmotné. Tak jsou ve Starém zákoně svatými nazývány nádoby, roucha a oltáře, ano i prvorození, kteří byli věnováni nejvyššímu Bohu. Proto se nikdo nesmí divit, že se i církev nazývá svatou, i když je v ní mnoho hříšníků. Svatými se nazývají všichni věřící, kteří jsou učiněni lidem Božím; kteří přijali víru a křest a zasvětili se tak Kristu, i když snad v mnohém klesají, a neplní, co slíbili. Stejně tak jako se ti, kdo se veřejně hlásí k nějakému umění, stále nazývají umělci, i když pravidla svého umění nedodržují. Proto nazývá svatý Pavel Korint'any „*posvěcenými a svatými*“, (1Kor 1,2) i když víme, že mezi nimi byli někteří, které přísně káral za jejich smyslnost a ještě těžší viny.

II. A svatou má být nazývána i proto, že je jako tělo spojena se svou svatou hlavou, Kristem Pánem, zřídlem veškeré svatosti, od něhož se do ní rozlévají

dary Ducha svatého a poklady Boží dobroty. Velmi výborně to vysvětluje sv. Augustýn, když vykládá slova proroka: „*Střež duši mou, neboť svatý jsem.*“ (Ž 85,2) „*Osměl se, tělo Kristovo, osměl se i ty, člověče, volej z končin země a řekni se svou hlavou a pod svou hlavou: svatý jsem, neboť jsem přijal milost svatosti, milost křtu a odpuštění hříchů.*“ A kousek dále říká: „*Jestliže všichni křesťané, tedy věřící pokřtěni v Kristu, jej skutečně oblékli, jak to říká apoštol: 'Vy všichni, kteří jste v Krista pokřtěni, v Krista jste se oblékli.' jestliže jsou tedy učiněni údy jeho těla a řeknou, že nejsou svatí, křivdí tím své hlavě, protože její údy jsou svaté.*“ (Na žalm 85.2)

III. Kromě toho jedině církev má novozákonní řád oběti a rozdává spasitelné svátosti, skrze něž Bůh způsobuje skutečnou svatost, jako skrze účinné nástroje. Proto, kdokoliv je skutečně svatý, nemůže být vně této církve. Z toho je tedy zřejmé, že církev je skutečně svatá, a to proto, že je tělem Krista, od něhož se posvěcuje a jehož krví se očišťuje.

Otázka 14

Z jaké příčiny je Kristova církev katolická neboli obecná?

Třetí vlastností církve je, že se nazývá katolickou, to znamená obecnou. Toto označení jí vpravdě náleží, protože, jak říká sv. Augustýn: „*Od východu slunce až na západ se rozprostírá a skvěje jednou vírou.*“ (Serm. 242) Církev není omezena hranicemi jen jednoho království nebo jedním rodem lidského pokolení, jak je tomu u pospolitostí lidských nebo u sborů kacířských. Ona zahrnuje v lůno své lásky všechny lidi: ať divochy či Skythy, ať otroky nebo svobodné, muže i ženy.³⁷ Proto je psáno: „*Vykoupil jsi nás Bohu svou krví z každého pokolení a jazyka, lidu i národa a učinil jsi nás královstvím našeho Boha.*“ (Zj 5,9-10) Také David o církvi píše: „*Požádej mne, a dám ti do dědictví národy, a ve vladařství tvé končiny země.*“ (Ž 2,8) A také: „*Vzpomenu Rahab a Babylón, kteří mne znají.*“ a: „*Ten i onen jest v něm.*“³⁸ (Ž 86,4-5) Kromě toho, všichni věřící vyznávající pravou víru od Adama až po dnešní den, i ti kteří ještě přijdou,

³⁷ Kdo však přijal náboženský relativizmus a tvrdí, že muslim bude spasený, když bude dobrým muslimem, hinduista, když bude dobrým hinduistou atd., ten nevěří, že církev je skutečně pro všechny a proto v této všeobecné, katolické církvi ani sám není.

³⁸ Pravá katolická církev je skutečně známá po celém světě, kde je to jen technicky možné, protože právě svým vyznáním, že každý do ní musí vstoupit, aby mohl být spasen, vyvolává jedinečný zájem jedněch a odpor druhých. Je stejně jako její hlava, Kristus skalou pohoršení a kamenem, o nějž se klopýtá.

dokud bude svět stát, patří k této církvi. Ona je zbudována „na základě apoštolů a proroků“, (Ef 2,20) kteří jsou všichni postaveni a založeni na „Kristu, úhelném kameni, který dvojí učinil jedním a těm, kteří byli daleko, i těm kteří byli blízko, zvěstoval pokoj“. (Ef 2,14a17a20) A obecnou se církev nazývá také z toho důvodu, že všichni, kdo chtějí dosáhnout věčné spásy, mají se jí držet a chytat, stejně jako ti, kteří „nechtějící zahynout v potopě, vstoupili do archy.“ Ať je tedy hlásáno, že toto je nejjistějším pravidlem, kterým se pravá církev od nepravé rozezná.

Otázka 15

Proč se Kristova církev nazývá i apoštolskou?

Ale pravost církve poznáváme také z původu, který má zjevená milost od Apoštolů. Její učení je pravda, ale ne nová ani ne teprve nyní vzešlá, nýbrž už dávno Apoštoly vyložená a rozšířená po celém okruhu zemském. Proto nemůže nikdo pochybovat o tom, jak jsou bohapusté hlasy kacířů od víry pravé církve vzdáleny.³⁹ Vždyť odporují učení církve, které bylo, podle té víry, hlásáno Apoštoly. Proto Otcové vedeni Božským vnuknutím přidali do vyznání víry slovo „apoštolskou“, aby všichni poznali, která církev je katolická. Duch svatý, jenž svatou církev spravuje, řídí ji právě apoštolskými služebníky. On byl totiž nejprve seslán Apoštolům a potom, z nekonečné dobrotivosti Boží, zůstal v církvi navždycky.

Otázka 16

V učení víry a mravů se církev nemůže pomýlit.

Tato jedna církev nemůže ve vykládání učení víry a mravů zbloudit, protože ji řídí Duch svatý. A stejně tak, všechny jiné sbory, které si označení církve

³⁹ Nový pohled na pohanská náboženství, který v církvi oficiálně prosadil Jan Pavel II. a jeho beatifikací a kanonizací ho potvrdili Benedikt XVI. a František Bergoglio je v naprostém rozporu s učením Apoštolů. Nejen kritici tohoto odpadlického synkretismu, ale i příznivci tohoto nového směru, ho označují za radikální změnu a zlom v učení církve. Pravá církev však své učení nikdy nemění, protože učí to, co učili Apoštolové, že totiž v nikom jiném není spásy, jediné v Ježíši Kristu a že, co pohané obětují, obětují démonům.

neprávem osobují, nutně přebývají v nejzáhubějších bludech co do učení i mravů, protože jsou vedeni duchem ďáblovým.⁴⁰

Otázka 17

Jaké jsou hlavní předobrazy Kristovy církve ve Starém zákoně?

I. Obrazy Starého zákona v sobě mají velikou sílu k povzbuzení mysli věřících, aby se rozpomínali na věci nejkrásnější. Proto je také Apoštolové často užívali. A tak ani duchovní pastýři nebudou tuto stránku učení opomíjet, neboť v sobě obsahuje mnoho užitečného. Z těchto předobrazů má přeušlechtilý význam „archa Noemova“, která „byla vystavěna na rozkaz Boží“ (Gen 6,14; 1Petr 3,20-21), aby nezůstával žádný prostor pochybnostem, že znázorňuje právě církev založenou Bohem tak, že všichni, kdo do ní křtem vstoupí, mají jistou záchranu od všeho nebezpečí věčné smrti. Kdo jsou ale mimo ni, zahynou ve svých nepravostech, jako se to stalo těm, kteří nebyli vzati do archy.

II. Dalším obrazem je ono veliké město Jeruzalém: Pod jeho jménem písmo svatá často naznačují právě svatou církev. (Zj 21,2) Jen v tomto městě bylo dovoleno přinášet oběti Bohu. To proto, že pravá pocta a pravá oběť, která by se mohla Bohu v nějaké míře líbit, se nachází jedině v církvi Boží, a nikde jinde mimo ni.⁴¹

Otázka 1

Jakým způsobem patří víra v církev Kristovu mezi články víry?

Také to je třeba na konci o církvi vyložit, proč je to, že věříme v církev svatou, zařazeno mezi články víry. To, že je na zemi církev, tedy shromáždění lidí, kteří se oddali a zasvětili Kristu Pánu, poznává přeci každý svým rozumem a smysly. Jak se tedy zdá, není k tomu zapotřebí víry, aby to člověk pochopil, protože ani Židé ani Turci o tom nepochybují. Ale těm tajemstvím v církvi svaté obsaženým, která jsme již částečně vyložili a která ještě vyložíme při svátosti kněžství, může porozumět jedině mysl osvícená vírou a nestačí k tomu prosté přesvědčení

⁴⁰ To dnes platí o církevní struktuře sjednocené s Vatikánem. Upadli nejen do bludů, ale i do neslýchaného morálního úpadku. Mezi jejich duchovními se jako zhoubný mor šíří sodomie.

⁴¹ Proto má v posledních dnech před vystoupením antikrista dojít, jak k velké apostazi, (2Sol 2,2-3) tak k odnětí ustavičné oběti (Dan 8,11). Obojí vzájemně úzce souvisí.

jakýmikoliv důvody. Tedy i tento článek, neméně než ostatní, přesahuje schopnost a sílu našeho rozumu. Proto vším právem vyznáváme, že původ církve, její služby a důstojnosti, nepoznáváme lidským rozumem, ale spatřujeme je očima víry.

Otázka 19

O kterých, kolikerych a jak velkých věcech máme věřit, že jsou v církvi obsaženy?

Tato církev nevzešla od lidí, ale jejím původcem je sám nesmrtelný Bůh. On ji založil na nejpevnější skále, podle svědectví proroka: „*Sám nejvyšší založil ji.*“ (Ž 86,5) Proto se také jmenuje Božím dědictvím a lidem Božím. A moc, kterou přijala, není lidská, ale je udělena Boží milostí. A protože této moci nelze nabýt přirozenými silami, poznáváme pouze vírou, že jsou v církvi klíče od nebeského království, že je jí dána moc odpouštět hříchy, vyobcovat a posvěcovat pravé tělo Kristovo, a také to, že její členové, kteří v ní přebývají, „*nemají zde trvalého místa, ale hledají budoucí.*“ (Žid 13,14) Je tedy nevyhnutelně třeba věřit, že je jedna svatá katolická církev.

Otázka 20

V církvech nemáme věřit tak jako v Boha.

V tři osoby Trojice, Otce, Syna i Ducha svatého věříme tak, že svou víru skládáme do nich. Proto pozměňujeme způsob vyjadřování a nevyznáváme, že věříme „v“ svatou církev, ale svatou církvech. I tímto rozdílným způsobem vyjadřování má být Bůh tvůrce všeho rozeznáván od věcí stvořených a my máme za všechna ta přešlechtilá dobrodiní, kterými je církev naplněna, vzdávat dobrotivosti Boží povinný dík.

Otázka 21

Společenství svatých.

O závěru tohoto článku, který zní: „Společenství svatých“.

Když sv. Jan evangelista psal věřícím o Božích tajemstvích, uvedl takovýto důvod, proč je o tom poučuje: „*Co jsme viděli a slyšeli, zvěstujeme vám, abyste i vy měli společenství s námi, a naše společenství je s Otcem a s jeho Synem Ježíšem Kristem.*“ (1J 1,3) Toto společenství se zakládá na obcování svatých, o němž je řeč v tomto článku. Kéž by však při jeho výkladu církevní správcové následovali horlivost sv. Pavla a ostatních Apoštolů! Neboť toto učení není jenom vysvětlením předešlé pravdy a předložením přehojných užitků, jež z ní plynou, nýbrž také vysvětluje účel poznání všech tajemství obsažených ve Vyznání víry. Všechny tyto pravdy se mají probírat a poznávat proto, abychom byli připuštěni do té tak vznešené a blažené společnosti svatých a co nejstáleji v ní vytrvali. „*A s radostí děkovali Bohu Otci, který nás učinil hodnými účasti na dědictví svatých ve světle.*“ (Kol 1,12)

Otázka 22

Výklad této části a v čem záleží společenství svatých.

Nejprve se tedy má věřícím vysvětlit, že tento článek, jako i další, navazuje na předcházející o jedné svaté katolické církvi. Jednota Ducha, kterým se církev řídí, působí, že všechno, co je jí dáno, je společné. Ovoce všech svátostí se vztahuje na všechny věřící. Svátostmi se věřící spojují a sjednocují s Kristem jakoby svatými provazy. Ze všeho nejvíce se to děje křtem, kterým vcházíme do církve jako branou. A že společenstvím svatých se má rozumět společenství ve svátostech, naznačují Otcové ve Vyznání slovy: „*Vyznávám jeden křest.*“ Po křtu pak následuje Svátost oltářní a po ní ostatní svátosti. Moc spojovat nás s Bohem a činit nás účastnými v Bohu, jehož milost přijímáme, je společná všem svátostem; ale Svátosti oltářní je to vlastnější, neboť ona toto společenství způsobuje.

Otázka 23

V církvi je také účast na zásluhách.

Ale ještě jiné společenství v církvi máme mít na mysli. Cokoliv jeden svatě a zbožně vykoná, na tom mají účast všichni; a aby to všem prospívalo, způsobuje ta *láska, která nehledá, co je její*. (1Kor 13,5) To dotvrzuje i svědectví sv. Ambrože, který při výkladu slov 118. Žalmu: „*Společníkem jsem každému, kdo se tě Bojí.*“ (v. 63), říká: „*Jako o každém údu říkáme, že je součástí celého těla, tak jsou spolu spojeni všichni, kdo se bojí Boha.*“ (na žalm 118. řeč. 8) Proto nám také Kristus přikázal, abychom prosili o „*chléb náš*“ a ne „*chléb můj*“; což znamená, že máme pečovat nejen o sebe, ale i potřeby a spásu všech lidí. Toto vzájemné společenství dobrých se často v Písmu svatém vysvětluje velmi přiléhavým přirovnáním k údům lidského těla. (1Kor 12,12) Neboť v těle je mnoho údů, ale i když je jich mnoho, přeci spolu činí jedno tělo, v němž má každý své vlastní poslání odlišné od jiných. A nemají všechny stejnou důstojnost, ani nevykonávají všechny stejné a stejně užitečné a krásné práce a žádný z nich nemá na zřeteli svůj vlastní prospěch, ale hledí na prospěch a potřeby celého těla. Navíc jsou tak uspořádány a vzájemně spojeny, že když se jednoho dotkne nějaká bolest, pro přirozenou propojenost a soucítění, trpí hned i všechny ostatní. A když se jednomu daří dobře, všechny společně se cítí dobře. Takovéto spojení můžeme vidět i v církvi. Jsou v ní různé údy, totiž různé národy, Židé i pohané, svobodní i služební, chudí i bohatí. Když jsou však posvěceni křtem, stávají se všichni s Kristem jedním tělem, v němž je On hlavou. V církvi je také každému určeno jeho zvláštní dílo a místo. Jedni jsou apoštoly, jiní učiteli, ale všichni jsou ustanoveni pro obecné blaho. Povoláním jedněch je být představenými a učit a jiných zase být podřízenými a poslouchat.

Otázka 24

Bezbožní v církvi nemají účast na duchovních statcích (dobrech).

Ale užitek z těchto velikých a mnohých milostí a Božích darů mají ti, kteří vedou křesťanský život v lásce a jsou spravedliví a Bohu milí. Mrtvé údy, tedy lidé ponoření do nepravostí a odcizení milosti Boží, nejsou sice o tato dobrodiní oloupeni tak, že by přestali být údy tohoto těla, ale protože jsou mrtví, nemají

duchovní užitek, kterého se dostává spravedlivým a zbožným. Protože však ještě jsou v církvi, od ostatních, kteří jsou duchovně živi, se jim přece dostává pomoci k dosažení ztracené milosti a života. A mají také účast na těch dobrech, kterých jsou beze vší pochybnosti zbaveni ti, kdo jsou už docela odloučeni od církve.

Otázka 25

Milosti dané k společnému prospěchu i jiné Boží dary jsou společné celé církvi.

Ale společné nejsou pouze ty dary, které člověka činí spravedlivým a bohumilým, ale také milosti dané k obecnému prospěchu (*gratiae gratis datae*), mezi něž patří: poznání, proroctví, dar jazyků a zázraků a podobné dary, které jsou někdy udělovány i lidem bezbožným, ne pro jejich vlastní užitek, nýbrž k obecnému prospěchu, k budování církve. Tak dar uzdravování není pro toho, jenž je jím obdařen, ale k uzdravení nemocného.

Ostatně, opravdový křesťan nemá nic vlastního, o čem by se neměl domnívat, že je to zároveň společné se všemi. Proto máme být vždy ochotně připraveni ulehčovat bídu potřebných a nuzných. *Neboť když někdo má dostatek a vidí svého bratra v nedostatku a nepřispěje mu na pomoc, ten dokazuje, že v něm není láska Boží.* (1J 3,17)

Když se tak věci mají, je zřejmé, že ti, kdo zůstávají v tomto svatém společenství, jsou účastni velikého štěstí a vpravdě mohou zvolat: „*Jak milé jsou tvé příbytky, Hospodine zástupů! Touží, ba umdlévá má duše po síních Hospodinových.*“ a „*Blahoslavení jsou, kdo přebývají, v tvém domě, Hospodine!*“ (Ž 83,2a3a5)

Hlava XI.

O desátém článku víry.

Odpuštění hříchů.

Otázka 1

Proč musíme věřit, že v církvi je odpuštění hříchů?

I. Nikdo, komu je známo, že článek o odpuštění hříchů, je článkem víry, nebude pochybovat, že tajemství v něm obsažené, není jen jakési Božské tajemství, ale že je to tajemství nanejvýš potřebné k dosažení spasení. Už dříve bylo dokázáno, že bez pevné víry ve vše, co se v Apoštolském vyznání k víře předkládá, nikdo nenajde přístup ke křesťanské zbožnosti. Kdyby se však zdálo potřebné potvrdit ještě dalším svědectvím, to co musí být samo o sobě zřejmé, stačí uvést, co o tom pověděl náš Spasitel krátce před svým nanebevstoupením. Když otevíral učedníkům mysle, aby porozuměli písmům: „*Řekl jim: 'Tak je psáno: Kristus bude trpět a třetího dne vstane z mrtvých; v jeho jménu se bude zvěstovat pokání na odpuštění hříchů všem národům, počínajíc Jeruzalémem.'*“ (Lk 24,46) Ať tato slova duchovní pastýři bedlivě zváží. Oni totiž mají věřícím přednášet všechno, co se týká náboženství, a proto jim sám Pán ukládá za velikou povinnost vysvětlovat tento článek se zvláštní pílí.

II. Úkolem duchovního pastýře bude učit, že v církvi katolické se nachází jednak odpuštění hříchů. Vždyť o církvi Izajáš předpověděl: „*Od lidu, který v ní bydlí, bude odňata nepravost*“ (Iz 23,24) Ale také se v ní nachází moc hříchů odpouštět; a my musíme věřit, že když tuto moc kněží užívají řádně a podle pravidel daných Kristem Pánem, tehdy jsou hříchů vpravdě odpouštěny a promíjeny.

Otázka 2

Jakým způsobem se v církvi odpouštějí hříchů?

Jakmile jsme obmyti na křtu svatém, vyznávající při tom víru, dostává se nám tohoto odpuštění, a to v takové hojnosti, že v nás nezůstává ani žádná vina, kterou by ještě bylo zapotřebí smazat, - buď proto, že na nás byla uvalena

prvotním hříchem, anebo proto, že jsme svou vlastní vůlí něco opomenuli nebo spáchali – ani nezůstává žádný trest, který bychom ještě měli podstoupit. Milostí křtu nikdo ale nebývá zproštěn veškeré křehkosti své přirozenosti; nýbrž každý je povinen vést boj proti hnutím své žádostivosti, jež nás nepřestává ponoukat k hříchu. Proto nenalezneme nikoho, kdo by tak silně odolával pokušením a tak bedlivě dbal o své spasení, aby se vždy mohl vyvarovat každého poklesku. Je zde tedy nezbytná potřeba, aby byla v církvi moc odpouštět hříchy, ještě jiným způsobem, než na křtu svatém. Proto jsou církvi odevzdány klíče od nebeského království, skrze něž může prominout hříchy každému kajícímu, i kdyby hřešil až do posledního dne svého života. Nejjasnější svědectví o té věci nalézáme v Písmu svatém. Neboť u sv. Matouše říká Pán Petrovi: „*Tobě dám klíče království nebeského, a cokoli svážeš na zemi, bude svázáno i na nebi, a cokoli rozvážeš na zemi, bude rozvázáno i na nebi.*“ (Mt 16,19) A na jiném místě říká Apoštolům: „*Cokoli svázete na zemi, svázáno bude i na nebi; a co rozvážete na zemi, bude rozvázáno i na nebi.*“ (Mt 18,18) Nadto svědčí sv. Jan, že Pán dechnuv na Apoštoly, jim řekl: „*Přijměte Ducha svatého, kterým odpustíte hříchy, odpouštějí se jim, a kterým zadržíte, jsou zadrženy.*“ (J 20,22)

Otázka 3

Moc odpouštět hříchy není omezena na žádné určité hříchy ani na nějaký čas.

Nikdo se však nedomnívej, že by tato moc byla omezena nějakými druhy hříchů; neboť se nedá ani spáchat ani pomyslet žádná tak ohavná nepravost, kterou by církev svatá neměla moc odpustit. Ani není nikdo tak bezbožný a natolik propadlý hříchům, jemuž by se nesměla činit nějaká naděje na odpuštění, pokud bude ze svých provinění činit opravdové pokání.⁴² Tato moc není omezena ani tím, že by se jí smělo užívat jen v nějakém ustanoveném čase, nýbrž v kteroukoliv hodinu by se chtěl hříšník obrátit ke zdraví [spáse], nikdy nemá být odmítnut. Tak tomu učí náš Spasitel. Když se ho kníže Apoštolů ptal, kolikrát se má odpustit viníkům, zdali sedmkrát, odpověděl: „*Ne sedmkrát, ale sedmdesátkrát sedmkrát.*“ (Mt 18,22)

⁴² Dnešní odpadlíčí katolíci diskutují o možnosti dovolit sv. přijímání lidem žijícím v neplatných „manželstvích“ nebo dokonce v sodomských svazcích, tím ale popírají tuto základní pravdu, že bez opravdového pokání, tedy odvrácení se od hříchu a obrácení se k Pánu Ježíši Kristu, není odpuštění hříchů možné.

Otázka 4

Moc odpouštět hříchy není dána všem křesťanům.

Když ale hledíme na rozdavače této Božské moci, shledáváme, že nemá veliký rozsah. Neboť Pán Ježíš nedal plnomoc v tak svatém úkolu všem, ale jen biskupům a kněžím. Totéž máme usuzovat o způsobu vykonávání této moci. Jedině ve svátostech, a to tehdy, když se zachovává jejich řád, může církev hříchy odpouštět. Jinak nemá církev žádné právo rozhřešovat od hříchů. Z toho plyne, že kněží i svátosti jsou nástroje, kterými v nás Kristus Pán působí odpuštění hříchů a spravedlnost, neboť jen On je udělovatel a původce spasení.

Otázka 5

Jak vznešená je tato rozhřešovací moc udělená církvi?

Duchovní pastýř se má vynasnažit vysvětlit věřícím vznešenost a velikost této milosti, aby lépe poznali tento nebeský dar, který je dán církvi ze zvláštního milosrdenství Božího k nám, a aby přistupovali k jeho užívání a přijímání s vroucnější nábožností a horlivostí. Toho nejlépe dosáhne, když bedlivě vyloží, kdo má moc odpouštět hříchy a činit lidi z bezbožných spravedlivými. Je bezpochyby zřejmé, že se to děje nekonečnou a nevystihnutelnou mocí Boží, o níž věříme, že jí bylo zapotřebí ke stvoření světa a k vzkříšení mrtvých. Podle výroku sv. Augustina, musíme za větší skutek považovat učinit někoho z bezbožného zbožným, než stvořit nebe a zemi z ničeho. (Trakt. na Jan 72.) Tím více je třeba přičítat odpuštění hříchů nekonečné Boží moci.

Otázka 6

Nikdo kromě samého Boha neodpouští hříchy z vlastní moci.

Uznáváme za zcela pravdivé výroky starých Otců, kteří vyznávají, že jedině Bůh promíjí lidem hříchy a že se tento tolik divuplný účinek nesmí připisovat žádnému jinému původci, pouze svrchované dobrotivosti a moci Boží. „*Já jsem*“ praví Hospodin skrze Proroka, „*já jsem ten, jenž zahlazují nepravosti tvé.*“ (Iz 43,25) Zdá se, že při odpouštění hříchu se uplatňuje tentýž princip jako při

peněžitých dlužích. Dluh nemůže být odpuštěn nikým jiným než věřitelem, jemuž je dlužník zavázán. Svými hříchy jsme se stali dlužníky samotného Boha. Vždyť se každodenně modlíme: „*odpusť nám naše viny*“ (Mt 6,12) Proto nám nikdo jiný než Bůh nemůže naše viny odpustit.

Otázka 7

Před Kristem nebyla žádnému člověku propůjčena moc odpouštět hříchy.

Tento podivuhodný a Božský úřad nebyl udělen žádné stvořené bytosti, předtím než se Bůh stal člověkem. První ze všech přijal tuto moc z rukou svého nebeského otce Kristus náš Spasitel, jenž je člověkem a zároveň pravým Bohem. On řekl Farizeům: „*Abyste však věděli, že Syn člověka má moc na zemi odpouštět hříchy – řekne ochrnutému – Vstaň, vezmi své lože a jdi domů.*“ (Mt 9,6) Kristus se stal člověkem právě proto, aby lidem zjednal toto odpuštění. Proto také, dříve než vystoupil na nebesa, aby tam věčně seděl na pravici Boží, zanechal tuto moc v církvi biskupům a kněžím. Ačkoliv, jak jsme již řekli: Kristus odpouští hříchy svou vlastní mocí, ostatní pak jako jeho služebníci. Protože je tedy odpuštění hříchů působeno nekonečnou mocí Boží, zasluhuje největšího obdivu a pozornosti. Je to nejvzácnější dar udělený církvi Kristem Pánem.

Otázka 8

Jakou mocí docházejí lidé odpuštění svých hříchů?

Ale také způsob, jímž nejdobrotivější Bůh Otec, ustanovil zahladit hříchy světa, povzbudí mysl věřících, aby uvažovali nad velikostí tohoto dobrodiní. Vždyť naše nepravosti milostivě smazal krví svého jednorozeného Syna. On dobrovolně trpěl trest, který jsme za své hříchy zasloužili my. On spravedlivý, byl odsouzen za nespravedlivé, nevinný podstoupil nejtrpčí smrt za viníky. Máme v mysli rozvažovat: „*že, ne porušitelnými věcmi, zlatem nebo stříbrem, jsme vykoupeni, nýbrž drahou krví Krista, jakožto nevinného a neposkvrněného beránka.*“ (1Petr 1,18) Tak se snadno přesvědčíme, že nám nemohlo být dáno nic spasitelnějšího nad tuto moc odpuštění hříchů, v níž se ukazuje nevyslovitelná

Boží prozřetelnost a jeho neskonalá láska k nám. Z takového rozvažování nemůže všem plynout nic jiného než přehojný užitek.

Otázka 9

Z čeho nejvíc poznáme velikost dobrodiní moci klíčů?

I. Kdo urazil Boha nějakým smrtelným hříchem, ten ihned ztrácí veškeré zásluhy, které získal ze smrti a kříže Kristova a naprosto si zamezuje přístup do ráje, který mu Spasitel otevřel svým utrpením, když mu byl již předtím uzavřen. Když nám toto tane na mysli, pomyslení na lidskou bídu a křehkost nás musí naplnit velikou úzkostí.

II. Potom však obrátíme mysl k té předivné moci, která je církvi od Boha propůjčena a posilněni pravdou tohoto článku, věříme, že každému je dána příležitost s Boží pomocí se navrátit do předchozího stavu své důstojnosti. Nad tím nelze než plesat s největší radostí a veselím a vzdávat Bohu nekonečné díky. Když jsme stíženi nějakou těžkou nemocí, bývají nám léky připravené lékařským uměním a péčí milé a příjemné. Čím milejší a dražší musí nám být prostředky, které nám Boží moudrost připravila k vyléčení duší, ba k obnovení života. A co více: Bůh nám nepřináší pochybnou naději na spásu, jako ony léky, jichž se užívá k tělesnému uzdravení, ale největší jistotu spásy těm, kdo touží po duchovním uzdravení.

Otázka 10

Proč a jak mají věřící užívat prostředků udělených církvi v moci klíčů?

I. Bude tedy třeba věřící napomínat, aby se ten výborný dar, jehož důstojnost a vznešenost poznali, snažili užívat k svému prospěchu. Neboť když někdo neužívá věc, která je užitečná, těžko si o něm nemyslet, že jí pohrdá.⁴³ Pán přeci odevzdal církvi tuto moc odpouštět hříchy, proto, aby tohoto spasitelného prostředku

⁴³ To je také třeba si myslet o těch, kteří s obdivuhodnou horlivostí obhajují platnost svátostí vysluhovaných knězem ve stavu těžkého hříchu a zapomínají, že takový sám sobě jí a pije odsouzení a druhé otravuje svou bezbožností a pohoršuje a svádí, tak že hrozí, že i oni ztratí Boží milost a dojde k tomu, že takové bezbožné vysluhování a přijímání svátostí způsobí namísto užitku nekonečnou škodu.

všichni užívali.⁴⁴ Nikdo nemůže být očištěn od hříchů bez křtu. Každý kdo smrtelnými hřichy ztratil milost křtu, a chce ji zas nabýt, musí se utéct k druhému způsobu očišťování, totiž k svátosti pokání.

II. Na tomto místě je také zapotřebí věřící napomenout, aby se nestávali náchylnějšími k hřešení a váhavějšími k obrácení, tím, že jim bylo poukázáno na tak velikou příležitost k odpuštění hříchů, o níž jsme také vyhlásili, že se neomezuje žádným časem. Neboť jednak by byli nehodni mít účast na Božím milosrdenství, pokud by se shledalo, že činí zjevnou křivdu a potupu proti tomuto Božskému zřízení. Za druhé je třeba se velice obávat, aby nebyli předčasně zachvázeni smrtí, neboť pak by nadarmo vyznávali víru v odpuštění hříchů, které by svou váhavostí a odkládáním právem ztratili.

Hlava XII.

O jedenáctém článku víry:

„Vzkříšení těla“.

Otázka 1

Jak mnoho záleží na poznání tohoto článku.

Tento článek víry má v sobě velikou moc k utvrzení pravdy naší víry. Nejvíc to vysvítá ze skutečnosti, že v písmech svatých je nejen předložen k víře, ale také podložen mnohými důvody. U jiných článků tomu tak v takové míře není, z čehož lze poznat, že na této pravdě spočívá naděje našeho spasení jako na nejpevnějším základu. Soudí tak i Apoštol: „*Není-li vzkříšení z mrtvých, potom ani Kristus z mrtvých nevstal. A nevstal-li Kristus z mrtvých, marné je naše kázání a marná je i vaše víra.*“ (1Kor 15,13-14) Na vysvětlení tohoto článku, musí tedy duchovní pastýř vynaložit úsilí odpovídající horlivosti mnohých bezbožníků, kteří se jej snažili vyvrátit. Z tohoto poznání plynou totiž věřícím veliká a vzácná dobra, jak si to brzy ukážeme.

⁴⁴ Tedy, aby ho užívali k odpuštění hřichu a k věčné spáse, a ne k budování světské moci.

Otázka 2

Proč zde Apoštolové zmrtvýchvstání lidí nazvali „vzkříšením těla“?

Především je třeba si všimnout, že se v tomto článku vzkříšení lidí nazývá vzkříšením těla, což má své důvody. Apoštolové nás tím chtěli poučit, že duše je nesmrtelná, což se zde nutně předpokládá. Ať se tedy nikdo nedomnívá, že by snad s tělem zhynula i duše, a že by oboje znovu přišlo k životu.⁴⁵ Na mnoha místech Písma svatého se jasně mluví o nesmrtelnosti duše. Proto je v tomto článku zmiňováno jen vzkříšení těla. Tělo sice na mnoha místech Písma svatého znamená celého člověka. Tak Izajáš říká: „*Každé tělo je jako tráva.*“ (Iz 40,6) anebo sv. Jan: „*Slovo se stalo tělem.*“ (J 1,14) Na tomto místě se ale mluví o těle samotném. Máme z toho poznat, že ze dvou částí, z nichž se skládá člověk – z těla a duše – jen jedna, totiž tělo, podléhá rozkladu a rozpadá se na prach země, z něhož je vzato. Duše zůstává nezničená. Proto se ani nedá mluvit o vzkříšení duše, protože nemůže být vzkříšeno něco, co nezemřelo. Tělo je zde zmíněno také proto, aby bylo vyvráceno kacířství Himenájovo a Filétovo, které se objevilo v době sv. Pavla. (2Tim 2,17) Ti tvrdili, že to, co se v Písmu svatém říká o vzkříšení, nemáme vztahovat na vzkříšení těla, ale na vzkříšení duchovní, při němž povstáváme ze smrti hříchů k spravedlivému životu. Těmito slovy se ten blud jasně vyvrací a potvrzuje se pravé vzkříšení těla.

Otázka 3

Na kterých hlavních důvodech stavíme učení o skutečném vzkříšení těla?

Potom ať duchovní pastýř hledí objasnit tuto pravdu příklady ze Starého a Nového zákona i ze všech církevních dějin. Již ve Starém zákoně byli někteří vzkříšení z mrtvých Eliášem a Elizeem, další potom svatými Apoštolý a jinými svatými, kromě těch mrtvých, jež zpět k životu povolal Kristus Pán. Tato mnohá vzkříšení potvrzují pravdu tohoto článku. Jako o všech těchto lidech věříme, že byli vzkříšení, podobně je třeba také věřit, že i my všichni budeme jednou znovu povoláni k životu.⁴⁶ Hlavní užitek, který z těchto zázraků máme čerpat je, abychom pevně věřili ve vzkříšení těla. Kromě toho se duchovním pastýřům

⁴⁵ Jak to dnes tvrdí např. jehovisté.

⁴⁶ Tato argumentace usvědčuje z bludu biblisty, kteří v duchu HKT tvrdí, že nemusíme trvat na historicitě všech zázraků zaznamenaných Písmem, a že stačí, když formálně uznáváme, že jde o inspirovaný text, bez nároku na jeho plnou pravdivost.

naskytne i mnoho dalších svědectví, budou-li se jen trochu zaobírat Písmem svatým. Jasně mluví o vzkříšení Job: „*Znovu budu oblečen do své kůže a uzřím Boha ve svém těle.*“ (Job 19,26) U Daniela se říká: „*Z těch, kteří spí v prachu země, jedni procitnou k životu věčnému, druzí k ustavičnému pohanění.*“ (Dan 12,2) Z Nového zákona sem patří to, co zaznamenal sv. Matouš z rozmluvy Spasitele se Saduceji (Mt 22,23n) a to, co evangelisté vyprávějí o posledním soudu (Mt 25,31n; Mk 12,18n; Lk 20,38). Také se na tuto pravdu vztahuje, co Apoštol jasně vykládá Korint'ánům (1Kor 15,12) a Soluňanům (1Sol 4,13).

Otázka 4

Kterými přirovnáními je potvrzena tato pravda.

A protože nás víra [o pravdě vzkříšení] co nejvíce ujišťuje, bude velmi užitečné pomocí příkladů a argumentů ukázat, že to co nám víra k věření předkládá, neodporuje přirozenosti ani rozumu. Na otázku, jak mrtví vstanou, odpověděl Apoštol takto: „*Ty nemoudrý, to co ty rozséváš, nebývá obživeno, aniž by to nejprve nezemřelo. A to co rozséváš, nerozséváš tělo takové, jaké bude, ale jen holé zrno, pšeničné nebo jakékoliv jiné. A Bůh mu potom dává takové tělo, jaké chce.*“ A o něco dále říká: „*Rosévá se tělo v porušení, vstane v neporušení.*“ (1Kor 15,36a42) K tomuto přirovnání můžeme přidat i jiná, jak to činí i sv. Řehoř: „*Světlo slunce každodenně mizí, jako by umíralo našim očím a opět se vrací, jako by bylo vzkříšeno. Také stromy ztrácejí živou zeleň a zase se oživují jako by vstávaly z mrtvých. A semena práchnivějí a hynou, ale potom vyklíčí a vzcházejí.*“ (Moral. lib. 14. c 55)

Otázka 5

Argumenty dokazující pravdu vzkříšení.

K potvrzení této pravdy stačí důkazy, které uvádějí církevní spisovatelé. Prvním je toto: Protože jsou duše nesmrtelné a jsou částí člověka, lnou přirozeně ke spojení s tělem. Z toho musíme usuzovat, že by to bylo proti přirozenosti, kdyby měli zůstat odděleny od těla navěky. To co odporuje přirozenosti a činí jí násilí, nemůže být trvalé. Proto se zdá být náležité, že se duše opět spojí s tělem. Z toho

vyplývá, že nastane vzkříšení těla. Tohoto způsobu dokazování použil i sám Spasitel, když se hádal se saduceji. Vyvozoval totiž zmrtvýchvstání z nesmrtelnosti duše. (Lk 20,38; Mt 22,31) Druhým důvodem je nejvyšší Boží spravedlnost: Bůh zlé trestá a dobré odměňuje. Velmi mnozí z těch zlých ale umírají dříve, než si uložené tresty odbudou, a také velká část dobrých odchází z tohoto světa, aniž by zakusili odměny za své ctnosti. Je tedy třeba, aby se duše znovu spojily s těly, aby tak i těla, která lidé ve všem svém jednání užívali jako společníky, obdržela spolu s duší trest anebo odměnu za nepravosti nebo dobré skutky. Tento důkaz rozebral velmi důkladně sv. Jan Zlatoústý ve své první homilii k antiochijskému lidu. (Hom. 1.) Proto také Apoštol, když mluví o vzkříšení, tvrdí: *„Jestliže máme v Kristu naději jen pro tento život, jsme nejbídňější ze všech lidí.“* (1Kor 15,19) Tato slova nelze ale vztahovat na bídnot samotné duše, protože ta je nesmrtelná a mohla by v budoucím životě požívat věčnou blaženost, i kdyby tělo z mrtvých nevstalo. Třeba zde tedy myslet na celého člověka. Kdyby totiž tělo nedostalo za své práce zaslouženou odměnu, byli by ti, kteří v tomto životě vytrpěli tolik soužení a utrpení jako Apoštolové, skutečně nejbídňějšími ze všech lidí. To samé Apoštol vysvětluje mnohem jasněji Soluňanům: *„Chlubíme se vámi v církvích Božích pro vaši trpělivost a víru ve všech vašich protiventstvích a souženích, která snášíte na důkaz spravedlivého Božího soudu, abyste byli uznáni za hodné Božího království. U Boha je totiž spravedlivé odplatit soužením těm, kteří vás sužují a vám, kteří jste soužení odplatit odpočinutím spolu s námi, až se z nebe zjeví Pán Ježíš s anděly své moci. On v plameni ohně uvede pomstu na ty, kteří neznají Boha a neposlouchají evangelium našeho Pána Ježíše Krista.“* (2Sol 1,4-8)

K tomu pak dodej, že dokud zůstává duše oddělena od těla, nemohou lidé dosáhnout úplné blaženosti dovršené všemi radostmi. Jako totiž každá část, která je oddělena od celku, je nedokonalá, tak je tomu i s duší, která není spojena s tělem. Z toho tedy vyplývá, že aby duši nescházelo nic ze svrchované blaženosti, je vzkříšení těla nezbytně potřebné. Těmito i jinými podobnými důvody může duchovní pastýř vyložit tento článek věřícím.

Otázka 6

Tedy nebude ani jeden člověk, který by neměl účast na smrti a zmrtvýchvstání.

I. Kromě toho bude vhodné zde podle učení sv. Pavla důkladně vysvětlit, kdo bude k životu vzkříšen. Apoštol píše Korint'ánům: „*Jako v Adamovi všichni umírají, tak v Kristu budou všichni obživeni*“ (1Kor 15,22) Tedy všichni, bez jakéhokoliv rozdílu mezi dobrými a zlými, vstanou z mrtvých. Ale nebudou všichni v tom samém postavení, nýbrž: „*půjdou ti, kteří činili dobré na vzkříšení života, kteří pak činili zlé, na vzkříšení soudu.*“ (J 5,29)

II. A když říkáme „všichni“, rozumíme tím nejen ty, kteří při nastávajícím soudu budou již mrtví, ale také ty, kteří teprve zemřou. Neboť církve svatá se drží toho mínění, že zemřou všichni lidé, nikoho nevyjímaje. Také sv. Jeroným potvrzuje ve svých spisech, že to více odpovídá pravdě. (Ep. 119. K Pamach. a K Min. a Alex.) Podobně smýšlí i sv. Augustýn. (O městě Bož. 20. 20) Tomuto názoru neodporují slova Apoštola: „*Mrtví, kteří jsou v Kristu, vstanou první, potom my, kteří jsme živi, kteří jsme zůstali, budeme spolu s nimi uchvázeni do oblaků, vstříc Kristu do povětří.*“ (1Sol 4,15-16) Sv. Ambrož tato slova vykládá takto: „*Právě v tom uchvácení je zastihne smrt, a to takřka jako ve snu, takže jen co duše vyjde z těla, bude zase v okamžiku navrácena. Když totiž budou vyzdviženi, zemřou, aby, jakmile přijdou k Pánu, obdrželi skrze jeho přítomnost život nazpět. Nemohou přece být s Pánem mrtví.*“ Tento pohled potvrzuje i výrok sv. Augustýna v knize o městě Božím. (knih 20. 20.)

Otázka 7

Při posledním soudu lidská duše opět obdrží své vlastní tělo.

Velmi záleží na tom, abychom byli s jistotou přesvědčeni, že k životu bude zase vzkříšeno to samé neboli totéž tělo, které nyní má každý z nás za své vlastní, a to i přesto, že podlehne zkáze a obrátí se v prach. Proto si duchovní pastýř musí dát na výkladu záležet i v této věci. Právě o tom mluví Apoštol slovy: „*Toto porušené tělo si musí obléci neporušitelnost.*“ (1Kor 15,58) Je zřejmé, že zde mluví o tomto našem vlastním těle. Předpověděl to zcela jasně i Job: „*V těle svém uzřím Boha svého, já sám ho uzřím, oči mé spatří jej a ne jiný.*“ Totéž lze

usuzovat již ze samotného významu slova vzkříšení. Sv. Jan Damášký říká, že „*vzkříšení je povolání nazpět do tohoto stavu, z něhož jsme vypadli.*“ (De fide ortodox. 4. 27.) A když uvážíme příčiny, pro něž musí ke vzkříšení dojít, jak je to ukázáno výše, nezbyvá v této věci již nic, co by mohlo mysl věřícího uvádět do pochybností.

Otázka 8

Proč ustanovil Pán Bůh vzkříšení těla?

Těla vstanou z mrtvých, proto „*aby každý jeden přijal na svém těle tak, jak činil, buď dobré anebo zlé*“, (2Kor 5,10) jak jsme to již ukázali. Tedy, s tím samým tělem, s kterým člověk sloužil buď Bohu, anebo ďáblu, musí být zase vzkříšen, aby s tímtež tělem dosáhl buďto odměny a slavného vítězství, anebo přijal nejhroznější tresty a pokuty.

Otázka 9

Vzkříšená těla nebudou mít ohyzdnosti, která snad měla v tomto životě.

I. Tělo nejen vstane z mrtvých, ale bude také obnoveno všechno, cokoliv patří ke kráse a sličnosti člověka a k pravdivosti jeho podstaty. Máme o tom překrásné svědectví sv. Augustýna: „*Potom už na tělech nebude žádný nedostatek. Jestliže někteří byli příliš obtíženi tloušťkou a tučností, nevezmou na sebe celou tu hmotu, ale to, co je přes meze krásy, odloží se jako zbytečné. A naopak, cokoliv tělo ztratilo v důsledku nemoci nebo stáří, to bude nahrazeno Božskou mocí skrze Krista. Např. pokud někdo příliš sešel hubeností. Neboť Kristus nám navrátí nejen tělo, ale i všechno, co nám bylo odňato skrze bídu tohoto života.*“ (O městě Božím 22.19-21) A na jiném místě říká: „*Člověk nedostane zpátky ty vlasy, které měl, nýbrž ty, které mu příslušeli podle slov: 'I všechny vlasy na vaší hlavě jsou spočítány.'* (Mt 10,30) *Ty mu budou obnoveny, podle moudrosti Boží.*“ (Enchir. 89 sq.) A protože k úplné lidské přirozenosti patří všechny jednotlivé údy, budou obnoveny všechny. Kdo byl třeba slepý od narození nebo přišel o zrak nějakou nemocí, podobně i chromí anebo lidé zcela bez rukou a bez nohou nebo jinak poškození: ti všichni vstanou z mrtvých s celým a dokonalým tělem. Jinak by

přece nebyla naplněna touha duše, která dychtivě směřuje k spojení s tělem. My ale bez jakékoliv pochybnosti věříme, že toto její přání se má při vzkříšení určitě naplnit.

II. Kromě toho je dostatečně známo, že vzkříšení, stejně jako stvoření, patří mezi největší Boží díla. Lze tedy s jistotou tvrdit, že tak jako byly na počátku všechny věci stvořeny dokonalé, bude tomu stejně i při vzkříšení. A neplatí to jen o mučednících, o nichž sv. Augustýn říká: „*Nebudou bez těch údů, kterých je zbavili.*“ (O městě Božím 22. 20; Serm. 363 c 20) Vždyť takové zohavení těla by nutně znamenalo určitou tělesnou vadu. Jinak by ti, kdo byli zabiti stětím, museli vstát z mrtvých bez hlavy. Nicméně na těchto jejich údech, zůstanou jizvy ran, které se budou skvět více než všechno zlato a drahé kamení, jako se skvějí i jizvy Kristových ran. Totéž lze ale právem tvrdit i o bezbožných, i když oni přišli o údy vlastní vinou. Čím více budou totiž mít údů, tím strašnější bolesti a muka budou trpět. Toto obnovení údů nepřispěje k jejich štěstí, ale hojně rozmnoží jejich neštěstí a bídu. Zásluhy ale nebudou přičteny jednotlivým údům, nýbrž osobě, na jejímž těle se ty údy nacházejí. Těm, kteří učinili pokání, budou ztracené údy nahrazeny k odměně a těm, kdo pokáním pohrdli, k trestu.

Když bude duchovní pastýř o tomto všem bedlivě rozjímat, nebude mít nikdy nedostatek látky a výkladů, jimiž by mysle věřících povzbudil a roznítil k nábožnosti, tak aby myslíce na bídy a námahy tohoto života, toužebně očekávali onu blaženou slávu vzkříšení, která je připravena spravedlivým a nábožným.

Otázka 10

Jaká budou vzkříšená lidská těla?

Nyní ať věřící poznají, že co do podstaty bude z mrtvých vzkříšeno právě to tělo, které zemřelo, jeho povaha že ale bude velmi jiná a rozdílná. Abychom opomenuli jiné věci, nejvíc se vzkříšená těla budou od nynějších lišit tím, že zatímco dříve byla podrobena zákonu smrti, po vzkříšení dosáhnou nesmrtelnosti. To se týká jak dobrých tak i zlých. Tohoto podivuhodného obnovení naší přirozenosti se nám dostalo díky Kristovu slavnému vítězství nad smrtí, jak nás o tom poučují výroky Písma svatého: „*Ó smrti, budu tvou smrtí.*“

(Oz 13,14) Tato slova vykládá Apoštol: „*A jako poslední bude zničena nepřítelkyně smrt.*“ (1Kor 15,26) A u sv. Jana čteme: „*Smrti pak více nebude.*“ (Zj 21,4)

II. Bylo jistě nanejvýš vhodné, aby zásluhy Krista Pána, jimiž bylo království smrti vyvráceno, o mnoho přesahovaly hřích Adamův. Také to odpovídá Boží spravedlnosti, aby dobří požívali blaženého života navěky, a zlí aby trpěli věčnou smrtí a „*smrti hledali a nenalezli jí, zemřít si žádali a smrt od nich utíkala*“. (Zj 9,6) A tato nesmrtelnost bude společná všem dobrým i zlým.

Otázka 11

Jakými vlastnostmi budou ozdobena těla blažených po vzkříšení?

I. Vzkříšená těla svatých budou kromě toho mít některé převzácné a vynikající vlastnosti, které je budou činit mnohem ušlechtilejšími, než byla kdykoliv předtím. Svatí Otcové vyvozují ze slov sv. Pavla především čtyři takové vlastnosti, které jsou také nazývány „úděly“. Prvním z nich je „beztrpenství“. Jde o dar a úděl, který působí, že nemohou trpět žádnou bolestí, ani upadnout do žádného trápení ani tísně. Nic jim nebude moct škodit, ani prudká zima, ani plamen ohně, ani přívaly vod. Apoštol totiž říká: „*Rozsívá se porušitelné, vstane neporušitelné.*“ (1Kor 15,42) Učenci tuto vlastnost nazvali „beztrpenství“, raději než „neporušitelnost“, aby tak zdůraznili, čím se vyznačuje oslavené tělo. Beztrpenství totiž nemají společné se zatracenými, jejichž těla jsou sice také neporušitelná, ale mohou být pálena ohněm, mučena zimou a soužena jinými mukami.

II. Dále následuje „stkvělost“, neboť těla svatých se budou stkvít jako slunce. Dokazuje to sám náš Spasitel u sv. Matouše: „*A tehdy se budou spravedlivý stkvít jako slunce v království jejich Otce.*“ (Mt 13,43) A aby o tom nikdo nepochyboval, dokázal to svým proměněním. (Mt 17,2) Tuto vlastnost nazývá Apoštol slávou nebo také jasností: „*Promění tělo našeho ponížení, aby bylo připodobněno tělu jeho jasnosti.*“ (Flp 3,21) A jinde: „*Rozsévá se nesličné, vstane oslavené.*“ (1Kor 15,43) Nějakou podobu této slávy viděl Izraelský lid na poušti, když se tvář Mojžíšova z Boží přítomnosti a rozmluvy s Bohem tak zaskvěla, že na ni nemohli synové Izraele hledět. (Ex 34,29; 2Kor 3,7) Tato

vlastnost je jakousi září, splývající z dokonale blažené duše na její tělo, přičemž jde o vnější projev té blaženosti, kterou prožívá duše. Děje se to podobným způsobem, jako i sama duše je blažená tím, že na ni splývá část blaženosti Boha. Tuto vlastnost, na rozdíl od té první, nebudou mít všichni ve stejné míře. Všechna těla svatých budou totiž stejně beztrpná, ale nebudou obdařena stejnou slávou. Vždyť Apoštol svědčí: „*jiná je sláva slunce, jiná sláva měsíce a jiná sláva hvězd, vždyť i hvězda od hvězdy se liší svou září. Tak tomu bude i při vzkříšení z mrtvých.*“ (1Kor 15,41)

III. S touto vlastností je spojena třetí, která je nazývána „hbitostí“. Tato vlastnost způsobí, že tělo nebude podléhat žádné tíži, která ho nyní táhne k zemi, a bude se moci bez jakýchkoliv překážek pohybovat, kamkoliv bude chtít duše, a to takovou rychlostí, že nic rychlejšího nemůže být. Tak tomu jasně učí sv. Augustýn ve své knize o městě Božím (kniha 13. 18. a 20 Sq.) i sv. Jeroným ve výkladu na proroka Izajáše (Hier. in cap. 40. lib. 12) a tak píše i Apoštol: „*Rozsévá se nemocné, vstane mocné.*“ (1Kor 15,43)

IV. K tomu se přidává ještě čtvrtá vlastnost, která je označována jako „zjemnělost“. Ta spočívá v tom, že tělo bude naprosto poddáno vůli duše. Bude jí pohotově sloužit na pouhé pokynutí. Vyplývá to z Apoštolových slov: „*Rozsévá se tělo hovadné, vstane duchovní.*“ (1Kor 15,44)⁴⁷

To jsou tedy hlavní pravdy, které se u tohoto článku mají věřícím vykládat.

Otázka 12

Jaký užitek vyplývá věřícím z těchto tajemství týkajících se vzkříšení?

Aby věřící věděli, jak veliký prospěch mohou z poznání tolika velikých tajemství čerpat, vysvětlí se jim, že jsme Bohu zavázáni nejrůznějším díky, neboť on „*tyto věci skryl moudrým a odhalil je maličkým*“. (Mt 11,25) Kolik mužů vynikajících zvláštním důmyslem a nadaných neobyčejnou učeností zůstalo v této tak jisté pravdě úplně slepých!? Proto tedy oslavujeme jeho svrchovanou dobrotivost a laskavost ustavičnými chválami za to, že toto tajemství zjevil nám, kteří jsme nebyli schopni k jeho poznání dospět. Dalším velikým užitek

⁴⁷ V řečtině je: „soma psychikón, soma pneumatikón“.

vyplývající z rozjímání o tomto článku víry je, že při smrti našich příbuzných a přátel můžeme lehce potěšit sebe i druhé. Jak známo, takto potěšoval i sv. Pavel Soluňské, když jim psal o zesnulých. (1Sol 4,12n) Také při všech ostatních protivenstvích a neštěstích nám pomyšlení na budoucí zmrtvýchvstání přinese nejlepší úlevu od každé bolesti. Vidíme to na příkladu sv. Joba, který svou utrápenou a zkormoucenou duši těšil jedině tou nadějí, že při vzkříšení uzří Pána svého Boha. (Job 19,26n) Dále je to nejprospěšnější k povzbuzení věřících národů, aby se co nejvíc usilovaly vést spravedlivý, bezúhonný a vši špínou hříchu neposkvrněný život. Vždyť když uváží, že jsou pro ně po vzkříšení připraveny tyto nevýslovné poklady, snadno se tím zapálí pro skutky ctnosti a nábožnosti. Na druhé straně není nic účinnějšího pro potlačení duševních žádostí a odvrácení lidí od hříchů, jako když se jejich zrakům bude často předkládat, do jakých trestů a muk mají být ponořeni bezbožní, kteří půjdou v onen poslední den na vzkříšení k soudu. (J 5,29)

Hlava XIII.

O Dvanáctém článku víry:

Život věčný.

Otázka 1

Proč je tento článek umístěn jako poslední a jak velmi na tom záleží, aby byl lidu často vykládán.

Svatí Apoštolové, naši vůdcové, chtěli své Vyznání, v němž je vypsán celý obsah víry uzavřít a ukončit článkem o životě věčném. Je tomu tak jednak proto, že po vzkříšení těla není již nic jiného, co by měli věřící očekávat, než právě odměnu věčného života; a potom také proto, abychom tu dokonalou a všemi dobrými věcmi oplývající blaženost měli stále před očima a naučili se k ní obracet a připoutávat všechny své smysly a myšlenky. Proto ať duchovní pastýři při vyučování nikdy neopomíjejí rozněcovat mysl věřících připomínáním odměn věčného života, jež jsou nám připraveny; tak aby všechno, co mají trpět proto, že nesou jméno křesťan, pokládali za lehké, ba dokonce příjemné, byť by to i bylo sebetěžší, a aby se stávali připravenějšími a ochotnějšími v poslušnosti Bohu.

Otázka 2

Co se zde rozumí životem věčným?

V těchto slovech, kterými je zde vyjádřena naše blaženost, se ukrývají přemnohá tajemství. Je proto třeba je vyložit tak, aby mohla být všem zřejmá, nakolik to schopnost jednotlivců umožňuje. Věřícím musí být poukázáno na to, že slovy „život věčný“ se zde nemyslí ani tak ustavičné trvání života, vždyť to budou mít i ďáblové i lidé bohaprázdní, ale spíš věčné trvání blaženosti, kterou bude naplněna žádost a touha vyvolených. Tak rozuměl těmto slovům onen učitel zákona, který se podle evangelia ptal našeho Spasitele, co má dělat, aby měl život věčný. (Lk 18,18) Je to totéž, jako by řekl: Co mám dělat, abych se dostal na to místo, kde bych mohl požívat dokonalé blaženosti? V tomto smyslu se tedy v Písmu svatém užívá těchto slov, jak se o tom lze přesvědčit na mnohých místech.

Otázka 3

Proč je nejvyšší blaženost označována za život věčný?

I. Svrchovaná blaženost byla naznačena právě slovy „život věčný“, proto, aby si někdo nemyslel, že snad spočívá v tělesných a pomíjejících věcech, které nemohou trvat věčně. Samotné slovo „blaženost“ nestačilo k vysvětlení, o čem se mluví. Zvlášť je tomu tak proto, že byli mnozí, kteří se nadýmali představou o své ničemné moudrosti a zakládali svrchované dobro na věcech smyslných. Ty však hynou a časem se kazí, kdežto pravá blaženost nemůže být omezena žádným časem. Tyto pozemské věci jsou od pravé blaženosti nesmírně vzdáleny a nejvíc od ní odstoupil ten, kdo je zaujat láskou a bažením po věcech tohoto světa. Neboť je psáno: „*Nechtějte milovat svět, ani ty věci, které jsou na světě. Miluje-li kdo svět, láska Otcova v něm není.*“ (1J 2,15-17) Ať se tedy duchovní pastýř přičiní, vštípit to do myslí věřících, aby se odhodlali pohrdat smrtelnými věcmi a věděli, že v tomto životě, v němž nejsme domáčími, ale přistěhovalci (1Petr 2,11), nelze dosáhnout blaženosti.

II. Ačkoliv i zde se již právem můžeme nazývat v naději blaženými, jestliže „*odřeknouce se bezbožnosti a světských žádostí, budeme na tomto světě žít*

strážlivě, spravedlivě a zbožně, očekávající blahoslavenou naději a příchod slávy velikého Boha a Spasitele našeho Ježíše Krista.“ (Tit 2,12-13) Mnozí však, kteří těmto věcem neporozuměli a sami sobě se zdáli být moudřími, se domnívali, že je třeba vyhledávat blaženost v tomto časném životě. „*Stali se blázny*“ (Ř 1,22) a upadli do největších béd.

III. Ale výraz život věčný nás učí také tomu, že kdo tuto blaženost jednou dosáhl, nemůže jí být už nikdy zbaven, jak si to mnozí bludně mysleli. Tato blaženost v sobě totiž obsahuje vše dobré v nejvyšší míře bez jakéhokoliv přimíchání zla a úplně naplňuje lidskou touhu. A protože blažený člověk si samozřejmě musí nanejvýš přát to, aby toho blaha, kterého dosáhl, směl požívat navěky, spočívá tato blaženost nevyhnutelně ve věčném životě. Totiž, pokud by tato blaženost nebyla stálou a trvalou, byl by nevyhnutelně sužován a trápen nesmírným strachem [že jeho štěstí jednou skončí].

Otázka 4

Věčnou blaženost nelze vyjádřit slovy ani pochopit lidskou myslí.

I. Jak nesmírná je blaženost vyvolených, žijících v nebeské vlasti, kterou mohou svou myslí uchopit jen oni sami a nikdo jiný, to je zřejmé už z označení „život věčný“. Když totiž k naznačení nějaké věci užíváme slovo, kterým se označuje i mnoho jiných věcí, je z toho snadno pochopitelné, že nemáme zvláštní slovo, kterým bychom tu věc plně vyjádřili.⁴⁸

II. Jestliže tedy označujeme blaženost slovy, která by mohla být docela správně užita, nejen o blažených, ale o všech, kdo budou žít navěky, může nám to být důkazem, že jde o něco vznešenějšího a výbornějšího, co nemůžeme dokonale vyjádřit žádným vlastním pojmenováním. V písmech svatých je sice tato nebeská blaženost označována ještě jinými jmény, jako: království Boží, království Kristovo, království nebeské, ráj, svaté město, nový Jeruzalém, dům Otce. Přece je ale patrné, že žádné z nich nestačí k vysvětlení její vznešenosti. Proto využije duchovní pastýř této příležitosti k tomu, aby věřící povzbuzoval k zbožnosti,

⁴⁸ To se týká většiny náboženských pojmů. Např. slovo milost, znamená prostě dar, ale myslí se jím onen dar nejvzácnější. Slovo spása znamená záchrana nebo uzdravení, ale myslí se jím věčná záchrana od toho největšího zla.

k spravedlnosti a k plnění všech povinností křesťanské víry, a to právě připomínáním těch nesmírných odměn, které se nazývají životem věčným.

III. Je jistě známo, že život je počítán mezi ta největší dobra, po nichž člověk přirozeně touží. Když tedy nazýváme blaženost životem věčným, přirovnáváme ji především k tomuto statku a dobru. Jestliže tedy lidé nic nemilují vroucněji, nic jim nemůže být milejšího a nic dražšího, než tento kratinký a bídny život, jenž podléhá tolika mnohonásobným strastem, že by spíše mohl být nazván smrtí, s jakou horlivostí a usilovností jsme potom povinni vyhledávat život věčný, jenž po ukončení všeho zlého, obsahuje v sobě úplnou a dokonalou hojnost veškerého dobra!?

IV. Svatí Otcové učí, že blaženost věčného života je pokládána za zbavení všeho zlého a dosažení všeho dobrého. O zbavení zlého máme v Písmu svatém zřejmá svědectví. Ve Zjevení sv. Jana je psáno: „*Nebudou lačněti ani žízňiti více a nebude bítí na ně slunce ani žádné horko.*“ (Zj 7,16) Jinde: „*A setře Bůh všelikou slzu z očí jejich a smrti více nebude, ani kvílení, ani křiku, ani bolesti nebude více, neb první věci pomínuly.*“ (Zj 21,4) Sláva vyvolených bude nevýslovná a způsoby pravé radosti a rozkoše budou nesčíslné. A protože náš duch nemůže velikost této slávy pochopit a naše mysl ji nemůže nijak proniknout, musíme se usilovat, abychom vešli do radosti Páně a tam obklopeni slávou naplnili touhu své duše nad každou míru.

Otázka 5

Kolika radostí budou vyvolení požívat?

Podle svědectví sv. Augustýna (Serm. 64. De verbo Domini et de Symb. ad catech. lib. 3. 5.) je snazší jmenovat zlé věci, kterých tam budeme zbaveni, než věci dobré a rozkoše, které tam máme obdržet. Bude však třeba pracovat na tom, aby bylo stručně a jasně vyloženo vše, co by věřící roznítilo touhou po této svrchované blaženosti. Hlavně je třeba mít zde na zřeteli rozdělení, které jsme přijali od nejvýznamnějších spisovatelů písařích o Božích věcech. Ti mluví o dvojitým dobru, první patří k podstatě blaženosti, druhé z této blaženosti vyplývá. To první je tedy označováno jako „dobro podstatné“ a to druhé jako „dobro případné“.

Otázka 6

V čem spočívá podstatná a hlavní příčina lidské blaženosti?

Pravá a vlastní blaženost, která je nazývána podstatnou, spočívá v tom, že budeme vidět Boha, jenž je pramenem a počátkem veškeré dobroty a dokonalosti a budeme požívat jeho krásu. Kristus Pán říká: „*A život věčný je v tom, aby poznali Tebe, jediného pravého Boha, a toho kterého jsi poslal, Ježíše Krista.*“ (J 17,3) Zdá se, že právě tento výrok vykládá sv. Jan, když říká: „*Nejmilejší, nyní jsme Božími syny, a ještě nevyšlo najevo, čím budeme. Víme však, že až se ukáže, budeme mu podobni, neboť ho budeme vidět takového jaký je.*“ (1J 3,2) Sv. Jan nám zde tedy ukazuje, že blaženost bude záležet v těchto dvou věcech: že budeme Boha vidět takového jaký je ve své bytnosti a podstatě a potom, že budeme jako bohové. Ti totiž, kdo požívají Boha, vezmou na sebe jakousi obdivuhodnou a skoro Božskou podobu, takže se budou zdát být spíše bohy než lidmi, i když jejich vlastní podstata jim zůstane.

Otázka 7

Jak se blažení obléknou v Božskou podobu a přirozenost?

Každou věc je možno poznat buďto z její podstaty anebo z její podoby a tvaru. Bohu se ale nic nepodobá natolik, abychom skrze tuto podobnost mohli dospět k jeho dokonalému poznání. Proto nikdo nemůže jeho přirozenost a bytnost spatřit, pokud se s ním tato bytnost Boží sama nespojí. To je vyjádřeno slovy Apoštola: „*Nyní vidíme jako v zrcadle, v podobenství, ale potom tváří v tvář.*“ (1Kor 13,12) A slova „*v podobenství*“, vykládá sv. Augustýn: „*v podobenství přiměřeném k poznání Boha*“. (Lib. De Trinit. 15. c 9.) Totéž dosvědčuje i sv. Donýzius, když tvrdí, že věci vyšší nelze poznat žádným přirovnáním k věcem nižším. (De div. nom. c 1.) Je skutečně nemožné, aby bytnost a podstata věci, která nemá tělo, byla poznána přirovnáním k nějaké věci tělesné. Je totiž nezbytné, aby obraz měl méně hmotnosti a byl více duchovní než sama věc, kterou znázorňuje, jak se o tom můžeme snadno přesvědčit při poznávání věci. Nic stvořeného však nemůže být tak čisté a duchovní, jako sám Bůh, a proto nemůžeme Boží bytnost dokonale poznat z žádného obrazu. K tomu se přidává, že všechny stvořené věci mají svou míru dokonalosti, ale Bůh je neskonalý a

proto žádná stvořená věc v sobě nemůže obsahovat podobu jeho absolutní dokonalosti. K poznání Božské podstaty zůstává tedy jedině ta možnost, že sám Bůh se s námi spojí a jakýmsi nepochopitelným způsobem povznesse náš rozum do té výše, že se staneme schopnými patřit na způsob jeho přirozenosti.

Otázka 8

Vyvolení jsou osvětleni světlem slávy a také my všichni máme všechnu svou naději upínat na vidění Boha.

Toho všeho dosáhneme světlem slávy, když budeme osvětleni jasností Boha a „v jeho světle uvidíme pravé světlo“. (Ž 35,10) Blahoslavení patří ustavičně na přítomného Boha. Tímto ze všech největším a nejvzácnějším darem jsou učiněni účastnými Božské bytnosti a požívají pravé a trvalé blaženosti, o níž máme věřit, že i my ji můžeme s bezpečnou nadějí z Boží dobrotivosti očekávat. Tak to také vyjádřili Otcové ve svém vyznání, kde se říká: „Očekávám vzkříšení mrtvých a život budoucího věku“.

Otázka 9

Podobenství vysvětlující jak je člověk v nebeské blaženosti spojen s Bohem.

Jsou to Božské věci, které se nedají vyložit žádným slovem ani pochopit naším přemýšlením. Přece však i ve věcech, vstupujících do našich smyslů, můžeme spatřit také nějaký obraz této blaženosti. Jako železo, které je dáno do ohně, přijímá tento oheň, i když jeho podstata se přitom nemění, přece se zdá být něčím jiným, totiž ohněm. Podobně jsou na tom ti, kdo vešli do nebeské slávy. Jsou rozníceni láskou Boží a – ačkoliv nepřestávají být tím, čím jsou – přece o nich platí, že se mnohem více liší od těch, kdo jsou na zemi, než se liší žhavé železo od studeného.

Abychom to tedy řekli stručně: tato svrchovaná a dokonalá blaženost, kterou jsme nazvali podstatnou, spočívá v držení se a požívání Boha. Co může k dokonalé blaženosti scházet tomu, kdo má a požívá nejlepšího a nejdobrotivějšího Boha?

Otázka 10

Kterými případnými vlastnostmi budou svatí oplývat?

I. K oné blaženosti jsou připojeny některé další odměny, které jsou společné všem vyvoleným, a protože jsou méně vzdáleny našemu lidskému rozumu, naplňují a rozněcují naši mysl větší touhou.

II. Jde o ty odměny, o nichž, jak se zdá, píše Apoštol Římanům: „*Sláva a čest a pokoj každému, kdo činí dobře.*“ (Ř 2,10) Blahoslavení nebudou tedy požívat jen té slávy, na niž jsme ukázali výše, která je podstatnou stránkou blaženosti a je s její podstatou nejúžeji spojena; nýbrž také slávy a cti, která bude vyplývat z jasného a zřejmého poznání každého o vítečné a vznešené důstojnosti druhého.

III. A za jak velikou musí být považována ta čest, které se jim dostane od Pána, když už nebudou nazváni služebníky, ale přáteli, bratry a syny Božími. (J 15,14a20,17; Ř8,14) A náš Spasitel zavolá vyvolené nejlaskavějšími a nejčestnějšími slovy: „*Pojďte požehnaní mého Otce a vládněte královstvím, připraveným vám od stvoření světa.*“ (Mt 25,34) V pravdě zde musíme zvolat: „*Příliš uctění jsou přátelé tvoji, Bože.*“ (Ž 138,17) A k tomu všemu, sám Kristus Pán je oslaví chválami před svým nebeským Otcem a svými anděly. Kromě toho, jestliže už od přirozenosti všichni lidé touží, aby se jim dostalo cti od mužů proslulých moudrostí, protože je považují za nejlepší svědky své ctnosti, jak velmi mnoho přibude cti ke slávě vyvolených, tím že budou jeden druhému prokazovat největší čest.

Otázka 11

Jakými radostmi budou blažení v těch věčných sídlech oplývat?

I. Vypočítávání všech rozkoší, kterými bude naplněna sláva blažených, a které si nemůžeme ani představit, by bylo nekonečné. Věřící však musejí být přesvědčeni, že cokoliv příjemného se nám v tomto životě může přihodit a i to, po čem jen můžeme toužit, ať už se to týká rozumového poznání nebo dokonalého stavu těla, tím vším bude oplývat blažený život nebešťanů. Ale to všechno, jak nás ujišťuje Apoštol, bude nám dáno v míře vznešenější než kdy „*oko vidělo, ucho slyšelo neb na srdce lidské vstoupilo*“. (1Kor 2,9) Tělo, které

dříve bylo těžké a hmotné, odloží smrtelnost a bude v nebi učiněno lehkým a duchovním a nebude již potřebovat žádné pokrmu. A duše se bude s největší chutí sytit potravou věčné slávy, neboť Pán „*se opáše, posadí je ke stolu a sám je bude obsluhovat*“. (Lk 12,37)

II. A kdo by mohl toužit po skvostných oděvech a královských ozdobách těla tam, kde se těch věcí nebude vůbec užívat, protože všichni budou ozdobeni nesmrtelností, jasností a korunou věčné slávy? (1Kor 15,43; Zj 7,9) A jestliže lidé pokládají za štěstí mít prostranné a velkolepé domy, co nádhernějšího si můžeme pomyslet nad samotné nebe, které je ze všech stran ozářeno láskou Boží? Proto také prorok, když si před oči kladl krásu oněch sídel a hořel touhou dostat se do těchto blažených příbytků, zvolal s nadšením: „*Jak milí jsou stanové tvoji, Hospodine zástupů; touží, ba umdlévá duše má po síních Hospodinových; srdce mé i tělo plesají k Bohu živému.*“ (Ž 88,2) A aby takovou touhou hořeli a tímto hlasem k Bohu volali také všichni věřící, to si má duchovní pastýř nejen velmi přát, ale také je povinen se o to se vši pilností přičiňovat.

Otázka 12

Blažení nebudou účastni všichni týchž odměn.

Spasitel praví: „*V domě Otce mého jsou příbytkové mnozí.*“ (J 14,2) V nich jsou připraveny větší a menší odměny podle zásluhy každého. Vždyť: „*kdo skoupe rozsévá, skoupe bude i sklízet, a kdo rozsévá požehnání, v požehnání bude také sklízet.*“ (2Kor 9,6) Proto mají duchovní pastýři nejen vzbuzovat ve věřících touhu po té blaženosti, nýbrž také často připomínat, že jistá cesta k jejímu dosažení je: s vírou a láskou setrávat na modlitbách a v spasitelném užívání svátostí a cvičit se ve všech skutečných dobročinnosti k bližnímu. Takto zajisté z milosrdenství Boha, jenž připravil onu blaženou slávu těm, kteří jej milují, naplní se na nás jednou, což povědíno jest skrze proroka: „*Seděti bude lid můj v kráse pokoje, a v stáncích doufání a v odpočinutí hojném.*“ (Iz 32,18)